

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
HAYAT BOYU ÖĞRENME VE YETİŞKİN EĞİTİMİ
BİLİM DALI

FARKLI KUŞAK ÖĞRETMENLERE GÖRE OKULLARDA
YAŞANAN KUŞAK İSTİSMARI: NEDENLERİ,
ÖĞRETMENLERE ETKİLERİ VE ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Ayşe BOSTANCI KILIÇ

KOCAELİ 2024

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
HAYAT BOYU ÖĞRENME VE YETİŞKİN EĞİTİMİ
BİLİM DALI

FARKLI KUŞAK ÖĞRETMENLERE GÖRE OKULLARDA
YAŞANAN KUŞAK İSTİSMARI: NEDENLERİ,
ÖĞRETMENLERE ETKİLERİ VE ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Ayşe BOSTANCI KILIÇ

Prof. Dr. Soner POLAT

KOCAELİ 2024

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
HAYAT BOYU ÖĞRENME VE YETİŞKİN EĞİTİMİ
BİLİM DALI

FARKLI KUŞAK ÖĞRETMENLERE GÖRE OKULLARDA
YAŞANAN KUŞAK İSTİSMARI: NEDENLERİ,
ÖĞRETMENLERE ETKİLERİ VE ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tezi Hazırlayan: Ayşe BOSTANCI KILIÇ
Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 28.06.2024 / 22

KOCAELİ 2024

ÖNSÖZ

Değerlerin aktarılmasında kuşakların önemi büyüktür. Her kuşak kendinden önceki sonraki kuşakla etkileşime girer. Bu etkileşim olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilmektedir. Kuşaklar birbirlerine ön yargıyla yaklaştıklarında kuşaklararası istismarın ortaya çıkması kaçınılmaz olmaktadır. Özellikle okul ortamlarında üst kuşak ve alt kuşak öğretmenler arasında yaşanan kuşak istismarı hem bireye hem de kuruma zarar vermektedir. Bu durumun nedenlerini etkilerini ve çözüm yöntemlerini araştırmak bireyler ve eğitim yuvası olan okulların refahı açısından önemlidir.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında desteğini ve bilgisini esirgemeyen, liderlik eden değerli hocam Prof. Dr. Soner POLAT' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Lisansüstü eğitim sürecimde birikimlerinden yararlandığım Kocaeli Üniversitesi Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi bölümündeki tüm hocalarıma şükranlarımı sunarım. Çalışmanın tamamlanmasına katkı sunan, zamanlarını ayırıp görüşmeyi kabul eden, cevaplarında samimi davranan tüm katılımcılara teşekkür ederim. Bu meşakkatli sürece başlarken 3,5 aylık olan ve şuan 14 aylık olan bana ilham veren oğlum Deniz'e, yanımda olan eşim Serkan'a ve tez yazma sürecinde teknik bilgisinden faydalandığım kardeşim Volkan BOSTANCI' ya teşekkür ederim.

Tüm eğitim hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen annem Ülkü BOSTANCI ve babam Bekir BOSTANCI'ya minnetlerimi sunarım.

Ayşe BOSTANCI KILIÇ

Kocaeli, 2024

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VII
TABLolar LİSTESİ.....	VIII
KISALTMALAR	IIX
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	2
1.PROBLEM DURUMU	2
1.1.PROBLEM DURUMU	2
1.2.TANIMLAR	5
1.3.ARAŞTIRMANIN AMACI.....	5
1.4.ARAŞTIRMA SORULARI.....	6
1.5.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	6
1.6.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	7
1.7.ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI	7
İKİNCİ BÖLÜM	8
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1.İSTİSMAR NEDİR?	8
2.2. İSTİSMAR TÜRLERİ.....	9
2.2.1. İstismar Yapılma Biçimine Göre İstismar Türleri.....	9
2.2.1.1. Fiziksel İstismar	11
2.2.1.2. Sözlü İstismar / Psikolojik İstismar	11
2.2.1.3. Cinsel İstismar	12
2.2.2. İstismar Yapılan Ögeye Göre İstismar Türleri	13
2.2.2.1. İnsana Yönelik İstismarlar.....	14
2.2.2.1.1. Ekonomik İstismar.....	14
2.2.2.1.2. Çocuk İstismarı	15
2.2.2.1.3. Yaşlı İstismarı.....	16
2.2.2.1.4. Aile İçi İstismar	17
2.2.2.2. Hayvana Yönelik İstismarlar	17

2.3. KUŞAK KAVRAMI ve KUŞAKLARIN SINIFLANDIRILMASI.....	18
2.3.1. Gelenekseller (Durgun, Sessiz, Silent Kuşak).....	21
2.3.2. Bebek Patlaması Kuşağı (Baby Boomers).....	22
2.3.3. X Kuşağı.....	23
2.3.4. Y Kuşağı.....	24
2.3.5. M Kuşağı.....	25
2.3.6. Z Kuşağı.....	25
2.4. KUŞAKLARARASILIK	26
2.5. KUŞAKLARARASI İSTİSMAR.....	27
2.5.1. Kuşaklararası İstismar Konuları.....	30
2.5.2. Kuşaklararası İstismarın Nedenleri	30
2.5.3. Kuşaklararası İstismarın Sonuçları	34
2.6. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	36
2.3.1. İstismar Üzerine Yapılan Çalışmalar	36
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	39
3. YÖNTEM.....	39
3.1. ARAŞTIRMA DESENİ	39
3.2. ÇALIŞMA GRUBU	40
3.3. VERİLERİN TOPLANMASI.....	42
3.4.VERİLERİN ANALİZİ.....	44
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	46
4. BULGULAR VE YORUMLAR	46
4.1.FARKLI KUŞAK ÖĞRETMENLERE GÖRE OKULLARDA YAŞANAN VE ÇALIŞTIKLARI OKULLARDA YAŞADIKLARI KUŞAK İSTİSMARI KONULARINA İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR	46
4.2.FARKLI KUŞAKTAN ÖĞRETMENLER ARASINDA ÇALIŞTIKLARI OKULLARDA ALT KUŞAKLARIN İSTİSMAR ETTİKLERİ KONULARA İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR	60
4.3. FARKLI KUŞAKTAN ÖĞRETMENLER ARASINDA ÇALIŞTIKLARI OKULLARDA ÜST KUŞAKLARIN İSTİSMAR ETTİKLERİ KONULARA İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR	65
4.4. FARKLI KUŞAKTAN ÖĞRETMENLER ARASINDA OKULLARDA YAŞANAN KUŞAK İSTİSMARININ NEDENLERİNE YÖNELİK BULGU VE YORUMLAR.....	70
4.5. FARKLI KUŞAK ÖĞRETMENLER ARASINDA OKULLARDA YAŞANAN KUŞAK İSTİSMARININ ÖĞRETMENLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNE YÖNELİK BULGU VE YORUMLAR.....	74
4.6. FARKLI KUŞAK ÖĞRETMENLER ARASINDA OKULLARDA YAŞANAN KUŞAK İSTİSMARININ ÇÖZÜMÜNE YÖNELİK BULGU VE YORUMLAR.....	77

BEŞİNCİ BÖLÜM	83
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	83
SONUÇ VE TARTIŞMA	83
Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	83
İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	91
Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar ve Tartışma	97
Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar ve Tartışma	101
ÖNERİLER	106
KAYNAKÇA	109
EKLER	130
EK-1: Aydınlatılmış Gönüllü Onam Formu	130
EK-2: Etik Kurul İzni	131
EK-3: GÖRÜŞME FORMU	132
ÖZGEÇMİŞ	133

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarının nedenlerini ortaya çıkartmak, öğretmenler üzerinde nasıl etki bıraktığını ve çözüm yöntemlerinin ne olduğunu anlamaktır. Araştırmada nitel yöntemden yararlanılarak olgu bilim (fenomonoloji) yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden öncelikle ölçüt örnekleme yöntemi ve sonrasında maksimum çeşitlilik kullanılarak seçilen 2022-2023 eğitim öğretim yılında Kocaeli'nin Gölcük ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı farklı kamu okulları ve bu okullarda görev yapan 20 öğretmenenden oluşmaktadır. Araştırmada görüşme yapılan öğretmenlerin farklı branş ve farklı kuşaktan olmalarına dikkat edilmiştir. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından oluşturulan ve uzman görüşü alınan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler iki aşamada analiz edilmiştir. İlk aşamada elde edilen veriler yazıya dökülmüştür. İkinci aşamada ise veriler olgu bilim (fenomonoloji) yöntemi aracılığıyla değerlendirilmiştir.

Çalışmada öğretmenler arasında yaşanan kuşak istismarının nedenleri, etkileri ve çözüm yöntemleri incelenmiştir. Araştırma, alanyazında yaşanan bir boşluğu doldurarak, okullardaki farklı kuşakların bir arada çalışmasının getirdiği dinamikleri ve bunun sonucunda ortaya çıkan istismarın detaylarını ele almıştır. Çalışmanın ilk aşamasında, farklı kuşak öğretmenler arasında yaşanan kuşak istismarı konularının neler olduğu belirlenmiştir. Ardından, farklı kuşak öğretmenlerin yaşadığı istismarın nedenleri incelenmiştir. Bu araştırmada; kuşak istismarının öğretmenler üzerindeki etkileri de incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre; bu etkiler arasında ön yargıların artması, iletişimsizlik, iş paylaşımında dengesizlik ve tecrübenin kazanımını geciktirme gibi faktörler öne çıkmıştır. Bu çalışmanın sonuçları, farklı kuşak öğretmenlerin bir arada çalışmasıyla ortaya çıkan dinamikleri anlamak ve çözüm odaklı yaklaşımlar geliştirmek açısından önemlidir. Okul yöneticilerine ve eğitimcilerine, kuşaklar arası uyumun sağlanması ve istismarın önlenmesi için rehberlik edebilecek niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Kuşaklararasılık, kuşaklararası istismar, kuşak, öğretmen

ABSTRACT

The aim of the study is to determine the reasons of the generation exploitation according to the teachers from the different generations in schools, to find out the effects on teachers and the solution methods. Phenomenology of qualitative method is used in this study. The sample of the study consists of 20 teachers chosen by criterion sampling of purposeful sampling in different schools attached to the Ministry of National Education in Gölcük district of Kocaeli province in the academic year of 2022-2023. It is regarded that teachers were interviewed from different field of study and different generation. The data were gathered via semi-structured interview form that taken expert opinion by the researcher. The datas obtained at the end of the interviews were analyzed in the two steps. In the first step; obtained datas were redacted. In the second step; datas were evaluated via phenomonology method.

It was analyzed the reasons, effects and solution methods of the generation exploitation among the teachers. With the support to the literature, this study discusses the dynamics of working different generations together and the results of it. In the first stage of the study it was determined the topics of the generation exploitation among the teachers from different generations. It was also analyzed the effects of the generation exploitation on teachers. According to the study result; some factors such as increasing prejudices, lack of communication, imbalance of sharing task and impediment of having experience have become prominent. The results of this study are significant in terms of understanding dynamics that emerged with teachers from different generation work together and developing solution oriented approaching. This study can such as to guide for supervisors and trainers to be complied with among the generations and prevent the exploitation.

Key Words: Intergenerational, intergenerational exploitation, generation, teacher.

ŞEKİLLER LİSTESİ

şekil 1. Farklı Kuşak Öğretmenler Arasında Okullarda Yaşanan Kuşak İstismarının Nedenleri	96
Şekil 2. Farklı Kuşak Öğretmenler Arası Okullarda Yaşanan Kuşak İstismarının Öğretmenler Üzerindeki Etkileri	100
Şekil 3. Farklı Kuşak Öğretmenler Arası Okullarda Yaşanan Kuşak İstismarına Yönelik Çözümler	105

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmacıların Kuşak Sınıflandırmasındaki Yıl Aralıkları Çalışmaları	20
Tablo 2. Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri Ve Kuşakları	41
Tablo 3. Farklı Kuşak Öğretmenlere Göre Okullarda Yaşanan Kuşak İstismarı Konuları	48
Tablo 4.Farklı Kuşak Öğretmenlere Göre Çalıştıkları Okullarda Alt Kuşakların İstismar Ettikleri Konular	61
Tablo 5. Farklı Kuşak Öğretmenlere Göre Çalıştıkları Okullarda Üst Kuşakların İstismar Ettikleri Konular	72
Tablo 6.Farklı Kuşak Öğretmenlere Göre Okullarda Yaşanan Kuşak İstismarının Nedenleri	75
Tablo 7. Farklı Kuşak Öğretmenlere Göre Okullarda Yaşanan Kuşak İstismarının Öğretmenler Üzerindeki Etkileri	75
Tablo 8. Farklı Kuşak Öğretmenlere Göre Okullarda Yaşanan Kuşak İstismarının Çözümüne Yönelik Yöntemler	78

KISALTMALAR

DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

ILO: International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)

PDR: Psikolojik Danışma ve Rehberlik

TCK: Türk Ceza Kanunu

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNICEF: United Nations International Children's Emergenc Fund (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)

WHO: World Health Organization

GİRİŞ

Toplumun temel yapı taşlarından biri olan örgütlerde, farklı kuşaklardan bireylerin bir arada çalışması yaygın bir durumdur. Ancak, bu durum bazen farklı kuşaklar arasında anlayışsızlık, önyargı veya değer yargılarının ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bu durum, özellikle okullarda farklı kuşaklardan gelen öğretmenlerin bir arada bulunmasıyla daha belirgin hale gelmektedir. Günümüzde, emeklilik yaşına gelen Sessiz Kuşak ve Bebek Patlaması kuşağından öğretmenlerin yerini X, Y ve Z kuşağı öğretmenler almaktadır. Bu durum, okullarda farklı kuşakların bir arada çalışmasıyla ilgili çeşitli dinamikleri de beraberinde getirmektedir. Her kuşağın kendine özgü değerleri, beklentileri ve iletişim tarzları vardır ve bu farklılıklar, işbirliğini ve iletişimi zorlaştırabilir. Alanyazında yapılan gözlemlerde, farklı kuşaklardan gelen öğretmenler arasında yaşanan çeşitli sorunların varlığına işaret edilmektedir. Özellikle, kuşaklar arasında dönem özelliklerine ait duyguların ve çalışma ortamlarına olan etkilerin kabul edilmemesi, bu sorunların temelini oluşturmaktadır. Araştırmalar, kuşaklar arasında işbirliğinin sağlanması ve verimli bir çalışma ortamının oluşturulması için bu sorunların ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, bu çalışma farklı kuşak öğretmenlerin bir arada çalıştığı okullarda yaşanan kuşak istismarını ele almayı amaçlamaktadır. Bu çalışma, farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda kuşak istismarının nedenlerini, öğretmenler üzerindeki etkilerini ve bu sorunlarla baş etme yöntemlerini belirlemeyi hedeflemektedir. Bu çalışmanın sonuçları, okullarda kuşaklar arası işbirliği, uyumun artırılması ve daha sağlıklı çalışma ortamlarının oluşturulması için önemli bir katkı sağlayabilir. Ayrıca okul yöneticilerine, eğitimcilerine ve araştırmacılara farklı kuşakların bir arada çalıştığı ortamlarda yaşanan dinamikleri anlama ve çözüm odaklı yaklaşımlar geliştirme konusunda rehberlik edebilir.

Bu amaçla birinci bölümde; araştırmanın problem durumu tanımlanmış, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve sayıltıları ortaya konulmuştur. İkinci bölümde ise; istismar, istismar türleri, kuşak, kuşak sınıflandırması, kuşaklararası istismar kavramlarına alanyazın ışığında değinilmiştir. Üçüncü bölümde; araştırmanın deseni, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ortaya konulmuş, araştırmanın verilerinin nasıl toplandığına ve analiz edildiğine değinilmiştir. Araştırmanın dördüncü bölümünde bulgular sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.PROBLEM DURUMU

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırma soruları, araştırmanın önemi, sayıtlar ve sınırlılıklara yer verilmiştir.

1.1.PROBLEM DURUMU

Toplumda var olan birçok örgüt yapısında farklı kuşaklardan bireyler birlikte çalışmaktadır. Bu durum bireyler arasında problemler yaşanmasına sebep olabilmektedir. Problemlerin yaşandığı örgütlerden birisi de okullardır.

Günümüzde okullarda farklı kuşaklardan öğretmenler bir arada bulunmasına rağmen Sessiz Kuşak ve Bebek Patlaması kuşağının emekliliğe ayrılmasıyla daha çok X, Y kuşakları ve yeni de olsa Z kuşağı öğretmenler birlikte çalışmaktadır (Uçan ve Batuk Ünlü, 2022: s.352). Farklı kuşakların bir arada çalışması bir yandan olumlu etkilere sahipken diğer yandan da kuşaklararası sorunlara sebep olabilmektedir. Alanyazına bakıldığında; farklı kuşaklar birbirlerinin dönem özelliklerine ait duygularını ve çalışma ortamlarına olan etkilerini kabul etmemektedirler (Khan and Gul, 2021: s.1).

Ayrıca; farklı kuşakların çalışma ortamlarında değerlerini ve bakış açılarını yaptıkları işe katmaları beklenirken bu kuşak çeşitliliği problemlere sebep olabilmektedir (Joshi, Decker and Franz, 2011: s.189). Kuşak kavramının tarihi sürecine bakıldığında bazı bilim dallarında Antik Yunan' a; bazılarında ise Eski Mısır'a dayandığı görülmektedir (Joshi, Decker and Franz, 2011: s.179).Türk Dil Kurumu'na göre; 'Kuşak' kelimesi temel anlamının yanında şu şekilde ifade edilmiştir: Yaklaşık olarak aynı yıllarda doğan, aynı dönemin şartlarını paylaşan kişiler topluluğudur.

Bir kuşağı anlamak için sadece yaşına değil, yaşadığı dönemin olaylarına da bakmak gerekmektedir (Stillman ve Stillman, 2018: s.39). Çünkü bireylerin yetiştiği dönem olayları bireylerin kuşak kimliğini de etkileyebilmektedir. Her kuşak farklı bireysel özelliklere sahiptir ve her kuşak kendini kuşağını daha üstün görmektedir.

Her kuşağın kendi kuşağını üstün görmesi beraberinde kuşak istismarını da getirir. İstismar; bireye fiziksel, sosyal ve ruhsal olarak zarar veren bir durumdur (Gülen, Aktürk, Acehan, Seğmen, Açıkalın ve Bilen, 2013: s.393). Kuşaklar için belirtilen dönem özellikleri her birey için aynı olmayabilir çünkü kuşaklar arasında belli bir ayrım çizgisi bulunmamaktadır (Şensoy, 2022: s.16). Dolayısıyla kuşaklar birbirlerinden etkilenebilirler. Kuşaklararası istismar bu etkinin olumsuzluklarından birisidir. İstismar, bazen de istismara uğrayan bireyin durumu inkarı ya da kabullendiği bir davranış olarak ortaya çıkmaktadır (Gülen, Aktürk, Acehan, Seğmen, Açıkalın ve Bilen, 2013: s.394). Okullarda azınlık durumunda olan kuşağın bu duruma maruz kalması olasıdır.

Kuşaklararası istismarda farklı kuşaklardaki bireyler arasındaki ilişkide bir tarafın diğer tarafı rızası dışında kasıtlı olarak kullanması ve ondan faydalanması durumudur. Faydalanılan birey bu durumun farkında olmayabilir. Birey farkında olsa bile kendini koruyamadığı takdirde problem başka bir boyut kazanabilir.

Okullarda öğretmenler arasında yaşçılık yapılarak istismara sebebiyet verilebilmektedir. Yaşçılık kavramı yaşlılarla birlikte gençleri de içine almaktadır ve yaşçılık yapan bireyler genelde yaşlıları bakıma muhtaç olarak algırlar (Tunçay, 2020: s.4). Günümüzde değişen değerler bu duruma sebep olmaktadır.

Yaygınlaşan internet kullanımı ve teknolojik gelişmelerle geleneksel değerler yerini modern değerlere bırakmıştır. Dolayısıyla yaşlı kuşağın genç kuşağa kıyasla bu değişime uyum sağlaması daha zordur (Kesgin, 2019: s.1). Bu sebeple okullarda yaşlı kuşak öğretmenler yaşçılık bağlamında genç kuşakların teknolojiyi iyi kullanmalarını sebep göstererek onları istismar edebilmektedirler.

Diğer yandan yaşlı kuşağın toplum içindeki yeri döneme göre değişmektedir. Araştırmaya göre; yaşlı kuşak bir dönem önemli bireyler olarak görülürken bir dönem bakıma muhtaç ya da yük olarak görülmüşlerdir (Bulut, 2013: s.367). Bu durum okullarda yaşlı kuşağın genç kuşağı istismar etmesinin sebeplerinden biri olarak düşünülebilir.

Öğretmenlerin yetiştikleri dönem, aldıkları eğitim, içine doğdukları aile ortamı, eğitimdeki yenilikleri kabul edip etmemeleri ya da eğitimden beklentileri de okullarda öğretmenler arası kuşak istismarının sebeplerinden bazıları olabilir. Bu problem sonucunda istismara uğrayan birey durumun farkında olmayabilir. Eğer birey bilgi ya

da becerilerinin istismar edildiğinin farkındaysa sahip olduğu deneyim ya da kültür açısından probleme çözüm getirmeye çalışabilir.

Llyod (2008)'e göre, yaşla ilgili önyargıları, ayrımcılık ve tek tipçiliği azaltmada pozitif kuşaklararası ilişkiler önemli rol oynamaktadır (Akt. Polat ve Kazak, 2018: s.76). Çünkü okul ortamındaki fiziksel, sosyal ve duygusal faktörler öğrenme öğretme sürecine etki etmektedir (Rani & Rani, 2014: s.653). Dolayısıyla bu durum öğretmenin okul ortamındaki etkililiğine yansımaktadır (Polat ve Kazak, 2018: s.8).

Çalıştığı okulda kuşak istismarı yaşayan bir öğretmen bu durumu okuluna, öğrencilerine ve kendi öğreticilik potansiyeline olumsuz olarak yansıtma ihtimaline sahiptir. Öğretmenlerin çalıştığı okullarda sağlıklı eğitim verebilmelerinde okul yöneticilerine de iş düşmektedir. Okul yöneticilerinin öğretmenlerine samimiyet ve iş birliğini temel alan ortamlar hazırlamaları önemlidir (Polat ve Kazak, 2018: s. 444).

Tüm bu durumları araştırmak ve araştırmaya katkı sağlayacak bilgileri elde etmek için alanyazın taraması yapılmıştır. Alanyazın taraması yapılırken öncelikle istismar ve kuşak kavramları üzerinde durulmuştur. Kuşaklarla ilgili birçok farklı alanda çalışmalar görülürken kuşaklararası istismarla ilgili çalışmaların sınırlı olduğu tespit edilmiştir.

Alanyazında kuşaklarla ilgili örgütsel araştırmaların nispeten az olduğu görülmüştür (Joshi, Decker and Franz, 2011: s.1). Kuşaklararası istismarla ilgili alanyazına bakıldığında daha çok yaşlı istismarı üzerinde durulduğu (Karadeniz, Yanikkerem Uçum, Dedeli, Onan, Talaz ve Sürüm, 2009: s.78; Müftüler, 2018: s.198; Kalaycı ve Özkul, 2018: s114; Narin, 2019: s.85; Gülen, Aktürk, Acehan, Seymen, Açıkalin ve Bilen, 2013: s.394) sonucuna ulaşılmıştır. Okullarda farklı kuşak öğretmenlerin bir arada çalıştığı göz önünde bulundurulduğunda alanyazında boşluk olduğu tespit edilmiştir.

Dolayısıyla bu çalışma, okullarda farklı kuşak öğretmenlerin maruz kaldığı kuşak istismarının nedenlerini, bu durumun öğretmenlere ne gibi etkileri olduğunu ve kuşak istismarına nasıl çözüm bulduklarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

1.2.TANIMLAR

İstismar: Bir bireyin başka bir birey üzerinde karşı tarafın rızası olmadan kontrol sağlamasına sebep olan davranışlardır

Fiziksel İstismar: Somut izler bırakan vurmak, itmek, boğazlamak, donmasına sebep olmak vb. davranışların tümüdür.

Sözlü/Psikolojik İstismar: İstismarcının karşı tarafa acı vermesi amacıyla belli sözleri tekrar tekrar kullanmasıdır.

Cinsel İstismar: Her türlü rahatsız edici bakış, konuşma, hoş olmayan davetler, telefon aracılığıyla rahatsız etme, rızası dışında dokunma ve daha da ileri giden davranışlardır.

Ekonomik İstismar: Bireyin maddi kaynaklara sahip olma, kullanma ve sürdürebilme durumunu kontrol etmeyi içeren bir istismar türüdür.

Çocuk İstismar: Ebeveynlerden biri veya bakım veren kişi tarafından doğrudan çocuğa yöneltilen hasar verici, çocuğun gelişimine engel olan her türlü eylem ya da eylemsizliklerdir.

Yaşlı İstismarı: Fiziksel acı, duygusal darbeler ve ekonomik kaygılar olarak düşünülse de ihmal durumuyla birlikte gelen yetersiz beslenme gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmamasını da kapsamaktadır.

Aile içi İstismarı: Fiziksel, duygusal, psikolojik, cinsel, ekonomik istismar ve ihmali içeren her türlü davranıştır.

Kuşak: Yaklaşık olarak aynı senelerde doğan, aynı dönemin şartlarını deneyimleyen bireyler topluluğudur.

Geleneksel Kuşak: 1925-1945 yılları arasında doğan bireyleri kapsamaktadır.

Bebek Patlaması Kuşağı: Baby boomers olarak da bilinen bu kuşak 1946-1964 yılları arasında doğan bireyleri kapsamaktadır.

X Kuşağı: 1965-1979 yılları arasında doğmuş bireyleri kapsamaktadır.

Y Kuşağı: 1980-1999 yılları arasında doğmuş bireyleri kapsamaktadır.

M Kuşağı: 1995- 2002 yılları arasında doğan bireylerin oluşturduğu kuşak olarak bilinmektedir.

Z Kuşağı: Bu kuşak 2000-2020 yılları arasında doğan bireylerden oluşmaktadır.

Kuşaklararasılık: Farklı kuşakların birbirleriyle olan iletişim yöntemlerini ve sonucundaki davranışlarını açıklamaktadır.

Kuşaklararası İstismar: Farklı kuşaklardan olan bireyler arasında bir kuşağın diğerini rızası olmadan bilinçli olarak kullanmasıdır.

1.3.ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarının nedenlerini ortaya çıkartmak, öğretmenler üzerinde nasıl etki bıraktığını ve çözüm yöntemlerinin ne olduğunu anlamaktır.

1.4.ARAŞTIRMA SORULARI

1-Farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda kuşak istismarı yaşanan konular nelerdir?

2-Farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarının nedenleri nelerdir?

3-Farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarının öğretmenler üzerindeki etkileri nasıldır?

4-Farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarıyla baş etme yöntemleri nasıldır?

1.5.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Günümüzde X, Y ve Z başta olmak üzere ortalama üç kuşak okullarda birlikte eğitim vermektedirler. Farklı dönemlerin farklı olaylarıyla yetişen bu bireylerin kuşak kimlikleri de farklıdır. Dolayısıyla her kuşağın kendi kuşağını üstün görme ihtimalinden yola çıkarak bu durum kuşaklararası istismar gibi problemlere sebep olabilmektedir.

Bir tarafın diğer tarafı rızası olmadan kasıtlı olarak kullanmasıyla kuşaklararası istismar ortaya çıkmaktadır. Eğer kullanılan birey bunun farkına vardığı halde karşı koyamaz ve kendini koruyamazsa durum psikolojik şiddete dönüşme ihtimali dahilindedir. Bu durum yalnızca bireyleri değil aynı zamanda okullardaki öğrencilere ve kuruma da olumsuz olarak yansıyabilir.

Dolayısıyla bu çalışma farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarının nedenleri belirleyip çözümlerini ortaya koymak açısından önemlidir. Yapılan bu çalışma bireylere çalıştıkları örgütlerde kuşaklararası istismar yaşama durumlarında nasıl bir yol izlemeleri gerektiğini göstermesi açısından önemlidir. Bunun yanı sıra örgütlerin de kuşaklararası istismarlar karşısında yapmaları ya da yapmamaları gerekenler konusunda yol gösterici olması açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmayla hem bireyler hem de örgütler kuşaklararası istismarın farkına varması ve hem bireysel olarak hem de örgütsel olarak önlemler alması bakımından yol göstericidir. Ayrıca ortaya konulacak çözümler gelecek çalışmalara da rehber olması beklenmektedir.

1.6.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Kocaeli'nin Gölçük ilçesindeki okullarda görev yapan farklı branş ve kuşaktan öğretmenlerin “Farklı Kuşak Öğretmenlere Göre Okullarda Yaşanan Kuşak İstismarı: Nedenleri, Öğretmenlere Etkileri ve Çözüm Yöntemleri” konulu görüşme formuna vermiş oldukları cevaplarla sınırlıdır. Okullarda kuşaklararası istismar konusu bireylerin çoğu zaman paylaşmakta zorlandıkları bir konu olması ve bu konu için çalışmanın Gölçük ilçesinde yapılması sebebiyle çalışma grubunun görüşme sorularına içten samimi cevaplar vermeleri açısından sınırlıdır.

1.7.ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI

1-Yapılan araştırmada okullarda farklı kuşak öğretmenler arası istismar olduğu varsayılmıştır.

2-Araştırmaya katılan bireylerin veri toplama aracı olan görüşme formundaki sorulara samimiyetle cevap verdikleri varsayılmıştır.

3-Kullanılan görüşme formu sorularının amacına uygun olduğu varsayılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde istismar kavramı, istismar türleri, istismar üzerine yapılan çalışmalar, kuşak kavramı ve kuşakların sınıflandırılması, kuşaklararasılık ve kuşaklararası istismar konularına yer verilmiştir.

2.1.İSTİSMAR NEDİR?

İstismar kelimesi Arapça'dan dilimize geçmiştir (Duman, 2019: s.34). İrk, kültür ya da inançtan bağımsız olarak toplumlarda karşılaştığımız bir olgudur (Çamurcu ve Kaynak Ekici, 2022: s.42). İstismar; kişinin iyi niyetini kötüye kullanma veya sömürme olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2023).

Genel olarak istismar; bir bireyin başka bir birey üzerinde karşı tarafın rızası olmadan kontrol sağlamasına sebep olan davranışlardır (Fuller, 2021). Bireyin kişisel ve ruhsal gelişimine zarar verebilecek her türlü fiziksel, duygusal, cinsel tutum ve davranışları içerebilmektedir ve istismardaki önemli nokta davranışın tekrarlayarak devam etmesidir.

Bu açıdan psikolojik istismar, fiziksel ve cinsel istismar türlerinin bir sonucu olarak düşünülürken günümüz dünyasında istismarın ayrı bir türü olarak incelenmektedir (Doherty ve Berglund, 2008: s.1). İstismar; yaş ve cinsiyet fark etmeksizin bireyin yaşamıyla ilgili her türlü kötüye kullanma halidir (Büyükbaş, 2021). Toplumda istismar denince çoğunlukla fiziksel ya da cinsel istismar akla gelse de çeşitli istismar türleri vardır. Bireyin bu türlerin farkına varması istismar edilmesini önleme ya da istismar etme olasılığı olan kişilerden kendini koruması açısından önemlidir (Fuller, 2021).

Ayrıca istismar denince yalnızca yaralanmalarla sonuçlanacak davranışları içeren sınırlı bir tanım da mevcuttur (Pears and Capaldi, 2001: s.1444). Knutson ve Schartz (1997)' a göre; toplumda çoğunlukla yaralanmalarla sonuçlanma ihtimali olan davranışlar istismar olarak ele alınmaktadır (Akt. Pears and Capaldi, 2001: s.1444). Dolayısıyla istismar birçok konuda yapılabilmektedir.

İstismarlar etik ve ahlaki açıdan kabul görmeyen davranışlardır. Maalesef bireyler her toplumda ve birçok kurumda istismarla karşılaşabilmektedirler. Bireylerin haklarını gizli ya da açık olarak yok sayacak olan bu durumlarda bireyler ciddi olarak ruhsal ya da fiziksel zarar görebilmektedirler.

İstismar kelime anlamı olarak her yaş grubundan bireyin maruz kalabileceği davranışlar veya tutumlar olmasına rağmen Türkiye’de özellikle çocuklarla ilgili suçlarda ‘istismar’ kelimesi yetişkinlerde ise ‘saldırı’ ya da ‘şiddet’ kelimesi kullanılarak kelimenin anlamında karışıklık yaratmaktadır (TCK). Yabancı literatürde ise istismar için ‘abuse’ kullanımının yaygın olduğu görülmektedir (Duman, 2019: s.34). Çalışmalara göre; çoğunlukla çocuk, kadın ve yaşlıların istismara maruz kaldığı düşünülse de sadece bu grupla sınırlı kalmadığı ve yetişkin bireylerin de maruz kaldığı bir durumdur (Ersanlı, Yılmaz ve Özcan, 2013: s.150).

İstismar genel olarak; fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik olarak dört gruba ayrılrsa da bu istismar türleri birbirinden kesin sınırlarla ayrılmamaktadır (Ersanlı, Yılmaz ve Özcan, 2013: s.150). Çalışmaların çoğu duygusal istismarı yetişkin düzeyinde belirtmekle birliktedir. Yetişkin bireylerin %90’ının okul ortamı, aile içi ve iş yerlerinde istismara maruz kalmıştır (Sandvik, 2003: s.472).

2.2. İSTİSMAR TÜRLERİ

İstismar denilince akla ilk olarak fiziksel olarak zarar görme gelse de günlük yaşamda bulunduğumuz çoğu ortamda çeşitli istismar türleriyle karşılaşabilmekteyiz. Sıkça karşılaşılan istismar türleri fiziksel, cinsel ve duygusal istismar olarak sınıflandırılmaktadır. Bunların yansısı zorbalık, çocuk istismarı, aile içi istismar, yaşlı istismarı, hayvan istismarı gibi bilinen istismar türleri de mevcuttur.

2.2.1. İstismar Yapılma Biçimine Göre İstismar Türleri

İstismar yapılma biçimine göre fiziksel, sözlü/psikolojik ve cinsel istismar şeklinde üç grupta incelenmektedir. Ayrıca istismar yapılan ögeye göre insana yapılan istismarlar; ekonomik istismar, çocuk istismarı, yaşlı istismarı ve aile içi istismar olarak gruplanırken diğer bir öge ise hayvana yönelik istismardır.

2.2.1.1. Fiziksel İstismar

Somut izler bıraktığı için ve sıkça karşılaşıldığı için en çok aşına olunan istismar türlerindendir. İstismarda bulunan kişinin karşı tarafın fiziksel bütünlüğüne zarar vermek amaçlı yaptığı bu davranış grupla ya da bireysel olabilmektedir. Ayrıca planlı olabileceği gibi anlık yaşanan duygu yoğunluğu sonucu da yaşanabilmektedir (Taylan, 2023).

Fiziksel istismar belirtilerinin somut olması açısından istismar türleri arasında tanımlanması en kolay olan istismar türüdür ve bu sebeple üzerinde en fazla çalışma yapılan tür olarak karşımıza çıkmaktadır (Gündüz, Gökçakan, 2004: s.30). Vurmak, yumruk atmak, itmek, çekmek, yakmak, donmasına sebep olmak, boğazlamak gibi davranışlar fiziksel istismar sayılan davranışlardır. Bunların yanı sıra cinsel istismar da fiziksel istismar türlerine girebilmektedir (PDR Merkezi, 2021).

İstenmeyen, güvende hissetmediğiniz veya küçük düşürücü cinsel aktivitelere katılmak zorunda bırakılmak da cinsel istismarın bir şekli olmakla birlikte cinsel istismara maruz kalmış bireyler sonraki duygusal ilişkilerinde güven problemi yaşama ihtimallerinin yüksek olmasından ötürü sürekli mücadele etmek durumunda kalabilirler (Fuller, 2021). Dolayısıyla birey yalnızca fiziksel olarak değil aynı zamanda psikolojik olarak da istismar edilmiş olmaktadır. Genellikle aile içinde karşılaşılan bir durum olduğundan önlem almak bazen zorlaşabilmektedir.

Her birey fiziksel istismara maruz kalabilirken toplumumuzda bu duruma en çok kadınlar veya çocuklar maruz kalabilmektedir (Gökalp, Kaya ve Övün, 2018: s.68). Arkeologların yaptığı araştırmalar sonucu erkek mumyalarda %9-%20 kırık elde edilmişken, kadın mumyalarda bu oranın %30-%50 olduğu tespit edilmiştir (Dişsiz ve Hotun Şahin, 2008: s. 52). Dolayısıyla fiziksel istismar toplumlar farklılık gösterse bile devam etmektedir (Gökalp, Kaya ve Övün, 2018: s.69).

Fiziksel yapılan saldırılar bir kez yapıldığı takdirde devam etme olasılığı genellikle yüksektir. Birey yapılan fiziksel istismarın durması karşılığında özgürlüğünden, karar verme, istediğini ifade etme hakkından vazgeçtiği takdirde boyun eğmiş ve yapılan istismarı kabul etmiş demektir. Yaşanan fiziksel istismar göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur.

2.2.1.2. Sözlü İstismar / Psikolojik İstismar

Fiziksel olarak istismar edilmeyen insanlar bunun bir istismar olabileceğini düşünmüyor olabilirler. “Bana hiç vurmadığı için istismar edildiğimi düşünmemiştim” cümlesi fiziksel istismar harici diğer istismar türlerine maruz kalan bireylerden sıklıkla duyulabilecek bir ifadedir (Fuller, 2021). Sözlü istismar; istismarcının karşı tarafa acı vermesi amacıyla belli sözleri tekrar tekrar kullanması olarak tanımlanabilir (Fuller, 2021).

Psikolojik istismar olarak da adlandırılan sözlü istismar durumunda istismarcı bireyin üzerinde duygusal olarak baskı kurmakta ve onu sindirmektedir (Taylan, 2023). Küfür etme, bağırarak üstünlük kurma, dışlama, sürekli eleştirme ve değersiz hissettirme bu istismar türünde karşılaşılan davranışlardır. Psikolojik istismarın tanımlanması bazen zor olabilmekle birlikte, bireyin karşıdaki kişiyi istemediği bir davranışa maruz bırakarak o kişide korku ve stres sonucu psikolojik sorunlara da sebep olabilen bir durumdur (Polat, 2007: s.278).

Uluslararası Çalışma Örgütü’ne (ILO) göre; psikolojik istismar çalışan bir bireyi zalim ve kötü niyetli adımları içeren saldırgan davranışlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Yıldız, 2007: s.12). Psikolojik istismar kavramının karşılığı ‘yıldırma’ olarak da karşımıza çıkmaktadır (Dökmen, 2005: s.171). Dökmen’e göre belli bir iş yerinde çalışan bir grup insanın bazı farklılıklardan kaynaklı olarak gruptan birisini kurban seçerek adım adım artan şiddette ona itici davranmaya başlarlar.

Klinik araştırmalara göre psikolojik istismar fiziksel bir şiddet bulgusu yokken ortaya çıkabilirken; fiziksel istismar psikolojik istismar olmaksızın anlaşılmamaktadır (Shepard ve Campbell, 1992: s.293). Dolayısıyla Garbarino, Guttman ve Seeley (1986)’ a göre; psikolojik istismar diğer istismar türlerini kapsamaktadır. Birçok araştırmacı açısından psikolojik istismar diğer istismar türlerinin merkezidir (Schneider Ross, Graham ve Zielinski, 2005: s.526; Iwaniech, Larkin ve Higgins, 2006: s.73; Shafer, Yates ve Egeland, 2009: s.36). Sonuç olarak psikolojik istismar diğer istismar türlerini şemsiye misali altında toplamaktadır (Ersanlı, Yılmaz ve Özcan, 2013: s.151).

Psikolojik istismar kişinin ruhsal sağlığını çok ciddi boyutta etkileyebilmektedir (Etain, Mathieu, Henry, Raust, Roy, Germain ve Bellivier, 2010: s.376). Dolayısıyla kısa ya da uzun dönemde bu durum bireyin sosyal gelişimini de

olumsuz etkilemektedir (Miller Perrin ve Perrin, 2007: s.38). Psikolojik istismar etkilerinin azaltılmasıyla bireyin ruhsal sağılığı ve sosyal gelişimi arasında bir ilişki mevcuttur (Arslan, 2015: s.47).

Sözlü istismarda belli sözler karşı tarafı kötü hissettirmek amacıyla söylenmeye devam etmektedir. Bunun gibi istismarların kanıtlanması zor olabilmektedir. Ayrıca sözlü istismarlar mobbing olarak genellikle bilinçli de yapılabilmektedir (Taylan, 2023).

Sözlü ya da psikolojik istismar en zor anlaşılabilen istismar türlerindendir. İkili ilişkilerde, iş yerlerinde ya da aile içi ilişkilerde sıklıkla karşılaşılabilmektedir. Gerekli koşullar sağlandığında psikolojik istismar Türk Ceza Kanunu'nun 96. Maddesi gereği tehdit olarak yorumlanabilmektedir (TCK, 2004).

Psikolojik istismar üzerine yapılan çalışmalar bu istismar türünün yaygın olduğunu göstermektedir (Çamurcu ve Ekici, 2022: s.42; Duman, 2019: s.34; Arslan, 2015: s.48). Türkiye'de bu çalışmaların çoğunluğu kadınların yaşadığı psikolojik istismar üzerinedir (Sivaslıoğlu ve Erdal, 2020: s.354). Verilere göre; kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde psikolojik istismar yaşamış olma oranı %44'tür (TÜİK, 2014).

İş ortamlarındaki psikolojik istismar davranışı bireyin sosyal dışlanma (arkadaşlık ortamından çıkarma vb.) yaşaması gibi davranışları içermektedir (Yıldız, 2007: s.11). İşyerinde yaşana bu istismarlar bireyin fiziksel ve ruhsal bütünlüğüne zarar vermekle birlikte iş yeri ortamını bozabilmektedir (Hirigoyen, 1998: s.61). Ayrıca bu istismar yasaların boşluğundan kaynaklanmaktadır (Hirigoyen, 1998: s.7).

2.2.1.3. Cinsel İstismar

Cinsel istismar genellikle cinselliğin tabu olarak görüldüğü toplumlarda daha çok karşımıza çıkmaktadır (Sivaslıoğlu ve Erdal, 2020: s.355). Sosyal statü, cinsiyet ya da yaş durumu farketmeksizin her bireyin başına gelebilen bir istismar türüdür (Taylan, 2023). Cinsel istismar konusuna fiziksel istismarla kıyaslandığında son dönemlerde araştırmalarda daha çok yer verilmektedir (Gürhan, Erdoğan ve Seyran, 2020: s.61).

Mutaf Tulun ve diğerlerine göre, (1996); yapılan çalışmalarda bireyler cinsel istismarı, her türlü rahatsız edici bakış, konuşma, hoş olmayan davetler, telefon aracılığıyla rahatsız etme, rızası dışında dokunma ve daha da ileri giden davranışlar olarak tanımlamaktadırlar (Akt. Oktay, 2001: s.76). İş yerlerinde yaşanan cinsel istismar durumlarında şayet birey bu durumla ilgili şikayette bulunduklarında işten çıkarılma kaygısı yaşayabilmektedirler (Oktay, 2001: s.76).

Cinsel istismar rıza gösterilmeyen her türlü durumu içine almaktadır ve istismarı gerçekleştiren kişi ya da kişiler çoğunlukla güç veya tehdide başvururlar (Fuller, 2021). Fiziksel şiddetle beraber yaşanan cinsel istismar genel olarak ortaya çıkartılması zor bir durumdur (Adak, 2000: s.184-185). İstismara maruz kalan kişi istismarcıyı tanıyorsa bu durumu ortaya çıkartıp gerekli yerlere başvuru yapılmasını zorlaştırabilmektedir (Fuller, 2021).

Rahatsızlık verecek şekilde gözle tacizden tecavüze kadar gidebilen cinsel istismar durumları aile içinde yaşandığı zaman toplumsal baskılar sebebiyle istismara maruz kalan birey bu durumu ifade etmekte zorluk yaşamaktadır. Günümüzde sadece fiziki olarak cinsel istismarlar değil aynı zamanda sözlü olarak cinsel içerikli istismarlar da karşımıza çıkmaktadır (Gürhan, Erdoğan ve Seyran, 2020: s.61). Cinsel istismar her ne kadar toplumdan topluma değişse de genel olarak kabul edilemez bir davranıştır (Taylan, 2023).

Cinsel istismarlar Türkiye’de daha çok sağlık sektöründe görüldüğü çalışmalar arasındadır (Oktay, 2001: s.78). Mutaf Tulun, Bekata Mardin ve Pervizat’a göre (1996); hastane ortamlarında hemşirelerin doktorlara kıyasla yetki azlığından ötürü cinsel istismar durumlarına daha fazla maruz kalabildikleri saptanmıştır (Oktay, 2001: s.78). Sonuç olarak bu istismarların gerekli tedbirlerle önlenmesi gerekmektedir.

2.2.2. İstismar Yapılan Ögeye Göre İstismar Türleri

İstismar yapılan ögeye göre istismarlar ikiye ayrılır. Bunlar insana yönelik istismarlar ve hayvana yönelik istismarlardır.

2.2.2.1. İnsana Yönelik İstismarlar

İnsana yönelik istismarlar ise kendi içinde ekonomik istismar, çocuk istismarı, yaşlı istismarı ve aile içi istismar olarak dört grupta incelenmektedir.

2.2.2.1.1. Ekonomik İstismar

Ekonomik istismar bireyin maddi kaynaklara sahip olma, kullanma ve sürdürebilme durumunu kontrol etmeyi içeren bir istismar türüdür (Fuller, 2021). Dolayısıyla maddi olarak bireyin güvenliğini tehdit eden davranışlar içermektedir (Kalaycı, Serpen, Özdemir ve Duyan, 2023: s.385). Örnek olarak; istismar eden kişi bireyin kredi kartını kullanabilir, evdeki bütçeyi tek başına yönetebilir, bireye ait banka hesabına erişimine engel olabilir veya onun adına kredi kartı açıp harcama yapabilmektedir.

Pence ve Paymar'a göre (1986); ekonomik istismar kavramı ilk olarak 1980'lerin sonlarına doğru ortaya çıkmıştır (Akt. Kalaycı, Serpen, Özdemir ve Duyan, 2023: s.385). Çalışmalar ekonomik istismarın kadınlar üzerinde daha çok etkili olduğunu göstermektedir (Adams, Beeble ve Gregory, 2015: s.363). Ayrıca araştırmalara göre; şehirlerdeki kadınlar kırsal bölgelerdeki kadınlara göre ekonomik istismara daha fazla maruz kalmaktadırlar (Sivaslıoğlu ve Erdal, 2020: s.356).

Ekonomik istismar, istismarın çoğunlukla gizli kalan türüdür (Postmus, Hoge, Breckenridge, Sharp Jeffs ve Chung, 2020: s.261). Her ne kadar bugüne kadar kısmen ele alınsa da günümüze dek ekonomik istismar konusu üzerinde çok fazla çalışma yapılmamıştır (Stylinou, Postmus ve McMahon, 2013: s.186). Genel olarak her bireyin başına gelebildiği gibi güncel çalışmalara göre ikili ilişkilerde çalışan kadınların %2 si eşleri ya da beraber oldukları kişiler tarafından ekonomik istismara maruz kalırken çalışmayanlarda ise bu oran %24 olarak görülmektedir (Sivaslıoğlu ve Erdal, 2020: s.356).

2.2.2.1.2. Çocuk İstismarı

“Çocuk ihmal ve istismarı; 18 yaşın altındaki çocukların sağlığını, sağ kalımını, gelişimini veya ilişkilerdeki güven duygusunu olumsuz yönde etkileyen fiziksel, duygusal, cinsel istismar, ihmal ve diğer sömürü türleriyle sonuçlanan kötü davranışlardır.” (DSÖ). Çocuk istismarı aynı zamanda ebeveynlerden biri veya bakım veren kişi tarafından doğrudan çocuğa yöneltilen hasar verici, çocuğun gelişimine engel olan her türlü eylem ya da eylemsizlikler olarak da tanımlanmaktadır (Taner ve Gökler, 2004: s.82). Bu durum sadece çocukluk dönemiyle kalmaz bireylerin yetişkinlik dönemlerini de etkileyen kalıcı izler bırakabilmektedir (Fuller, 2021).

Çocuk istismarı sosyal, kültürel veya ailesel sebeplerle yaşanabilmektedir (Koçak ve Büyükgönenç, 2011: s.89). Bunlara örnek olarak tek ebeveynlilik, bağımlı ebeveynler, istenmeyen gebelikler, ailede psikolojik hastalıklar veya çocuktaki fiziki ya da mental engelilik durumu verilebilir (Küpeli, Kanbur ve Derman, 2003: s.129). Ayrıca çocukları koruyan yasaların yetersizliği de risk faktörlerinin artmasına sebep olabilmektedir (Güner ve Güner, 2010: s.108).

Dünya Sağlık Örgütü’nün yaptığı araştırmaların sonucuna göre; yetişkinlerin %25’inin çocukluk döneminde fiziksel istismara maruz kaldığı tespit edilmiştir (DSÖ). Araştırmalara baktığımızda dünyada 2-4 yaş aralığındaki 300 milyon çocuk istismara maruz kalmaktadır (WHO, 2022). Ayrıca UNICEF’in (2010) çalışmalarına göre; Türkiye’de 7-18 yaşları arasındaki çocukların %51 duygusal, %43 fiziksel ve %3 oranında cinsel olarak istismar edildiği saptanmıştır (Bakır ve Kapucu, 2017: s.14).

Maalesef ki çocukların disipline edilmelerinde ebeveynlerin fiziksel istismarı kullanıyor olmaları bu durumun tespitini zorlaştırmaktadır (Bilge, Taşar, Kılınçoğlu, Özmen ve Tıraş, 2013: s.28). Bunun yanı sıra cinsel istismara maruz kalan çocukların utanma, dışlanma korkusu ya da suçlu hissetme sebebiyle bu durumu yetişkinlerle paylaşmaması da istismarın ortaya çıkarılamamasına sebep olmaktadır (Beyazıt ve Ayhan, 2015: s.444). Toplumun gelişimi açısından çocukların korunmasına gereken özenin gösterilmesi gerekmektedir.

2.2.2.1.3. Yaşlı İstismarı

Yaşlanma, canlıların doğumuyla başlayıp ölümüne kadar devam eden süreç olarak kabul görmektedir (Arpacı ve Bakır, 2017: s.692). Yaşlılık, bireyin yaşamının son evresi olarak kabul edilmektedir (Kalınkara, 2011: s.692). Yaşlı bireylerin fiziksel ve sosyal olarak değişimiyle beraberinde gelen ekonomik zorluklar evde ya da bakım yapıldığı yerde istismar konusunu gündeme getirebilmektedir (Arpacı ve Bakır, 2017: s.691).

Yaşlı istismarı zannedildiğinden daha fazla olmakla birlikte genellikle bakımını üstlenen çocukları, torunları ya da eşleriyle yaşarken meydana gelmektedir (Fuller, 2021). Bu istismar türü toplumda ilk olarak 1970'lerde dile getirilmeye başlanmıştır (Uysal, 2002). 2016'daki Dünya Sağlık Örgütü'nün çalışma sonuçlarına göre; her 6 yaşlıdan 1'i istismar yaşamaktadır. 28 ülkede yapılan 52 çalışma sonucunda %11.6 psikolojik, %2.6 fiziksel, %6.8 ekonomik, %0.9 cinsel istismar ve %4.2 ihmal yaşandığı tespit edilmiştir (Kesgin, 2019: s.43).

Yaşlı istismarı fiziksel acı, duygusal darbeler ve ekonomik kaygılar olarak düşünülse de ihmal durumuyla birlikte gelen yetersiz beslenme gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmamasını da kapsamaktadır (Arpacı ve Bakır, 2017: s.692). Yaşlı bakım evlerinde istismarın daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Aynı çalışmada 2050 yılında istismar yaşayan yaşlı sayısının 320 milyon olabileceği tahminini dile getirmektedir (WHO, 2016).

Yaşlı istismarıyla ilgili çalışmalar yaşlı nüfusun fazla olduğu Kuzey Amerika ve İngiltere gibi ülkelerde daha çok yapılmaktadır (Uysal,2002). Cypers'a göre (1999); yaşlı istismarı; aile içinde yaşlı bireye bakım veren kişinin kötü muamelesi; kurumsal olarak yaşlı bakım evlerinde yaşlı bireylere bakım veren kişilerin kötü muamelesi ya da kendini ihmal olarak yaşlı bireyin sağlık ve güvenliğini tehlikeye düşürecek şekilde yalnız yaşaması şeklinde karşımıza çıkabilmektedir (Uysal, 2002).

İstismar açısından risk faktörü olarak değerlendirilen fiziksel sağlık yönünden zayıf olmak istismar nedenleri arasındadır. Bu durum İngiltere, Kanada ve ABD'de ekonomik istismara, İsrail'de ise cinsel, fiziksel ve psikolojik istismarlara sebep olmaktadır (WHO, 2017).

2.2.2.1.4. Aile İçi İstismar

Aile içi istismar; fiziksel, duygusal, psikolojik, cinsel, ekonomik istismar ve ihmali içermektedir (Okroy, 2018: s.92). Daha çok kadınlar ve çocuklar aile içi istismarda yara almasına rağmen erkekler de bu duruma maruz kalmaktadırlar (Polat, 2016: s.53-54). Her yaştan, her kültürden ve ekonomik sınıftan bireyleri etkileyebileceğinden suçlu ve mağdurları belirlemek zorlaşabilmektedir (Fuller, 2021).

Aile içi istismar dünya çapında hem bireyleri hem de toplumu ciddi şekilde etkilediği için en önemli sosyal sorunlardan biri olarak ele alınmaktadır (Krug, Mercy, Dahlberg ve Zw, 2002: s.38). Birleşmiş Milletler Yardım Fonu'nun araştırmalarına göre dünyada 2-14 yaş arası on çocuktan altısının fiziksel istismara ve bu orandan daha fazlasının ise psikolojik istismara maruz kalmaktadır (UNICEF, 2014). Bernar Van Leer Vakfı'na göre ise (2014); ülkemizde 0-8 yaş arasındaki çocuklarla yapılan Aile içi şiddet araştırmasına göre; %77.8 çocuk duygusal istismara, %23.6 çocuk fiziksel istismara maruz bırakılmaktadır (Akt. Yanık ve Ediz, 2022: s.94).

Toplumumuzda istismar olgusuna, çocukları disipline etmekten eğitime kadar birçok alanda rastlanmaktadır (Yanık ve Ediz, 2022: s.95). Bazı bölge ve ailelerde istismar kanıksanmış olması itibariyle toplumsal hayatı etkilemektedir (Güler, Uzun, Boztaş ve Aydoğan, 2002: s.23). Aile içi istismar, toplum kuruluşları, polis, sosyal hizmetler gibi kuruluşların birlikte hareket ederek çalışmasını gerektiren bir durumdur (Okan İbiloğlu, 2012: s.205).

2.2.2.2. Hayvana Yönelik İstismarlar

İnsanların hayvanlara uyguladığı şiddet, cinsel istismar ya da canına kastetmesi durumudur (Fuller, 2021). Doğanın parçası olan hayvanların ve ortamlarının korunması onların temel hakkıdır (Dönmez, 2013: s.903). Maalesef ki, hayvanlara yapılan istismarlar örtük bir şekilde devam ettiği için istismarcıları cezalandırmak çoğu zaman zor olmaktadır (Fuller, 2021).

Hayvan istismarı hayvanlara zarar veren kabul edilemez her türlü davranışı kapsamaktadır. Hayvanların kendilerini savunma şansları olmadığından bu istismarlar karşılıksız kalabilmektedir.

2.3. KUŞAK KAVRAMI ve KUŞAKLARIN SINIFLANDIRILMASI

Günümüzde yaşlı kuşak nüfusun artışıyla birlikte kuşak kavramı bir kez daha önem kazanmıştır. Bazı bilim dallarına göre kuşak kavramının tarihi Antik Yunan’a kadar uzanırken, bazılarında ise Eski Mısır’a dayandığı belirtilmektedir (Joshi, Decker and Franz, 2011: s.176). Terimsel olarak “kuşak” (generation); Latince olan “generatio-onis” kelimesinden gelmektedir ve her birey kendisiyle benzer yaşamlar deneyimleyecek grubun içine doğmaktadır (Carver ve Candela, 2008: s.984).

Temel anlamının yanında kuşak kelimesi; yaklaşık olarak aynı senelerde doğan, aynı dönemin şartlarını deneyimleyen bireyler topluluğudur (TDK, 2022). Ayrıca ortalama yirmi beş-otuz senelik yaş gruplarından oluşan bireyler kümesi, batın, göbek, nesil ya da jenerasyon olarak da tanımlanmaktadır (TDK, 2022). İngilizce’de “kuşak” terimi “generation” şeklinde tanımlanmaktadır (Oxford Dictionaries, 2022) ve Türkçe’deki “jenerasyon” kelimesinin karşılığıdır.

Anne-babaların ve çocuklarının doğumları arasında geçen ortalama zaman dilimi ise biyolojik kuşak olarak tanımlanmaktadır (Bayhan, 2014: s.9). Sosyolojik olarak kuşak ise; aynı dönemde doğan, o dönemin olaylarını deneyimlemiş bireyler topluluğu olarak tanımlanmaktadır (Bayhan, 2014: s.10). Bilimin tarihiyle kıyaslandığında kuşak kavramı üzerine yapılan çalışmalar yeni sayılmakla birlikte ilk kez kez kuşak kavramının 1928’de Alman sosyolog Karl Mannheim’in ‘Bilgi Sosyolojisi’ kitabında kullanıldığı karşımıza çıkmaktadır (Üstün ve Taş, 2020: s.252).

William Strauss ve Neil Howe’un 1991’de yayınlanan ‘Generations’ kitabıyla günümüzdeki kuşakları içine alan sınıflandırmalara literatürde yer verilmiştir. Dolayısıyla bireylerin toplum içindeki yerlerini kavrayabilmek ve değişimlerini gözlemleyebilmek açısından bu kavram kullanılmaktadır (Üstün ve Taş, 2020: s.252). Geçmişten günümüze tarihsel süreç içinde bireyleri ve toplumları daha iyi anlamak için “kuşak” kavramından yararlanılmaktadır (Aydın, 2020: s.18).

Kuşak; aynı dönemde doğup yetişmiş bireylerin oluşturduğu topluluktur (Gürsoy, Chi ve Karadağ, 2013: s.41) Ayrıca kuşak; benzer dönemde doğmuş ve aynı sosyal, siyasal, kültürel olayların etkisinde kalan topluluk olarak da tanımlanmaktadır (Altuntuğ, 2012: s.204). Geleneksel olarak ise kuşak; anne-babaların doğumu ve

çocuklarının doğumları arasında geçen zaman dilimi olarak belirtilmektedir (McCrindle, 2014: s.1).

Aynı yaşta olan bireylerin belirli dönem olaylarını benzer şekilde yaşadıkları varsayılırken bu olayların bireylere belli bakış açıları da kazandırdığı düşünülmektedir (Polat, Arslan, Günçavdı, Çiçek ve Kazak, 2016: s.5). Bir kuşağı anlamak için yalnızca yaşına bakmak yeterli olmamakla beraber yaşadığı dönem olaylarına da bakmak gerekmektedir (Stillman ve Stillman, 2018: s.40). Sonuç olarak dönemin olayları bireylerin kişilikleri üzerinde de önemli etkiye sahiptir (Polat, 2018: s.48).

Kuşaklarla ilgili ekonomi, demografi, psikoloji, sosyoloji vb. alanlarda 50 yılı aşkın süredir çalışmalar yapıldığı bilinmektedir (Alwin & McCommon, 2007: s.225). Dünya çapında baktığımızda kuşaklararasılıkla ilgili daha çok psikoloji, tıp, ekonomi, sosyoloji ve iletişim konuları üzerinde durulduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan Türkiye’de ise çalışmaların daha çok tıp, aile içi iletişim ve psikoloji üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir (Yıldırım Becerikli, 2013: s.5-6).

Özellikle alt kuşak ve üst kuşak arasında köprü görevi görmesi açısından toplumun temel yapı taşı olan aile, geçmişten günümüze önemini sürdürmektedir (Müftüler, 2019: s.101). Toplumun sağlıklı devamı için alt kuşak ve üst kuşağın birbirini tanıması ve anlaması gerekmektedir (Ulus, 2020: s.1156). Böylece birbirini tanıyan farklı kuşakların iletişimi kuvvetlenecek ve toplumda uyum içinde yaşayacaklardır.

Comte’a göre, kuşaklar insanlık tarihinin aktarıcısıdır (Tuncer ve Oktik, 2021: s.4354). Tarihin farklı dönemleri ve o dönemlerde yaşanan farklı olaylarla bireyler karakter, yaşam tarzı ve olaylara bakış açısı yönünden birbirinden farklılaşmaktadır. Günümüzün değişen dünyasında kuşak kavramı ve kuşaklararası ilişkilerin farkına varmak bireylerin birbirlerini tanıması açısından önem kazanmaktadır ve özellikle genç kuşağın tanınması açısından ve yaşlı kuşakla genç kuşağın çatışmalarını önlemek bağlamında Hitit tabletlerinde de bu konu önemsenmiştir (Levent, 2015).

Mannheim’e (1952) göre; bireylerin aynı tarih aralığında doğmaları kuşak olmaları için yetersizdir (Akt. Tuncer ve Oktik, 2021: s.4354). Bireyler sadece aynı şeyleri deneyimleyerek kuşak olmuş olmazlar. Aynı zamanda bu deneyimlere benzer anlamlar yüklemeleri ve bağ kumaları gerekmektedir (Tuncer ve Oktik, 2021: s.4354).

Yaşanan teknolojik gelişmelerden dolayı her kuşağın yaşam tarzı, öncelikleri ve değerleri farklılaşmaktadır (Çelik, Soysal ve Alıcı, 2004: s.189). Bazı çalışmalara göre farklı kuşağa ait geçmişten günümüze uzanan bireyler bir önceki kuşağa göre hızlı ilerlemektedirler (Rodoplu, 2003: s.479). Dolayısıyla bu durum kavram karmaşasına yol açabilmektedir(Yetkin ve Çakırel, 2012: s.479).

Farklı yazarlara göre kuşakların hangi dönemlere ait olacakları açısından farklı görüşler mevcuttur (Reeves ve Oh, 2008: s.63). 1945'ten önce doğanlar Sessiz kuşak, 1946-1964 arası doğanlar Bebek patlaması kuşağı, 1965-1979 yılları arasındakiler X kuşağı, 1980- 1994 arasında doğanlar Y kuşağı,1995-2002 yılları arasındakiler M kuşağı ve 2003'ten sonra doğanlar ise Z kuşağı olarak tanımlanmıştır (Erden Ayhün, 2013: s.96). Diğer çalışmalara göre kuşak sınıflandırmalarındaki yıl aralıkları ile ilgili tablo aşağıdaki Tablo 1'de belirtilmiştir.

Tablo 1. Araştırmacıların Kuşak Sınıflandırmasındaki Yıl Aralıkları Çalışmaları

Yazarlar	Yıl	SK	BP	X	Y	M	Z
Spitznas	1998	1925-1945	1946-1964	1965-1980			
Howe ve Strauss	2000	1925-1943	1943-1960	1961-1981	1982-2000		
Zemke ve vd.	2000	1922-1943	1943-1960	1960-1980	1980-1999		
Tsui ve Hughes	2001	1925-1945	1946-1964	1961-1981	1976-1981	1982-2000	
Şenbir	2004	1929-1939	1945-1965	1965-1977	1977-1994	1994-2003	2003-
Kyles	2005	1900-1945	1946-1964	1965-1979	1980-1999		
Tek ve Orel	2006	-1946	1946-1964	1965-1976	1977-1994		2003-2023
Twenge vd.	2010	1925-1945	1946-1964	1965-1980	1980-2000		2000-
Yüksekbilgi	2013	1925-1946	1946-1963	1963-1981	1980-		

SK: Sessiz Kuşak, BP: Bebek Patlaması

Kaynak: Baysal (2015: s.54), Mücevher (2015: s.5), Özden (2015: s.16)

Bu bağlamda kabul edilen kuşak tanımlarıyla kuşak türlerine baktığımızda karşımıza gelenekseller (sessiz kuşak), bebek patlaması kuşağı (baby boomers), X, Y ve Z kuşakları olarak beş farklı kuşak çıkmaktadır (Polat ve diğerleri, 2016: s.7). Fakat M kuşağı da bazı araştırmacılar tarafından incelenmektedir (Tsui ve Hughes, 2001:

s.16; Şenbir, 2004: s.6). Dolayısıyla kuşak sınıflandırmaları altı kuşak olarak da karşımıza çıkabilmektedir.

2.3.1. Gelenekseller (Durgun, Sessiz, Silent Kuşak)

Farklı isimlerle adlandırılan bu kuşak 1925-1945 yılları arasında doğan bireyleri kapsamaktadır (Erden Ayhün, 2013: s.97). Bilim insanlarına göre kuşaklar tanımlanırken farklı bakış açılarına sahip oldukları öne sürülmektedir (Polat, 2018: s.205). Yaşanan Büyük Buhran ve İkinci Dünya Savaşı'ndan dolayı bu durum karakterlerine yansımıştır.

Geleneksel kuşak tedbirli davranmaktadır ve genelde risk almaktan kaçınmaktadırlar. Bu kuşağın bireylerinin bir kısmı vatanları için hizmet üretmede yer alırken bir kısmı da vatanları için ölme ve savaşa katılma fedakârlığı göstermişlerdir (Polat ve diğerleri, 2016: s.7). Bu kuşak 2. Dünya Savaşı'na olan katkıları dolayısıyla 'Büyük Kuşak' olarak da tanımlanmaktadır (Toduk, 2014: s.42).

Bu yıllarda dünyada 2. Dünya Savaşı ve Büyük Buhran yaşanırken, Türkiye'de ise Cumhuriyet döneminin tek partili sistemde olması önemli olaylardandır (Toruntay, 2011: s.69). Dönemin olaylarından dolayı bu kuşaktaki bireyler hayatta kalmanın önemiyle büyümüşlerdir (Erden Aygün, 2013: s.98). Savaş kaynaklı doğum oranlarının azalması sebebiyle de nüfus artış hızında düşüş meydana gelmiştir (Can, 2023: s.10).

Yaşanan dönem olaylarıyla ekonomik problemler ve işsizlik sorunlarıyla mücadele eden bu kuşak tutumlu olmak zorunda kalarak yokluk içinde bir yaşam sürmüşlerdir (Gündüz ve Peçketaş, 2018: s.92). Gelenekseller kuşağının üyeleri günümüzün en yaşlı bireyleridir. Örgütlerde de bugünkü iş yaşamının temelini atan kuşaktır (Adıgüzel, Batur ve Ekşili, 2014: s.171).

İş yaşamlarında 'herşeyden önce iş' mottolarıyla kuruma sadık, özverili ve garantidirler (Kyles, 2005: s.54). Ayrıca çalışmalarda geleneksel değerlere de sadık olduğu belirtilmektedir (Pekyigit, Yıldız, Eren Fidancı, Çalık Bağrıyanık, Dehmen, Koçak ve Altıntaş, 2020: s.444). Günümüzde iş yaşamında bu kuşaktan aktif bireyler bulunmamaktadır (Erkara ve Oktal, 2020: s.591).

2.3.2. Bebek Patlaması Kuşağı (Baby Boomers)

Baby boomers olarak da bilinen bu kuşak 1946-1964 yılları arasında doğan bireyleri kapsamaktadır (Erden Aygün, 2013: s.95). Savaş sonrası bir önceki nüfus sayımına göre fazladan 17 milyon bebek doğduğu için bu kuşağa Bebek Patlaması denilmektedir (Gürsoy, Chi ve Karadağ, 2013: s.41). Amerika’da nüfus oranı aniden üç milyondan dört milyona çıktığı için ‘bebek patlaması’ olarak nitelendirilmiştir (Erkara ve Oktal, 2020: s.592).

İkinci Dünya Savaşı sonrası nüfus patlaması döneminde doğanların ortak özelliği sadık, kanaatkâr ve kuralcı olmalarıdır (Pekyigit, Yıldız, Eren Fidancı, Çalık Bağrıyanık, Dehmen, Koçak ve Altıntaş, 2020: s.444). Daha iyi yaşam koşullarına çalışmakla sahip olacaklarına inandıklarından ‘çalışmak için yaşamak’ anlayışını sahiplenmişlerdir (Welter, 2004: s.15). Bebek Patlaması kuşağı üyeleri çalışma yaşamlarında rekabetçi, iş kolik ve yenilikçi olarak tanımlanmaktadır (Toruntay, 2011: s.71).

Bu kuşak çeşitli hizmetlere ve refaha kolayca sahip olamadıkları için tüketime ve eğlenceye eğilimli bir kuşaktır (Arslan ve Staub, 2015: s.6). Şenbir’e göre (2004); İkinci Dünya Savaşı sonrasında ekonomik patlamadan dolayı bu kuşak harcamaya meyillidirler (Akt. Arslan ve Staub, 2015: s.6). Bu kuşak önce çocuklarına sonra da kendi ebeveynlerine bakan ‘Sandviç Kuşak’ olarak da adlandırılmaktadır ve bu sebeple kuşaklararası iletişimi güçlüdür (Özkan Bardakçı, 2021: s.107).

Tüm bunların yanında Baby Boomer döneminin dünya çapında önemli olaylarına baktığımızda; Vietnam Savaşı, Ay’a yolculuk, insan hakları hareketleriyle karşılaşırken Türkiye’de ise çok partili dönem ve ihtilal karşımıza çıkmaktadır (Ceylan, 2014: s.14). Bu dönemde artan doğum oranları; azalan nüfus oranını artırma ve ekonomik buhranın etkisiyle ertelenen çocuk sahibi olma durumunun gerçekleşmesi olarak açıklanmaktadır (Tolbzie, 2008: s.2). 2023 yılında en küçüğü 59, en büyüğü 77 yaşında olan Bebek Patlaması kuşağı üyeleri aynı zamanda ihtiyaç halinde teknolojiyi kullanabilen gelenekleri konusunda hassas olarak adlandırılan bir kuşaktır (Arslan ve Staub, 2015: s.6).

2.3.3. X Kuşığı

Bazı çalışmalara göre; bu kuşağa ismi verilirken 1991’de Douglas Coupland tarafından yazılan ‘Generation X’ kitabından da etkilenilmiştir (Erkara ve Oktal, 2020: s.592). Bu kuşağın üyeleri 1965-1979 yılları arasında doğmuş olanlardır (Şenyuva, Ertüzün, Turhan ve Demir, 2017: s.1386). Bebek patlaması kuşağının gölgesinde büyüdüklerinden kimliksiz hissettikleri için bu kuşak X kuşağı olarak adlandırılmıştır (Erkara ve Oktal, 2020: s.592).

X kuşağı ‘twenty something’ ve ‘f-you generation’ olarak da adlandırılmaktadır (Üstün ve Taş, 2020: s.254). Bu kuşak Türkiye’de siyasi çatışmaların yoğun yaşandığı dönemi deneyimlemişken, dünyada da Berlin Duvarının yıkılışı, AIDS salgını, petrol krizi, soğuk savaş ve televizyonların evlerde yerini almasına şahit olmuştur (Şenbir, 2004: s.24). Teknoloji ve yeni bilgilere açık olduklarında Gelenekselciler ve Bebek patlaması kuşağından ayrılmaktadırlar (Pekyiğit ve diğerleri, 2020: s.444).

Bu kuşak okul ve evlerinde bilgisayar kullanma şansına sahip ilk kuşak olarak da bilinmektedir (Doğan, Yücel Güngör ve Güngör, 2018: s.619). Bu dönemde erkekler kadar kadınlar da iş hayatında var olmaya başlamışlardır (Pekyiğit ve diğerleri, 2020: s.444). Eğitim, sağlık gibi alanlarda yaşanan değişiklikler ve yaşam standartlarındaki artıştan dolayı X kuşağının yaşadığı dönem geçiş dönemi olarak adlandırılmaktadır (Ayhün, 2013: s.100).

Yaptığı işten zevk almayı ön planda tutan, kurallara uyumlu ve otoriteye sadık bir kuşaktır (Türker, 2017: s.5). Teknoloji alışkanlıkları, bu dönemde başlayan ilk kişisel bilgisayar satışlarıyla oluşmuştur (Adıgüzel ve diğerleri, 2014: s.172). Kimliksiz ya da kayıp kuşak olarak da bilindikleri için bu durum gelecek kaygılarını artırarak daha çok çalışıp para kazanma eğiliminde olmalarına sebep olmuştur (Altuntuğ, 2012).

Özgürlükten yana olan X kuşağı daha iyi iş imkânlarıyla karşılaştıkları takdirde iş değiştirme yoluna gitmektedirler (Polat ve Dereli Demir, 2021). X kuşağı ‘yaşamak için çalışmak’ felsefesini benimseyen bir kuşaktır (Can, 2023). Aynı zamanda bu kuşak idealist, kanaatkâr, yaratıcı bir kuşak olmasına rağmen kuruma bağlılık konusunda üst kuşaklara göre geridedir (Erden Ayhün, 2013: s.100 ve Polat ve Dereli Demir, 2021).

2.3.4. Y Kuşığı

Bu kuşağın üyeleri 1980-1999 yılları arasında doğmuşlardır (Şenyuva ve diğerleri, 2017: s.1386). Herşeyi sorgulayan bir kuşak olarak ‘WHY’ kelimesi ile adlandırılıp ‘Y’ olarak kısaltmaları yapılmaktadır (Bayhan, 2019: s.9). 2000 yılında Neil Howe ve William Strauss’un yazdığı ‘Millenials Rising’ kitabından dolayı ‘Milenyum Kuşığı’ olarak da bilinmektedirler (Erkara ve Oktal, 2020: s.592).

Y kuşağı dönemi Körfez Savaşı, internet, refah ve kriz dönemleriyle 11 Eylül saldırılarına şahit olmuştur (Ceylan, 2014: s.8). Özgürlüklerine düşkün olmalarının yansira işten çok iş imkânlarını önemsemektedirler (Adıgüzel ve diğerleri, 2014: s.174). Teknoloji kullanımı konusunda çok iyi olan bireylerden oluşan bir kuşaktır (Yüzbaşıoğlu, 2012).

Kendinden önceki kuşaklarla kıyaslandığında daha iyi yaşam şartlarına sahip olmaları ve hızlı hayat şartları sebebiyle sabırsız davranabildikleri gözlemlenmiştir (Acılıoğlu, 2015: s.22). Diğer kuşaklara göre ebeveynleri daha yaşlıdır (Can, 2023). Bu kuşağın ebeveynleri diğer kuşaklarla kıyaslandığında daha eğitimli olmalarının yansira yine diğer kuşaklara nazaran daha fazla boşanmış ebeveynlere sahiptirler (Zemke ve diğerleri, 2013: s.15).

İş-yaşam dengesine önem veren bir kuşak olarak herşeyi başarabilme konusunda özgüven sahibidirler (Yüksekbilgili, 2013: s.345). İş hayatında aktif kalarak var olmaya devam ederler ve öğrenme istekleri üst düzeydedir (Metin ve Kızıldağ, 2017: s.345). Y kuşağı örgütten ziyade işe bağlı, takım çalışması yanlısı, girişimci ve süreç odaklıdır (İşçimen, 2012: s.10).

Dijital medyayla büyüyen ilk kuşak olmasıyla birlikte bu kuşaktaki bireylerin çoğu beş yaşından önce bilgisayarları tanımışlardır (Zemke ve diğerleri, 2013: s.15). Küreselleşen dünyaya doğan Y kuşağı üyeleri teknolojiyle iç içe bir yaşam sürmüşlerdir (Şenbir, 2004: s.26). Dolayısıyla bilgiye hızlıca ulaşabilme şansları olmuştur (Pekyiğit ve diğerleri, 2020: s.444).

2.3.5. M Kuşığı

1995- 2002 yılları arasında doğan bireylerin oluşturduğu kuşak olarak bilinmektedir (Erden Ayhün, 2013: s.96). Bazı çalışmalarda M kuşığı ayrı bir kuşak olarak ele alınmaktadır (Tsui ve Hughes, 2001: s.16). Fakat bazı çalışmalarda M kuşığı Z kuşağının içinde yer almaktadır (Can, 2023: s.13).

Bu kuşak, Z kuşağının kendi içinde bölünmesi olarak görülmektedir (Karabulut, 2015). 2000li yıllarda doğan bireyleri kapsadığı da düşünülmeyle beraber doğumlarından itibaren dijital dünyayla temas halinde olan bir kuşaktır (Karabulut, 2015).

2.3.6. Z Kuşığı

Bu kuşak 2000-2020 yılları arasında doğan bireylerden oluşmaktadır (Pekyiğit ve diğerleri, 2020: s.444). Teknolojinin içine doğan bu kuşak “İnternet Kuşığı”, “Next Generation” ve “Medya Kuşığı” olarak da adlandırılmaktadır (Toruntay, 2011: s.81-83; Atabay ve diğerleri, 2011). Bireyselliği tercih eden ve yalnızlaşan bir kuşak olarak da tanımlanmaktadır (Strauss ve Howe, 1991).

Sabırsız, hızlı tüketen ve birden fazla konuyla ilgilenebilen bir kuşaktır (Türker, 2017: s.10). Teknolojinin içine doğan bir kuşak olduğundan teknoloji konusunda yetenekli olup psiko-motor becerilerini geliştirmişlerdir (Akduman ve Hatipoğlu, 2021: s.207). Birden fazla konuyla ilgilenebilme kapasiteleri olduğundan Z kuşığı için 24 saat daha uzun hissedilmektedir (Köktener ve Algül, 2020: s.422).

Birden fazla işi aynı anda yürütürken sergiledikleri motor becerileri sayesinde insanlık tarihinin üst düzey bireyleri olan kuşak olarak kabul edilmektedirler (Keleş, 2011: s.132; Mengi, 2009: s.345). Diğer yandan ise dikkat süresi kısa olan bir kuşaktır (Güler, 2016: s.57). Yalnızlığı tercih eden bu kuşağın, ‘Yeni Sessiz Kuşak’ olarak da adlandırılmalarının sebebi olarak bilgisayarları kitaplara, okumayı konuşmaya ve içerde vakit geçirmeyi dışarda olmaya tercih etmelerinden kaynaklanmaktadır (Mercan, 2016: s.65).

İş tercihleri konusunda kolayı seçen, gerektiğinde kolayca iş değiştirebilen ve dolayısıyla sadakati az olan bir kuşaktır (Acılioğlu, 2015: s.22). Günlük yaşam

rutininde değişen yaşam algısı, tüketime alışkanlığı ve hayat tarzlarının teknolojiyle iç içe geçmesiyle diğer kuşaklardan farklı Z kuşağı ortaya çıkmıştır (Karanfiloğlu, Sağlam ve Topsümer, 2022: s.38). Teknolojik gelişmelerde öncülük eden X ve Y kuşağına göre teknolojinin çeşitlendiği döneme rastlayan Z kuşağı bu sebeple teknolojiye daha düşkündür (Karanfiloğlu, Sağlam ve Topsümer, 2022: s.38).

Z kuşağı iş hayatında aktif olmayı tercih eden, sonuç odaklı ve yaratıcı bireylerdir (Erden Ayhün, 2013: s.105). Ayrıca bu kuşak iş yaşamında sadakatsiz ve tatminsiz olarak tanımlanmaktadır (Karabulut, 2015). Özgürlükçü olmaları dolayısıyla işin sosyal hayatlarının önüne geçmesini istemezler (Ağyıldız, 2023: s.9).

Diğer yandan teknolojiyle büyüyen bu kuşak iş hayatına olumlu katkılar da sunabilmektedir. Yeniliklere ve kendilerini geliştirmeye açık olmaları iş yerleri için avantaj haline dönüşmektedir. Bu kuşak için iş yaşam dengesinin sağlanması çok önemlidir (Ağyıldız, 2023: s.12).

2.4. KUŞAKLARARASILIK

Tarihte yaşanmış deneyimlerin bir sonraki döneme aktarılması bakımından kuşaklararasılık önem arz etmektedir (Tuncer ve Oktik, 2021: s.4354). Kuşaklararasılık kavramı farklı kuşakların birbirleriyle olan iletişim yöntemlerini ve sonucundaki davranışlarını açıklamaktadır (Tekel, 2023: s.80). Kuşaklar arasında belirgin ayrımlar olmadığı için kuşaklara atfedilen özellikler her bireyde olmayabilir. Hatta belirlenen özellikleri taşımayan bireyler de olabilmektedir (Şensoy, 2022: s.16).

Her ne kadar kuşaklar arasında belirgin ayrımlar olmasa da kuşaklar arasında temas yoktur diyemeyiz. Kuşaklararasılık kavramı bize farklı kuşakların birbirleriyle bir şekilde bağlarının ya da etkilendikleri noktaların olduğunu göstermektedir. Farklı kuşakların aralarında oluşturduğu etkileşimler bireyleri, toplumları, duygu ve düşünceleri hatta gelenek ve kültürleri de içine almaktadır (Özdemir, 2019: s.141-145).

Dünyada kuşaklararasılıkla ilgili çalışmalara baktığımızda psikoloji, tıp, ekonomi, sosyoloji, iletişim konuları üzerinde durulduğu görülmektedir. Türkiye’de ise çalışmaların daha çok tıp, aile içi iletişim ve psikoloji üzerinde yoğunlaştığı

görülmektedir (Yıldırım Becerikli, 2013: s.5-6). Yapılan bu çalışmalar kuşakların ve kuşak kimliğinin anlaşılması açısından önemlidir. Örgütlerde farklı kuşaktan bireylerin birlikte çalışmalarını konu alan çalışmalar mevcutken özellikle farklı kuşaktan öğretmenler arası okullarda yaşanan kuşaklararası istismarla ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır (Çetinkaya, 2022: s.132).

2.5. KUŞAKLARARASI İSTİSMAR

Kuşaklararası istismar kavramı; farklı kuşaklardan olan bireyler arasında bir kuşağın diğerini rızası olmadan bilinçli olarak kullanmasıdır (Tekel, 2023: s.80). Günümüz dünyasında örgütlerde farklı kuşaktan bireyler bir arada çalışmaktadırlar. Her bireyin ait olduğu kuşak dönemi özelliklerini genel olarak taşıdığı göz önünde bulundurulduğunda zaman zaman iş yerlerinde yaşanan krizler kaçınılmaz olabilmektedir. Çünkü alanyazında da belirtildiği gibi her kuşak dönemi birey farklı iş ve çalışma prensiplerine sahiptir.

Aynı iş yerinde çalışsalar da çalışanların sahip olduğu özellikler zamanla değişebilir. Alt ve üst kuşak arasında beceri ve üstünlükler de farklılaşabilir (Çetinkaya, 2022: s.132). Bu farklılıklar bazen dayanışma açısından örgüte faydalı olsa da çoğu zaman bireyler birbirlerinin beceri ya da üstünlüklerini sömürebilmektedirler. Bu durum örgüt başarısını düşüreceği gibi bireylere de zarar vermektedir.

Kuşaklararası istismar sadece gençlerin veya yaşlıların değil, aynı zamanda belirli yaş gruplarına mensup bireylerin yaşlarından dolayı ayrımcılığa maruz kalabilecekleri bir olgu olarak karşımıza çıkabilir. Örneğin, iş yerlerinde genç çalışanların tecrübesiz olarak görülüp düşük ücretle çalıştırılması veya yaşlı bireylerin işe alım süreçlerinde yaşlılık stereotipleri nedeniyle dışlanması gibi durumlar yaş ayrımcılığına örnek olabilir. Bu tür ayrımcılık, herhangi bir yaş grubunun potansiyelini sınırlar ve adil olmayan muamelelere neden olabilir. Bu nedenle, yaş ayrımcılığının farkındalığını artırmak ve her yaş grubuna eşit fırsatlar sunmak önemlidir.

Kuşaklararası istismar belli noktalarda yaş ayrımcılığına da içine almaktadır. Yaş ayrımcılığı; bir bireye yaşından kaynaklı olarak diğerlerinden farklı muamele

edilmesi halidir (Baybora, 2010: s.34). Yapılan çalışmaya göre Türkiye’de bireylerin erken yaşlarda yaşlı kategorisine alınıp özellikle çalışma ortamlarında ayrımcılığa uğradıkları saptanmıştır (Çayır, 2012: s.169). Bu çalışma, Türkiye'deki yaş ayrımcılığına ilişkin önemli bir bulguyu ortaya koymaktadır. Erken yaşlarda yaşlı kategorisine alınmak ve bu nedenle çalışma ortamlarında ayrımcılığa maruz kalmak, yaş ayrımcılığının ne kadar yaygın olduğunu ve farklı yaş gruplarının karşılaştığı zorlukları ortaya koyan bir göstergedir. Bu durum, belirli bir yaş grubunun potansiyelini tam olarak kullanamamasına ve iş hayatında adil olmayan muameleye maruz kalmasına neden olabilir. Bu tür bulgular, yaş ayrımcılığıyla mücadelede politika yapıcıların ve toplumun daha fazla dikkat göstermesi gerektiğini vurgular. Yaş ayrımcılığına karşı bilinçlendirme çalışmaları ve adil işe alım ve terfi politikaları gibi önlemler, bu tür sorunların çözümünde önemli adımlar olabilir. Buradan hareketle yaşlı olarak adlandırılan üst kuşak çalıştıkları kurumlarda alt kuşakların istismarına maruz kalabilmektedirler. Çalışma ortamlarında birey üst kuşaktan olması sebebiyle birçok konuda haksızlık yapılabilmekte ya da yaşından dolayı sahip olduğu tecrübeden faydalanılmaktadır. Böylece üst kuşaktan olan bireyin sosyal hayatına veya belli kaynaklara ulaşmasına engel olunmaktadır (Erdoğan ve Vatandaş, 2020: s.476).

Yapılan tespit yaşlı bireylerin iş yerlerinde alt kuşakların istismarına maruz kalabileceğini ve yaşlarından dolayı haksız muameleye tabi tutulabileceklerini göstermektedir. Üst kuşak çalışanlar, sahip oldukları deneyim ve bilgi birikimi nedeniyle genellikle önemli bir varlık olarak görülmektedirler. Ancak bazı durumlarda, genç kuşak çalışanlar tarafından yaşlı bireylere karşı ayrımcılık veya istismar yaşanabilmektedir. Bu durum, kurum içi ilişkilerde güç dengesizliğine ve yaşlı çalışanların sosyal hayatlarına veya kaynaklara ulaşmasını engelleyen bir ortama yol açabilir. Yaşlı bireylerin sahip olduğu deneyim ve bilgi birikiminin değerlendirilmesi yerine, yaşlarına dayalı önyargılar nedeniyle haklarının gasp edilmesi gibi durumlar yaşanabilmektedir.

İstismar ve yaş ayrımcılığı sorunlarının çözümü için, kurumların yaş ayrımcılığına karşı net politikalar benimsemesi ve çalışanlara eşit fırsatlar sunması önemlidir. Ayrıca, çalışanlar arasında empati ve saygı temelli bir çalışma kültürünün oluşturulması da önemlidir. Bu sayede, iş yerlerinde her yaş grubundan bireylerin bir arada çalışabileceği adil ve destekleyici bir ortam sağlanabilir.

Yaşlı bireylerin iş yaşamında yaşadığı kuşaklararası istismarın bir başka örneği olarak, yaşlılıkla ilişkilendirilen fiziksel veya zihinsel yavaşlamaları bahane göstererek işten alıkoyma veya işlerinde maddi kazançlarından mahrum bırakma durumu sıkça karşılaşılan bir sorundur.

Toplumda işin hızına verilen önem, özellikle teknolojinin hızla ilerlemesiyle birlikte, gençlik ve dinamizmin iş dünyasında değerli görülmesine neden olabilir. Bu durumda, yaşlı bireylerin iş performansıyla ilgili önyargılar ortaya çıkabilir ve yaşlılıkla ilişkilendirilen bazı özellikler nedeniyle işlerinden ayrılmaları istenebilir veya maddi kazançlarından mahrum bırakılabilirler. Bu tür ayrımcılık ve istismar, yaşlı bireylerin iş gücüne katılımını azaltabilir ve toplumda yaşlılıkla ilişkilendirilen olumsuz stereotiplerin pekişmesine yol açabilir. Bu nedenle, yaş ayrımcılığının önlenmesi için iş yerlerinde eğitim ve farkındalık programları düzenlenmesi, yaşlı bireylerin potansiyellerinin tam olarak değerlendirilmesi ve adil iş politikalarının benimsenmesi önemlidir. Bu şekilde, yaşlı bireylerin iş yaşamında aktif ve değerli bir şekilde yer almaları sağlanabilir.

Üst kuşaktaki bireyi yaşının getirdiği fiziksel ya da zihinsel yavaşlamalarını öne sürerek işten alıkoymak ya da yapabileceği işlerde maddi kazancına engel olmak kuşaklararası istismara örnek verilebilir. Bu durum toplumun işle ilgili hıza verdiği önemle de ilişkilidir. Bu konulara gösterilen ilgi ne kadar artarsa toplum ve iş yeri üst kuşağı külfet olarak görebilir (Nelson, 2011: s.44).

Yaşanan istismarlar yalnızca üst kuşağı değil aynı zamanda alt kuşağı da mağdur etmektedir. Alt kuşak da yaşının küçük olması, tecrübesizliği ve daha farklı sebeplerle iş ortamlarında istismara uğramaktadır. İstismara uğrayan kişi bazen bunun farkında olmayabilir. Birey istismara maruz kaldığının farkına vardığı halde buna karşı koyamıyorsa durum şiddet boyutuna dönüşebilmektedir. Maruz kalınan istismar bireyde psikolojik olarak iz bıraktığı için istismarları belirlemeye yönelik çalışmalar önem kazanmaktadır (Arslan, 2015: s.728). yaşanan istismarlar sadece üst kuşakları değil, aynı zamanda alt kuşakları da etkileyebilmektedir. Alt kuşaklar, genellikle yaşları ve tecrübeleri nedeniyle iş ortamlarında istismara açık olabilmektedirler. Tecrübesizlikleri veya yaşlarının küçüklüğü nedeniyle, bazen istismara uğradıklarının farkında olmayabilirler veya buna karşı koyamayabilirler. Özellikle işyerlerindeki hiyerarşik yapı, genç çalışanların üstlerinden veya daha deneyimli çalışanlardan gelen

istismarı fark etmelerini zorlaştırabilir. Buna ek olarak, istismara maruz kalan bireylerin duruma karşı çıkma cesareti bulamamaları veya destek alamamaları durumunda, istismarın şiddet boyutuna varması mümkündür. Bu nedenle, istismara uğrayan bireylerin psikolojik olarak etkilenmemesi ve bu tür durumların belirlenmesi için önleyici önlemler alınması önemlidir. İş yerlerinde istismarı önlemeye yönelik politikaların oluşturulması, çalışanlara eğitimler verilmesi ve istismara karşı güvenilir destek mekanizmalarının sağlanması, bu konuda atılması gereken adımlardan bazılarıdır. Ayrıca, toplumsal farkındalığın artırılması ve istismarı belirlemeye yönelik araştırma ve çalışmaların yapılması da önemlidir. Bu sayede, iş ortamlarında herkesin güvende hissedebileceği bir ortam oluşturulabilir.

2.5.1. Kuşaklararası İstismar Konuları

Günümüzde yaşanan hızlı teknolojik değişimler bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Farklılaşan koşullarla dünya değişmektedir. Bu durum kuşaklararası sorunlara sebep olmaktadır.

Oluşan krizlerden teknolojideki değişiklikler sebebiyle en çok yaşlıların olumsuz etkilendiği hatta istismar edildikleri gözlenmektedir (Gülen, Aktürk, Acehan, Seğmen, Açıkalın ve Bilen, 2013: s.394). Yaygınlaşan internet kullanımı en çok yaşlıların bu duruma ayak uydurmasını zorlaştırdığından kuşaklararası istismar konularından biri olarak değerlendirilmektedir (Kesgin, 2019: s.1). Yeni dünya düzenine uyum sağlayamayan üst kuşak istismarın konusu olmaktadır.

Alt kuşak tarafından yaşlılara karşı oluşan önyargılar ve olumsuz düşünceler de istismarı tetiklemektedir (Nelson, 2005: s.208).

2.5.2. Kuşaklararası İstismarın Nedenleri

İstismar nedenlerine baktığımızda ilk başta bireyin eksik ahlak davranışı karşımıza çıkmaktadır. Piaget'in gelişim psikolojisinde ahlaki değer ve davranışlar çocukluk döneminden itibaren iki aşamada incelenmektedir. İlk aşama çocukların 7 yaş altında kuralların dışardan belirlendiği ve itaat etmeleri gereken buyruklar olarak

yansıtıldığı durumlardır. İkinci olarak da 9-10 yaş sürecini kapsayan özerk ahlak dönemidir (Arı, 2020: s.182-183). Bu dönemde kuralları irdeleme, ahlaki açıdan irdeleme ve eleştirel düşünmenin olduğu dönemdir. Dolayısıyla bu dönemdeki gelişimin tamamlanamaması istismar sebeplerinin temeli olarak gösterilebilir.

Ahlaki gelişimini tamamlamış birey için adil olmak, eşitlik ve özgürlük önemlidir (Çam, Çavdar, Seydoğulları ve Çok, 2012: s.1212). Değerlerin oluşmasında ailenin önemi büyüktür (Ezgin ve Dilmaç, 2018: s.721). Geleneksel düzende yaşlı birey ailede saygı duyulan, fikirleri önemsenen ve değer verilen birey olarak karşımıza çıkmaktadır (Altan, 2006: s.270) Fakat modernleşen toplumda değerler ve konular değişmektedir (Kesgin, 2019: s.45). Dolayısıyla değişen aile kurumu ve değerler de istismar sebepleri arasındadır.

Yetişkin bireylerin ahlaki değerleri çocukluk döneminde oluşmaktadır. Bu değerler işle ilgili değerleri de içine almaktadır (Arı, 2020: s. 183). Dolayısıyla bu dönemi sağlıklı atlatan bireyler iş yaşamlarında da olası istismarlardan uzak kalmış olurlar.

Kuşaklararası iş yerlerinde yaşanan istismarlarda bireyin iş ahlakından yoksun olması da nedenler arasındadır. İş ahlakı; bireyin çalıştığı ortamda nasıl davrandığı ve hareket etme şeklini anlatmaktadır (Saunders, 2004: s.136). Yapılan çalışmalarda iş ortamlarında yaşanan problemlerde kuşakların yaşa kıyasla daha etkili olduğu görülmektedir (Smola ve Sutton, 2002: s.363-382). Dolayısıyla yaşanan istismarlarda kuşakların payı büyüktür.

Yaşanan kuşaklararası istismarın nedenleri ve devamlılığı arasında istismara uğrayan bireyin durumu inkâr etmesi ya da sıradanlaştırıp kabul etmesi de yer almaktadır (Gülen, Aktürk, Acehan, Seğmen, Açıkalın ve Bilen, 2013: s.394). Kuşaklararasılık açısından bakıldığında istismar nedenlerinde en önemli risk faktörlerinden biri de yaştır. Dünya literatürüne baktığımızda istismara maruz kalan bireylerin çoğu 75 yaş üstü, hastalık ya da engellilik durumundan ötürü bağımlı ve istismarı uygulayan kişiyle aynı ortamı paylaşan bireylerdir (Erlingson, Carslon ve Saveman, 2006: s.152).

Farklı kuşaktan bireylerin yaşadıkları dönem açısından bakıldığında birçok değişim yaşanmıştır. Yaşanan bu toplumsal değişimler en çok üst kuşağı etkilemiştir. Dolayısıyla üst kuşağın yaşanan değişimlerle sosyal hayata ayak uydurmaları

zorlaşmaktadır. Var olma konusunda da problemler yaşamaları istismar nedenlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Kesgin, 2019: s.12).

Diğer bir açıdan alt kuşağın üst kuşağa olan ön yargıları istismarı tetiklemektedir. Alt kuşak yaşlılara; huysuz, memnuniyetsiz şeklinde kalıplaşmış düşüncelerle yaklaşmaktadır. Bu yaklaşım kuşaklararası istismarlara yol açmaktadır (Kesgin, 2019: s.12).

Yaşlı bireyler toplumsal değişimlere uyum sağlamadıklarında sosyal olarak dışlanmaktadır (Kesgin, 2019: s.13). Ayrıca diğer kuşaklar tarafından istismar edilebilmektedirler. Öte yandan sürece uyum sağlamak yerine özellikle teknoloji konusunda alt kuşakları kullanmaya teşebbüs ederek de istismara neden olabilmektedirler.

Kanada, İngiltere ve Çin’de yapılan araştırmalarda istismar sebeplerinden biri olarak zayıf mental sağlık ve depresyon gösterilmektedir (WHO, 2017). Aynı çalışmada cinsiyet faktörünün de etkisinden yola çıkılarak kadınların erkeklere kıyasla istismara daha çok maruz kaldıkları ortaya çıkarılmıştır. Dolayısıyla yaş ve sağlığın yanı sıra cinsiyet de istismar sebepleri arasındadır.

Meksika, ABD, Çin ve Avrupa’daki çalışmalara bakıldığında medeni durumun da istismar nedenlerinden biri olduğu tespit edilmiştir. Evli olmayan yaşlıların daha çok istismara maruz kalması söz konusudur (WHO, 2016). Bunların yansira yaşlı kuşağın duygusal olarak hassasiyeti ve fiziksel olarak bağımlı olması da istismar nedenlerinden bir olarak karşımıza çıkmaktadır (Kesgin, 2019: s.44).

Yaşanan istismarlara engel olamamak durumu daha da kötüleştirmektedir. Dünya Sağlık Örgütü istismarların 24’ünden yalnızca birinin resmi kurumlara bildirildiğini açıklamaktadır (WHO, 2016). Aile ve çevreden çekinerek yapılan istismara sessiz kalmak istismarların devamlılığına sebep olmaktadır.

Hızlı küresel değişimler düşünce değişikliğine sebep olmaktadır. Her şeyin hızla değişmesi aralıkları azalttığı için üst kuşak bu duruma uyum sağlayamadığı gibi alt kuşakla da sorun yaşama ihtimali artmaktadır. Bu durum birlikte yaşadıkları Y ve Z kuşağının düşük tahammül seviyeleri sebebiyle üst kuşağa karşı istismar ihtimalini de artırmaktadır (Kesgin, 2019: s.45).

Yaşam süresinin uzamasıyla yaşlı nüfustaki artış ailedeki bakıcı konumunda olan bireylerin sorumluluklarını artırmaktadır. Dolayısıyla bu durum yaşlı

istismarındaki kuşaklararası istismarın bir nedenidir (Narin, 2019: s.88). Ayrıca uzun süreli işsizlik veya maddi problemler alt kuşağın aile içinde üst kuşağı ekonomik olarak istismar etmesinin sebebi olarak gösterilebilir (Narin, 2019: s.88).

Kuşaklararası istismar nedenlerinde istismar uygulayan kişinin psikolojik olarak düşünce ve davranışları önemli yer tutmaktadır. Genellikle istismara sebep olan bireyler özgüven problemi yaşayan, takdir edilme ihtiyacı olan, suçlayıcı, güç elde etme isteği olan ve kişileri kontrol altına almak isteyen bireyler olmaktadır (Mete, 2020: s. 14). Dolayısıyla yalnızca yaşanan gelişmeler ya da değişen dünya şartları değil aynı zamanda istismar yapan kişinin ruhsal durumu da nedenler arasındadır.

Önceki yıllarda daha çok istismarın ortaya çıkış nedeni ve istismarcının özellikleriyle ilgili çalışmalara yer verilmiştir (Mete, 2020: s.20). Son çalışmalara bakıldığında ise istismara maruz kalan bireylere yönelik çalışmaların arttığı gözlemlenmektedir (Karavardar, 2009: s.7). İstismarın ortaya çıkmasında istismara maruz kalan bireyin kişisel özellikleri de önemli etkenlerdendir (Mete,2020: s.20). Benzer şekilde iletişim eksikliği, yetersiz takım çalışması, bireylerdeki yüksek ego, güven duygusu eksikliği, empati eksikliği, kin duygusu, ahlaki yetersizlik, bireyin kendini tanımaması ve önyargılar iş yerlerinde kuşaklararası istismarlarda öne çıkan nedenlerdendir (Çopur, 2017: s.30-31).

Örgütsel açıdan bakıldığında; iş yerine olan bağlılığın olmaması, iletişimin olmaması, yönetici ve çalışanlar arasında kapalı kapıların olması, sorun çözme yeteneğinin düşük olması gibi sebepler istismara yol açmaktadır (Türkeli, 2015: s.46-47). Yöneticilerin yaşanan istismarları görmezden gelmesi de istismarların devamlılığına yol açmaktadır (Kuş, 2015: s.18-19). Aynı şekilde yalnızca işe odaklı olan ve örgütte yaşanan istismarı yok sayan yöneticiler istismarın şiddetinin artmasına da zemin hazırlamaktadırlar (Konaklı, 2011: s.23-24).

Bireysel açıdan değerlendirildiğinde istismara maruz kalan kişinin sorumluluk alma düzeyinin yüksek olması, bilgi ve beceri açısından üstün olması da istismar nedenleri arasında gösterilmektedir (Tekçe, 2010: s.27-28). Aynı şekilde Aquino ve Lamertz (2004)'e göre; mağdur sakin ve çekingen kişilik özelliklerine sahipse istismara uğrama riski artmaktadır. Diğer taraftan istismara maruz kalan bireyin bu durumu yaşama sebeplerinden biri de saldırgan kişiliğe sahip olması veya agresif kişilik yapısında olmasıdır (Akt. Mete, 2020: s.26).

2.5.3. Kuşaklararası İstismarın Sonuçları

Birçok türüyle karşılaştığımız istismarın sonuçlarına baktığımızda mutlak negatif sonuçlar karşımıza çıkmaktadır. Fiziksel olarak yaralanmalar, sakatlıklar gibi kısa dönem etkileri olduğu gibi uzun dönemde olumsuz sonuçları da mevcuttur. Schmitt ve Kempe (1975)' e göre; özellikle istismar yaşayan çocukların bir sonraki kuşağın hırpalanmış suçluları veya katilleri olma potansiyelleri ortaya çıkmaktadır (Akt. Lancanster ve Gelles, 2017: s.11). Aynı zamanda yetişkinler tarafından istismara maruz kalan çocuklar büyüdüklerinde şiddet davranışları sergilemenin yanı sıra alkol, uyuşturucu kullanımına meyilli, suç yanlısı ve psikiyatrik sorunlar yaşayan bireylere dönüşmektedirler (Lancanster ve Gelles, 2017: s.11).

Caldston (1975)'e göre; istismar kurbanları hem sosyal hem de duygusal açıdan acı çekmektedirler (Akt. Lancanster ve Gelles, 2017: s.11). İstismara maruz kalan üst kuşak ise sosyal olarak dışlanmaktadır (Kesgin, 2019: s.13). Buradaki istismarı önlemek amacıyla kuşaklararası iletişimin artırılması gerekmektedir.

İstismar sonucunda üst kuşakta fiziksel olarak ekimozlar, kırıklar ve yanıklar görülebilmektedir. Bunun yanısıra psikolojik sonuçlar da mevcuttur. İstismara uğrayan bireyde uyku bozuklukları, anksiyete ya da duygu durum bozukluklarıyla karşılaşmaktadır (Fadıloğlu, 2006: s.159).

İş yerlerinde yaşanan istismarların işle ilgili tüm streslerden daha hırpalayıcı olduğu düşünülmektedir. Bunun sonucu olarak istismar yaşayan bireylerde uykusuzluk, çeşitli sinirsel sorunlar, duyarsızlık, melankoli, konsantrasyon eksikliği ve sosyal fobi gibi problemler ortaya çıkmaktadır (Einarsen, 1999: s.17). Ayrıca istismara maruz kalan çalışanın iş performansının düşmesinin yanısıra huzursuz iş ortamları oluşmaktadır (Einarsen, 1999: s.17).

Çalışmalarda istismar yaşayan bireyin sağlık problemleri yaşamasının yanısıra karşılaştığı negatif durumlarda sorun çözme becerisini kaybettiği hissine kapıldığı gözlemlenmiştir (Mete, 2020: s.12). Birey aynı zamanda özgüven problemi yaşamaktadır. Ayrıca yaşanan istismar sonucu birey sağlık sorunları sebebiyle işine devam edemeyebilir ve sonuç olarak işini kaybedebilmektedir (Mete, 2020: s.13). Bunun yanısıra istismara uğrayan birey çalıştığı örgüte olan aidiyet duygusunu kaybetmektedir (Ertürk, 2011: s.47). Benzer şekilde örgütlerde yaşanan istismar göz

ardı edildiğinde ise örgüt yapısında düzeltilmesi güç değişimler meydana gelmektedir (Karakale, 2018: s.48).

Leyman ve Gustafson (1996)'ya göre; fizyolojik olarak mağdurlarda sırt ve boyun ağrıları ortaya çıkmaktadır (Akt. Karşlıoğlu, 2011: s.30). Quine (2002)'ye göre ise; istismar mağdurlarında endişe ve depresyon bulgularına rastlanmıştır (Akt. Mete, 2020: s.28). Yaşanan istismarın sonuçları ilk etapta fiziksel ya da psikolojik olarak görünse de sonunda işinden ayrılmak zorunda kalmaya kadar gidebilmektedir. İstismar yaşayan birey ağır depresyon, korku, panik atak vb. sorunlar yaşarken bunlarla uğraşırken işine devamlılık sağlayamaz ve işinden ayrılmak zorunda kalabilir (Pir, 2019: s. 38-39).

Her ne kadar istismar sadece bireye zarar veriyor gibi gözükse de istismar etkileri örgüte de negatif sonuçlar olarak yansımaktadır. Örgüt içinde yaşanan istismar sebebiyle birey izin alabilir, istismar sonucu meydana gelen sağlık sorunları sebebiyle tedavi görebilir ya da odaklanma sorunu yaşayabilir. Bu da örgütün verimliliğini düşürmekle kalmaz maddi olarak da örgüte zarar verir (Altınbaş, 2019: s.41).

Kuşaklararası istismar sonucunda toplum da bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Bireysel olarak özgüvenini kaybeden mağdur insanlarla olan ilişkisinde de problemler yaşamaktadır. Ayrıca hoşgörü ve sevgi gösterme konusunda da çekimser davranmaktadır (Mete, 2020: s.30).

İstismarın yaygınlaşmasıyla birlikte işsizlikte de artış görülmektedir. Aynı zamanda yaşanan istismarların mahkemelere taşınması toplumun huzurunu olumsuz etkilemektedir. Sonuç olarak toplumun huzur ve refahı zarar görmektedir (Bozancır, 2019: s.41-42).

Kendine olan özgüvenini kaybeden mağdurun iş ortamında verimliliği düşmektedir. Çalıştığı örgüte bağlılığı azalır. Ayrıca yaratıcılık gücünü kaybeder. Netice olarak birey hem bireysel olarak hem de iş açısından motivasyonunu kaybetmektedir (Mete, 2020: s.46).

2.6. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

2.3.1. İstismar Üzerine Yapılan Çalışmalar

İstismar konusu toplumun sağlıklı bireyler yetiştirebilmesi için üzerinde çok çalışma yapılması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda baktığımızda ülkemizde daha çok çocuk istismarı üzerine çalışmalar bulunmaktadır (Alpaslan, 2014: s.195; Geçkil, 2017: s.130; Kiye ve Pişkin, 2020: s.21; Baskak, 2023: s.86; Aydın, 2018: s.6; Aydoğmuş Ördem, 2019: s.37; Yakut ve Korkmaz, 2019: s.1630; Paslı, 2020: s.65; Deveci ve Açık, 2003: s.398: s. ve Kaya, Çoban, Killiklioğlu, Özden ve Özgen, 2015: s.59-60). Çocuk istismarı konusunda ise daha çok çocuğun cinsel istismarı üzerine çalışmalar çoğunluktadır (Karataş, 2018: s.133-139; Topuz ve Sarp, 2023: s.71; Bilgin, 2019: s.1; Donat Bacıoğlu ve Kaya, 2020: s.896 ve Aksel ve Yılmaz Irmak, 2015: s.375).

Yapılan çalışmalar arasında çocuk istismarını kadın ve yaşlı istismarı çalışmaları izlemektedir (Şirin, 1998: s.7; Bilgin, 2016: s.234; Efe ve Aydemir, 2015: s.221; Dişsiz ve Hotun Şahin, 2008: s.53 ve Gülen, Aktürk, Acehan, Sencer Seymen, Açıkalın ve Bilen, 2013: s.395-397). Çocuk ve kadın istismarı toplumsal olarak ve tıbben daha çok önemsense de yaşamın her dönemi istismarların görülme olasılığı vardır (Karadeniz, Yanıkkerem Uçum, Dedeli, Oran, Talaz ve Sürüm, 2009: s.78). Ayrıca çalışmalarda kadınlar çoğu zaman mağdur taraf olsalar bile maalesef çocuklarının istismarına sebep olan anneler olarak da karşımıza çıkmaktadırlar (Pekdoğan, 2016: s.427 ve Bilgen ve Karasu, 2017: s.24). Bunların yanı sıra çalışmalar engelli bireylerin istismarıyla devam etmektedir(Bulut ve Karaman, 2018: s.279; Yücel Şen ve Çarman, 2022: s.132; Gönener, 2011: s.137-138 ve Özçevik Subaşı, 2023: s.30).

Yaşlı istismarıyla ilgili araştırmalara Türkiye’de 1996’da başlanmıştır (Karadeniz, Yanıkkerem Uçum, Dedeli, Oran, Talaz ve Sürüm, 2009: s.78). İstanbul’da huzurevine girmek üzere olan bireylerle yapılan çalışmada yaşlıların %25.66 sının fiziksel olarak istismar edildiği verisine ulaşılmıştır. İstismar eden kişilerin neredeyse tamamının yaşlının akrabası olduğu bilinmektedir (Karadeniz, Yanıkkerem Uçum, Dedeli, Oran, Talaz ve Sürüm, 2009: s.78). Dolayısıyla genellikle yaşlılar yakın çevreleri tarafından istismara maruz bırakılmaktadır.

Yurtdışında istismar üzerine yapılan çalışmalara baktığımızda ise Türkiye’deki çalışmalara benzer şekilde çocuk cinsel istismarı çalışmaları çoğunluk göstermektedir (Johnson, 2004: s.1; Finkelhor, 1984: s.477; Andrews, Corry, Slade, İssakidis ve Swanston, 2004: s.1953 ve Fergusson ve Mullen, 1999: s.80). Aynı zamanda yurtdışı çalışmalarında yaşlı istismarıyla ilgili çalışmalara da yer verilmiştir (Eastman, 1984: s.1360 ve Lachs ve Pillemer, 2004: s.1263). İngiltere, Çin ve Kanada’da yapılan çalışmalar zihinsel olarak zayıf olmak ve depresyon durumlarının istismarla doğru orantılı olduğunu göstermektedir (WHO, 2017).

Çalışmalar yaş kadar medeni durumun da istismarlarda etkili olduğunu göstermektedir. Evli olmayan ve yaşlı olan bireylerin diğerlerine oranla daha fazla istismara maruz kaldığını göstermektedir (Kesgin, 2019: s.44). Avrupa, ABD, Meksika ve Çin’de istismar üzerine yapılan çalışmalar durumu destekler niteliktedir (WHO, 2016).

Çalışma ortamlarında istismara yönelik çalışmaların 1990’lı yıllara kadar çoğunlukla ordu ve okullarda yapıldığı görülmektedir (Lewis, 1998: s.32). İş yerlerinde istismarlar 1980lere kadar tabu olarak görülmüş 1990larda örgütler adım adım işyerindeki istismar problemleriyle alakadar olmaya başlamışlardır (Yıldız, 2007: s.30). Einarsen’in araştırmasına göre; düzenleme getirilen Norveç İş Ortamı kanununda istismarlar 1993’te yer almıştır (Akt. Yıldız, 2007: s.30).

İş yerlerinde istismara yönelik ilk yayın Osman Can Önerioy’un 2003 yılında yayınlanan ‘Psikoşiddet: İş Yerinde Duygusal Taciz’ adını verdiği çeviri kitabıdır. Aynı şekilde ülkemizde iş yerlerinde yaşanan istismar üzerine birçok farklı yayın mevcuttur (Serin, 2018: s.18). Ayrıca Türkiye’de Üstün Dökmen’in ‘Küçük Şeyler’ kitabında istismar konusunda yer verilmiştir (Karavardar, 2009: s.5-7). Takip eden süreçte üniversitelerde iş yerlerindeki istismar ve yaşanan durumlarla ilgili çalışmalar önem kazanmıştır (Serin, 2018: s.18). Yapılan çalışmalar göstermiştir ki; son yıllarda istismarla ilgili sorunların daha çok üzerinde durulmaktadır. Hukuki açıdan çalışanların haklarına özen gösterilmektedir. Dolayısıyla bireylerde istismara karşı farkındalık bilinci oluşmuştur (Mete, 2020: s.46).

Alanyazında İskandinav ülkelerinde eğitim alanındaki istismarların daha az riskli olduğu ortaya koyulmuştur (Mikkelsen ve Einarsen, 2001: s.394). Polonya’da yapılan istismar üzerine bir araştırmada (2002); çalışanların çoğunluğunun çalıştıkları

yerde kendilerini iyi hissettikleri yönündedir (Yıldız, 2007: s.33). Kore ve Avusturalya’da öğretmenler arasında yapılan araştırmada ise Avusturalya’da çalışanların %45, Kore’deki öğretmenlerin ise % 17.6 sının en az bir kez istismar yaşadıkları tespit edilmiştir (Shin, 2005: s.105).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMA DESENİ

Okullarda öğretmenler arası kuşak istismarını konu edinen bu araştırmada istismarın nedenleri, öğretmenlere etkileri ve çözüm önerileri üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Farklı okullardaki farklı kuşaktan öğretmenlerle görüşmeler yapılarak konunun derinlemesine incelenmesi hedeflenmiştir. Bu sebeple bu araştırmada nitel yöntemden yararlanılarak olgu bilim (fenomonoloji) yaklaşımı kullanılmıştır.

Olgu bilimde, kişilerin bir duruma olan yaşantıları ve bu yaşantıların onlar için ne ifade ettiği belirlenmeye çalışılmaktadır (Dönmez, 2017: s.7). Bu şekilde yaşantıları ortaya çıkartmamız mümkündür. Olgu bilim çalışmaları nitel araştırma kriterlerine uygun olmakla birlikte kesin sonuçlar vermeyebilir fakat bir olguyu daha iyi anlamamıza fayda sağlayabilecek veriler elde etmemize yardımcı olur (Yıldırım ve Şimşek, 2011: s.40).

Ayrıca olgu bilim, kişilerin yaşadığı deneyimler ve bu deneyimlerle ilgili hissettiklerini ortaya çıkarmaya odaklanmıştır (Aydın Günbatır, 2019: s.293). Veri kaynağı olarak olgu bilim çalışmalarında araştırmanın odaklandığı konuyu deneyimleyen bireyler ya da gruplar tercih edilir (Demir Erbil ve Hazer, 2021: s.275). Olgu bilim çalışması birkaç kişinin çalışma konusuyla ilgili tecrübelerinin ne anlama geldiğini ifade etmek için bir yöntemdir (Creswell, 2013: s.4).

Bu bağlamda bu çalışmada farklı kuşaktan öğretmenlerin okullardaki kuşak istismarıyla ilgili deneyimlerine odaklanılmıştır. Bu şekilde genellenebilir sonuçlar elde edilemese de araştırılan konunun daha net bir şekilde kavranması sağlanabilir (Yıldırım Becerikli, 2013: s.5). Ayrıca bu çalışmada kuşaklararası istismar kavramı

alanyazında olmadığı için bu kavramın tanımlanmasına odaklanılmıştır. Bu sebeple de olgu bilim yönteminden faydalanılmıştır.

3.2. ÇALIŞMA GRUBU

Bu araştırmada araştırma amacına uygun olduğu düşünülen amaçlı örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmanın amacının doğrultusunda nitel araştırmalarda konuyla ilgili zengin bilgiye sahip bireylere ulaşmak hedeflendiği için amaçlı örneklem tercih edilmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2022: s.92). Amaçlı örnekleme, sınırlı verilerin en iyi şekilde değerlendirilmesi için bilgi açısından en verimli birey ya da koşulların kullanılması amacıyla nitel çalışmalarda en çok tercih edilen örnekleme türüdür (Yağar ve Dökme, 2018).

Amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede araştırmanın örnekleminde sorunun belirlenen kriterler doğrultusunda bireyler, nesneler veya koşullardan oluşması hedeflenmektedir (Büyüköztürk, 2012: s.9-10). Bu araştırmada ölçüt aynı okulda çalışan farklı kuşaktan öğretmenler olarak belirlenmiştir.

Ayrıca amaçlı örnekleme türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örneklemede amaç, problemle bağlantılı olarak örneklemin kendi içinde birbirine benzeyen farklı durumlarla maksimum çeşitliliği sağlamaktır (Büyüköztürk, 2012: s.9-15). Maksimum çeşitlilik örneklemede farklı durumlar içinde ortak paydaların olup olmadığını tespit etmek önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: s.116).

Bu araştırmada maksimum çeşitlilik; farklı okul kademeleri, farklı branşlar ve farklı kuşaktan öğretmenlerin tercih edilmiş olmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılında Kocaeli'nin Gölcük ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı farklı kamu okulları ve bu okullarda görev yapan 20 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubundaki öğretmenlerin demografik bilgileri ve ait oldukları kuşaklar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri ve Kuşakları

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Ait Olduğu Kuşak	Medeni Durum	Görev Yaptığı Okul	Branş	Hizmet Yılı
Ö.1	Kadın	30	Y Kuşağı	Evli	Ortaokul	Matematik	9
Ö.2	Kadın	42	Y Kuşağı	Evli	Anadolu Lisesi	İngilizce	19
Ö.3	Kadın	40	Y Kuşağı	Evli	Anadolu Lisesi	İngilizce	16
Ö.4	Kadın	45	X Kuşağı	Evli	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Matematik	22
Ö.5	Kadın	45	X Kuşağı	Evli	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Sağlık Hizmetleri	21
Ö.6	Erkek	47	X Kuşağı	Evli	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Makine	25
Ö.7	Kadın	41	Y Kuşağı	Evli	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Türk Dili ve Edebiyatı	19
Ö.8	Erkek	52	X Kuşağı	Evli	Anadolu İmam Hatip Lisesi	Coğrafya	26
Ö.9	Kadın	43	Y Kuşağı	Evli	Anadolu Lisesi	Türk Dili ve Edebiyatı	8
Ö.10	Erkek	33	Y Kuşağı	Evli	Anadolu Lisesi	Matematik	10
Ö.11	Erkek	34	Y Kuşağı	Evli	İlköğretim Okulu	Matematik	12
Ö.12	Erkek	49	X Kuşağı	Evli	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Elektrik	23
Ö.13	Kadın	51	X Kuşağı	Evli	Anadolu Lisesi	Biyoloji	28
Ö.14	Kadın	53	X Kuşağı	Evli	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	İngilizce	27
Ö.15	Kadın	50	X Kuşağı	Evli	Anadolu Lisesi	Tarih	30
Ö.16	Erkek	64	Bebek Patlaması Kuşağı	Evli	Mesleki Eğitim Merkezi	Motor	40
Ö.17	Erkek	61	Bebek Patlaması Kuşağı	Evli	Mesleki Eğitim Merkezi	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	32
Ö.18	Kadın	45	X Kuşağı	Evli	Anadolu Lisesi	İngilizce	22
Ö.19	Erkek	48	X Kuşağı	Evli	Anadolu Lisesi	Türk Dili ve Edebiyatı	25
Ö.20	Kadın	37	Y Kuşağı	Evli	İmam Hatip Ortaokulu	Türkçe	12

Araştırmanın çalışma grubunda amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanıldığından katılımcıları belirlerken farklı branş ve farklı

kuşaktan olmalarına dikkat edilmiştir. Araştırmada görüşme yapılan öğretmenlerin isimleri kullanılmamış olup kodlar oluşturularak ifade edilmiştir. Araştırmada yer alan öğretmenlerin demografik bilgileri görüşme esnasında elde edilmiştir.

Bu araştırmada Baby boomer, X ve Y kuşaklarından öğretmenlerle görüşmeler yapılarak veriler toplanmıştır. Araştırmaya BB kuşağından 2, X kuşağından 10 ve Y kuşağından 8 öğretmenin katılımıyla toplam 20 öğretmenle görüşme yapılmıştır. 20 öğretmenin 11i kadın, 9u erkek öğretmendir. Araştırmaya katılan öğretmenler en az 8, en fazla 40 yıllık hizmet süresine sahip olmakla birlikte tamamı devlet okullarında görev yapmaktadırlar.

3.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma formunun ‘Aydınlatılmış Onam Formu’ her bir katılımcının rızası sonucu doldurulmuş ve katılımcılara demografik bilgi formu uygulanarak görüşme soruları yöneltilmiştir. Görüşme, daha çok açık uçlu soruların tercih edildiği detaylı bilgi toplamayı amaçlayan genelde yüz yüze yapılan bir veri toplama tekniği olarak tanımlanmaktadır (Tekin, 2006: s.103). Görüşmede amaç, karşıdaki bireyin deneyimlerine ulaşabilmektir.

Çalışmada yapılan literatür taraması çerçevesinde araştırmanın konusuna uygun olarak araştırmacı tarafından oluşturulan ve uzman görüşü alınan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmede, görüşmeyi yapan kişi katılımcıya yönelteceği soruları önceden hazırlamaktadır. Ayrıca araştırmacı görüşme esnasında alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilmektedir (Türnüklü, 2000: s.547).

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunda ilk bölüm görüşme yapılacak öğretmenlere yöneltilecek doğum tarihi, cinsiyet, kuşak, okul türü, hizmet süresi, branş ve görev yaptığı okul gibi bilgilerden oluşmaktadır. İkinci bölüm ise araştırmaya katılan öğretmenlere yöneltilen son şekli verilen görüşme sorularından oluşmaktadır. Araştırmanın amacıyla doğru orantılı öğretmenlere sorulan sorular şu şekildedir:

1-Okulunuzda hangi konularda kuşak istismarı yapılmaktadır?
2-Çalıştığınız okulda istismar yaşadığınız hangi konudaydı?
3-Okulunuzda alt kuşaklar hangi konuları istismar etmektedirler? Açıklar mısınız?

4-Okulunuzda üst kuşaklar hangi konuları istismar etmektedirler? Açıklar mısınız?

5-Okulunuzda farklı kuşaktan öğretmenler tarafından maruz kaldığınız istismarın nedenleri neler olmaktadır? (Sizce farklı kuşak öğretmenler arası neden kuşak istismarı yaşanmaktadır?)

6-Okulunuzda farklı kuşak öğretmenlerle yaşadığınız kuşak istismarı sizin üzerinizde ne gibi etkiler yaratmaktadır? Açıklar mısınız? (Farklı kuşaktan öğretmenler arasında yaşanan kuşak istismarı sürecinden öğretmenler nasıl etkilenmektedirler? Yaşanan kuşak istismarı hangi sonuçlara yol açmaktadır?)

7-Okulunuzda farklı kuşak öğretmenler tarafından yaşadığınız kuşak istismarını çözmek için neler yapıyorsunuz? Hangi yöntemlere başvuruyorsunuz? Açıklar mısınız? (Farklı kuşaktan öğretmenlerle yaşanan kuşak istismarını çözmek için öğretmenler neler yapmaktadır?)

Görüşme sorularını hazırlarken inandırıcılığı sağlamak amacıyla uzman görüşleri alınmıştır. Ayrıca uygulamaya başlamadan önce farklı kuşaktan 2 öğretmenler ön uygulama yapılarak görüşme sorularının anlaşılabilirliği test edilmiştir. Sonuçlar doğrultusunda uzman kontrolünde gözden geçirilerek yeniden düzenlenmiştir.

Görüşme verileri katılımcıların gönüllü olarak araştırmaya katılmalarıyla araştırmacı tarafından hazırlanıp uzman görüşü alınarak son hali verilmiş yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla toplanmıştır. Görüşmeler katılımcıların uygun olduğu saatlerde kendilerini rahat ifade edebilecekleri şekilde ses kaydı yaparak yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşme esnasında katılımcılara gerçek isimlerinin ve kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı ve görüşmelerin yalnızca araştırma verisi olarak kullanılacağı bilgisi verilmiştir.

Araştırmacı görüşme sırasında katılımcıyı bilgi verme konusunda teşvik ederek ve araştırmacının amacının dışına çıkmamasını sağlayacak şekilde kontrol etmiştir. Görüşmeler tamamlandıktan sonra ses kaydıyla alınan veriler yazıya dökülmüştür.

Yazıya dökülen verilerin doğruluğu kontrol edilerek temalarına göre uygun yere aktarılmıştır.

Görüşmenin teyit edilebilirliği için verilerin ses kaydı ve yazıya dökülmüş formları farklı bir araştırmacı tarafından incelenmiştir. İnandırıcılığı artırmak açısından araştırmada katılımcıların doğrudan alıntılarına yer verilmiştir. Araştırma verilerini toplamak amacıyla Kocaeli Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurul Onayı alınmıştır.

3.4.VERİLERİN ANALİZİ

Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler iki aşamada analiz edilmiştir. İlk aşamada elde edilen veriler yazıya dökülmüştür. İkinci aşamada ise veriler olgu bilim (fenomonoloji) yöntemi aracılığıyla değerlendirilmiştir.

Olgubilim çalışmaları ayrıntılı bilgi sahibi olmadığımız konuları derinlemesine inceleme yöntemidir (Cropley, 2002: s.191). Olgubilimde bireylerin olgularla ilgili deneyimlerini ortaya çıkarmak için görüşmeler gerçekleştirilir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2022: s.22-23). Burada amaç mevcut durumu açıklamak ve aynı zamanda gelecek çalışmalara rehberlik etmektir.

Olgubilim yöntemiyle araştırmacı bireylerin ortak deneyimleriyle mevcut durumu çözümlemeye çalışır. Olgubilimin amacı; günlük hayatta karşılaştığımız durumları ya da tam olarak anlamını bilmediğimiz olguları araştırmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: s.66). Olgubilimde kavramı birçok yönüyle tecrübe etmiş kişi ya da kişilerle çalışma yapılır (Yalçın, 2022: s.217). Çalışmanın olgubilim yöntemiyle değerlendirilmesi ve temaların belirlenmesinde araştırmanın problem soruları belirleyici olmuştur. Problem soruları içerik analizi yoluyla incelenmiştir.

Problem soruları doğrultusunda ilk olarak ‘Farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda kuşak istismarı yaşanan konular nelerdir? problem sorusuna cevap bulmak amacıyla katılımcılara; ‘Okulunuzda hangi konularda kuşak istismarı yapılmaktadır?’ , ‘Çalıştığınız okulda istismar yaşadıysanız hangi konudaydı?’ , ‘Okulunuzda alt kuşaklar hangi konuları istismar etmektedirler? Açıklar mısınız?’ , ‘Okulunuzda üst kuşaklar hangi konuları istismar etmektedirler? Açıklar mısınız?’ soruları yöneltilmiştir. İkinci olarak ‘Farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak

istismarının nedenleri nelerdir?’ problem sorusuna cevap bulmak amacıyla katılımcılara; ‘Okulunuzda farklı kuşaktan öğretmenler tarafından maruz kaldığınız istismarın nedenleri neler olmaktadır? (Sizce farklı kuşak öğretmenler arası neden kuşak istismarı yaşanmaktadır?) sorusu yöneltilmiştir. ‘Farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarının öğretmenler üzerindeki etkileri nasıldır?’ şeklindeki üçüncü problem sorusuna cevap bulmak amacıyla katılımcılara; ‘Okulunuzda farklı kuşak öğretmenlerle yaşadığınız kuşak istismarı sizin üzerinizde ne gibi etkiler yaratmaktadır? Açıklar mısınız? (Farklı kuşaktan öğretmenler arasında yaşanan kuşak istismarı sürecinden öğretmenler nasıl etkilenmektedirler? Yaşanan kuşak istismarı hangi sonuçlara yol açmaktadır?)’ sorusu yöneltilmiştir. Son olarak ‘Farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarıyla baş etme yöntemleri nasıldır?’ problem sorusuna cevap bulmak için katılımcılara; ‘Okulunuzda farklı kuşak öğretmenler tarafından yaşadığınız kuşak istismarını çözmek için neler yapıyorsunuz? Hangi yöntemlere başvuruyorsunuz? Açıklar mısınız? (Farklı kuşaktan öğretmenlerle yaşanan kuşak istismarını çözmek için öğretmenler neler yapmaktadır?)’ soruları yöneltilmiştir.

Araştırma sonucu elde edilen veriler araştırmacı tarafından belirlenen temalarla ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Katılımcı görüşlerini doğrudan alıntılarla belirtebilmek amacıyla etik kurallar kapsamında katılımcıların görüşme sırasına göre öğretmenlere Ö1, Ö2, vb. şeklinde kodlamalar yapılmıştır. Araştırmanın analizinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla uzman görüşleri alınarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. FARKLI KUŞAK ÖĞRETMENLERE GÖRE OKULLARDA YAŞANAN VE ÇALIŞTIKLARI OKULLARDA YAŞADIKLARI KUŞAK İSTİSMARI KONULARINA İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Araştırmanın birinci alt problemi “Farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda kuşak istismarı yaşanan konular nelerdir?” şeklinde düzenlenmiştir. Bu alt probleme cevap bulmak amacıyla okullardaki farklı kuşak ve branştan öğretmenlere ilk olarak; “Okulunuzda hangi konularda kuşak istismarı yapılmaktadır?” ve ikinci olarak “Çalıştığınız okulda istismar yaşadıysanız hangi konudaydı?” soruları yöneltmiştir. Gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarı konuları; teknoloji kullanımı, sınavların hazırlanması, tecrübenin kullanılması, kuruma sadık kalınması, ders programlarının dağıtılması, görevlendirmeler, nöbetlerin düzenlenmesi, sendika üyeliği, yönetmeliğin bilinmemesi, angarya işlerin yaptırılması, idari işlerin yaptırılması, öğretim tekniklerinin kullanımı, kabul görmeme, sınıfların dağıtılması, zaman kullanımı, sınavların puanlanması ve sosyal hayatın iş hayatına etkisi olmak üzere on sekiz alt tema şeklinde belirlenmiştir.

Farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarı konularına dair teknoloji kullanımı ele alındığında Office programlarının kullanımı, akıllı tahtaların kullanımı, bilgisayarların kullanımı ve sınavların elektronik ortamda hazırlanması ile ilgili konular olmak üzere dört kategori mevcuttur. Sınavların hazırlanması konusu olarak; sınav sorularının alt kuşak öğretmenlere hazırlatılması ve sınavların çoğaltılması olarak karşımıza çıkmaktadır. Tecrübenin kullanımıyla ilgili olarak; öğretmen-öğrenci ilişkisi şeklinde kategorize edilmiştir.

Kuruma olan sadakat konusuna baktığımızda derslere giriş çıkış saatleri karşımıza çıkmaktadır. Sınıf yönetimi alt teması da sınıf içi disiplin kategorinden oluşmaktadır. Ders programlarının dağıtılması ele alındığında ders programı yoğunluğu, ders saatlerinin dağıtılması, uyumlu olmanın istismar edilmesi, kişiye göre ders programı yapılması, teorik derslerin dağılımı, yeni gelenin isteğinin yok sayılması ve sendika üyeliği olarak yedi kategori karşımıza çıkmaktadır.

Görevlendirmelerin dağılımı; belirli gün ve haftalar programları, yazmanlık görevleri, proje, e-twinning ve Tübitak görevleriyle sosyal etkinlik-sosyal kulüpler, ders planları hazırlama, aynı kişilere görev verilmesi, iyi niyetin istismarı, cinsiyete göre görev belirlenmesi, aynı kişilere görev verilmesi, iyi niyetin istismarı, cinsiyete göre görev belirlenmesi, formatörlük görevi, proje ve diğer görevlerin dağılımı, öğretmen dosyası hazırlatma, baskı uygulaması ve haksız ödüllendirme olarak on bir kategoriden oluşmaktadır. Nöbetlerin düzenlenmesi alt teması; nöbetten muaf olma, nöbet yerleri ve nöbet günleri olarak üç kategoriden meydana gelmektedir. Sendika üyeliği alt teması sendika farklılaşması kategorisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yönetmeliğin bilinmemesi alt temasıyla ilgili mevzuatla ilgili bilgi edinme kategorisi karşımıza çıkmaktadır. Angarya işlerin yaptırılması alt temasına baktığımızda; fotokopi çekirme, çay servisi, atölye temizliği ve iş yükü olarak dört kategoriyle karşılaşılmaktadır. İdari işlerin yaptırılması konusunda; branş dışı boş derslere girme ve demirbaş defterlerin doldurulması olarak iki kategori karşımıza çıkmaktadır.

Öğretim tekniklerinin kullanımı alt temasında; kullanılan yöntemin önemsenmemesi olarak bir kategori mevcutken; kabul görme alt temasında; başörtülü olmaktan dolayı dışlanma, okulda yeni olma durumu ve patronluğa maruz kalma olarak üç kategori olduğu görülmektedir. Sınıfların dağıtılması alt temasında; problemli sınıfların yeni gelen öğretmene verilmesi ve sendika üyeliği olarak iki kategori karşımıza çıkmaktadır. Zaman kullanımı alt temasında derse zamanında girip çıkma olarak bir kategori olduğu gibi; sınavların puanlanması alt temasında da akrabalık ilişkisi kategorisi olarak bir kategorinin mevcut olduğu göze çarpmaktadır. Son olarak sosyal hayatın iş hayatına etkisi alt temasında ise reddedilme sonucu kişinin öğretmenliğinin kötülenmesi olarak bir kategori mevcuttur.

Çalışma grubunun farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarı konularına ilişkin görüşleri tema ve kategoriler halinde Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Farklı Kuşak Öğretmenlere Göre Okullarda Yaşanan Kuşak İstismarı Konuları

Alt Temalar	Kategoriler	Katılımcılar
Teknoloji Kullanımı	Office programları kullanımı	Ö.1
	Akıllı tahta kullanımı	Ö.2
	Soruların elektronik ortamda hazırlanması	Ö.1
	Bilgisayar kullanımı	Ö.3, Ö.4, Ö.6, Ö.15, Ö.19
Sınavların Hazırlanması	Sınavların alt kuşak öğretmenlere hazırlatılması	Ö.1, Ö.10, Ö.19
	Sınavların çoğaltılması	Ö.10
Tecrübenin Kullanımı	Öğretmen-öğrenci ilişkisini yürütme	Ö.3, Ö.20
Kuruma Sadık Kalınması	Derse giriş çıkış saatlerine uyma	Ö.4, Ö.16
Sınıf Yönetimi	Sınıf içi disiplini sağlama	Ö.3
Ders Programlarının Dağıtılması	Ders programı yoğunluğunun ayarlanması	Ö.10, Ö.12, Ö.17, Ö.20, Ö.14
	Ders programı saatlerinin dağılımı	Ö.10, Ö.14, Ö.15, Ö.20
	Uyumlu olmanın istismar edilmesi	Ö.9
	Kişiye göre ders programı yapılması	Ö.10
	Teorik derslerin dağılımı	Ö.12
	Yeni gelenin isteğinin yok sayılması	Ö.18
	Sendika üyeliği	Ö.20
	Belirli gün ve haftalar programlarının dağılımı	Ö.5, Ö.7, Ö.17, Ö.19, Ö.20
Görevlendirmelerin Dağılımı	Yazmanlık görev dağılımı	Ö.5, Ö.13, Ö.17, Ö.19
	Proje-e-twinning-Tübitak görev dağılımı	Ö.15
	Sosyal etkinlik-sosyal kulüp-ders planlarının hazırlanması	Ö.5, Ö.6, Ö.7, Ö.8
	Aynı kişilere görev verilmesi	Ö.4, Ö.15

	İyi niyetin istismarı	Ö.4, Ö.8
	Cinsiyete göre görev belirlenmesi	Ö.11
	Medeni duruma göre görev belirlenmesi	Ö.11
	Formatörlük görevi	Ö.12
	Baskı uygulaması	Ö.18
	Haksız ödüllendirme	Ö.19
	Nöbetten muaf olma	Ö.18
Nöbetlerin Düzenlenmesi	Nöbet yerlerinin dağılımı	Ö.8, Ö.13, Ö.14
	Nöbet saatlerinin ayarlanması	Ö.12
Sendika Üyeliği	Sendika farklılığı	Ö.9, Ö.20
Yönetmeliğin Bilinmemesi	Mevzuatla ilgili bilgi edinme	Ö.1
	Fotokopi çekirme	Ö.3
	Çay servisi	Ö.3
Angarya İşlerin Yapılması	Atölye temizliği	Ö.5
	İş yükü	Ö.4, Ö.19
	Öğretmen dosyası hazırlatma	Ö.10
İdari İşlerin Yapılması	Branş dışı boş derslere girme	Ö.8
	Demirbaş defterlerin doldurulması	Ö.8
Öğretim Tekniklerinin Kullanımı	Kullanılan yöntemin önemsenmemesi	Ö.7
	Başörtülü olmaktan dolayı dışlanma	Ö.9
Kabul Görmeme	Okulda yeni olma durumu	Ö.9, Ö.11, Ö.14
	Patronluğa maruz kalma	Ö.11
Sınıfların Dağıtılması	Problemlı sınıfların yeni gelen öğretmene verilmesi	Ö.13, Ö.14
	Sendika üyeliği	Ö.20
Zaman Kullanımı	Derse zamanında girip çıkma	Ö.16
Sınavların Puanlanması	Akrabalık ilişkisi	Ö.19
Sosyal Hayatın İş Hayatına Etkisi	Reddedilme sonucu kişinin öğretmeni kötülemesi	Ö.19

Farklı kuşaktan öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda kuşaklararası istismar yaşanan konulardan biri teknoloji kullanımıdır. Genellikle üst kuşaklar teknoloji konusunda yeniliklere açık olup öğrenmek yerine alt kuşağın teknoloji bilgisinden faydalanmaktadırlar. Bu durumu katılımcı Ö.1; *“Daha tecrübeli öğretmenler bazı Office programlarını siz daha iyi kullanıyorsunuz, biz kullanamıyoruz tarzında iletiler yapıyorlar”* şeklinde ifade etmektedir. Aynı şekilde Ö.1; *“Üst kuşak yazılıları biz elektronik ortamda hazırlayamıyoruz”* diyerek bu durumu istismar ettiklerini aktarmaktadır. Katılımcı Ö.2 ise teknoloji konusunda *“Genellikle genç kuşaklar teknolojiden çok daha iyi anladığı için daha tecrübeli öğretmenler 'ben bilmiyorum bunları' deyip küçüklere atabiliyor bu durumu, işte akıllı tahtalar, bilgisayarlar özellikle e-okul işleri gibi yeni öğretmenlere bunu yaptırabiliyor.”* şeklinde aktarmaktadır.

Katılımcı Ö.3; *“Büyük yaşlardaki öğretmenler arasında özellikle teknolojiyi kullanma adına çok zorluk yaşadıkları için işlerini kolaylaştırmak adına daha genç yaşta olan öğretmenlerin istismar yaşadıklarını düşünüyorum..”* ifadesiyle bu durumu desteklemektedir. Benzer şekilde Ö.15; *“Genelde hani yaşı ileri olan hocaların hani ben bilgisayar kullanımında yetersizim' ya da işte 'biz bunları zamanında çok yaptık o yüzden artık hani ' biz değil gençler yapsın' gibi söylemlerle işte dengesiz bir dağılım olduğunu gözlemledim.”* şeklinde teknoloji kullanımı konusundaki istismarı dile getirmektedir. Ö.19 ise; *“.....eski nesil haliyle bilgisayardan biraz uzak Böyle durumlarda da şunu yapabiliyorlar işte yeni başlamış olan veya mesleğinde ilk 3 senesi 4 senesi 5 senesinde olan öğretmenlere ya da okula yeni gelen öğretmene görevler yıkabiliyor.”* cümlesiyle bu konuyu aktarmaktadır. Farklı kuşaktan öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda kuşaklararası istismar yaşanan konulardan bir diğeri sınavların hazırlanmasıdır. Sınavların hazırlanmasıyla ilgili daha çok sınav sorularının alt kuşak öğretmenlere hazırlanması durumu karşımıza çıkmaktadır. Bununla ilgili Ö.1; *“..... Sürekli ben hazırlamak zorunda kalıyorum. Bu da beni bir süre sonra yoruyor artık.”* şeklinde durumunu aktarmaktadır.

Ö.10 ise; *“.....yazılıların kimler tarafından daha çok hazırlanacağıyla alakalı olan bir durum da gerçekleşmişti... yazılıları hazırlamayla alakalı olan problemler de yaşıyorduk ... zümre içerisinde hani bunu ilk atan kişi, o kişi de bendim.”* diyerek

sınav sorusu hazırlama durumunu aktarmaktadır. Bunu destekler nitelikte Ö.19; “.... soru hazırlama öğretmene genelde angarya gelir. Böyle durumlarda da şunu yapabiliyorlar işte yeni başlamış olan veya mesleğinde ilk 3 senesi 4 senesi 5 senesinde olan öğretmenlere ya da okula yeni gelen öğretmene soru hazırlattırabiliyorlar.” ifadesini kullanmaktadır. Ayrıca sınavların hazırlanmasıyla ilgili sınav sorularının çoğaltılmasının da genel olarak alt kuşağa yüklenen bir durum haline gelmiş olduğunu Ö.10un; “.... o yazılıları çoğaltması gereken kişi hep ilk atanan kişi olabileceği düşünüldüğü için o görev ona veriliyordu.” sözleriyle dile getirmektedir.

İfadesi desteklemektedir.

İstismar konularından olan tecrübenin kullanımı da yapılan görüşmelerde daha çok öğretmen-öğrenci ilişkisini yürütme açısından ele alınmıştır. Dolayısıyla Ö.3; “ Genç yaştaki öğretmenler adına da düşündüğümde bu sefer onlar da büyüklerin tecrübelerini kullanmakta. Daha çocuklarda ya da öğrencilerle diyelim ilişkilerini çok.....öğretmen öğrenci ilişkisinin biraz daha dışarda olduğu için disiplinize edemedikleri için büyüklerin, büyük olgun öğretmenlerin tecrübelerine dayanmaları ve bunu sürekli sınıf yönetiminde istemeleri.” diyerek bu durumu desteklemektedir. Bu konuda daha çok alt kuşağın üst kuşağa uyguladığı bir istismar durumunun ortaya çıkmakta olduğu görülmüştür.

Farklı kuşaktan öğretmenler arasında yaşanan kuşak istismarı konularının devamında kuruma sadık kalınması gelirken, katılımcılar tarafından daha çok derse giriş-çıkış saatlerine dikkat edilmediğine dikkat çekilmiştir. Ö.4; “.....Çünkü eski öğretmenlerimiz böyle, okulu çok sahiplenirken yeni öğretmenlerimiz hayatın temposuna yetişebilmek adına açıkçası hemen okuldan gideyim kaçayım kurtulayım, bu sefer de ne oluyor? İki taraf ta birbirleriyle anlaşmazlık yaşayabiliyorlar. Ne olabiliyor mesela, işte ' bu erken gitti, bu geç geldi, bu şöyle oldu, bu böyle oldu' gibi.” sözleriyle dile getirmektedir. Katılımcı Ö.16 ise; “... en büyük sorun göreve bağlılık zamanında gelip gelmeme en çok karşılaşılan giriş çıkış saatleri. Örneğin daha önceki nesillerde zamana daha iyi uyuluyordu.8buçukta ders başlıyorsa en geç 8i 20 geçe öğretmen ve idarecilerin hepsi gelirken yeni nesilde ise bu biraz daha erken çıkma gibi olaylarla karşı karşıya kalıyoruz.” ifadesiyle bu durumu dile getirmektedir.

Konulardan bir diğeri olan ders programlarının dağıtılmasında ders programı yoğunluğunun ayarlanması konusu dikkat çekmiştir. Bu konuya dair Ö.10; “Diğer

tecrübeli öğretmen arkadaşların programları ... müdürle aralarındaki ilişkilerden dolayı belki de yıllar geçirdikleri için beraber programları daha önceden kendi isteklerine göre hazırlanıyordu. Ama yeni atanan öğretmen olduğumuz için belki de çok fazla savunma yetimiz yoktu. Kendi isteklerimizi çok fazla dile getiremiyorduk. Bizim programımız onlara göre en alt seviyede hani isteklerimiz doğrultusunda değil ama rastgele programın kendi atadığı bir program halinde olabiliyordu.” şeklinde ifade bulunmaktadır. Ö.12; “Teorik derslerin daha fazla yeni öğretmnelere verilmesi. Daha basit daha kolay yüksek derslerin de eski ya da yıllanmış öğretmenlere verilesiydi bu. Çünkü teorik ders anlatırsınız yani 7 saat, 7 saat anlatmanız gerekiyor. Ama atölye dersiye bunun 2saati anlatırsınız 1 saati uygularsınız, geri kalan 4 saati çocuk uygular seyredersiniz. Yani onu denetlersiniz. Hani ordaki 3-4 saat aslında hani araba tabiriyle vitesi boşa almaya benzer.” diyerek konuya dikkat çekmektedir. Ö.17 ise bu konuda erkek öğretmenlerin istismar edildiğine dikkat çekerek; “..... şöyle bir şey olur genelde erkek öğretmenlerin biraz daha dersleri yoğun olur bayan öğretmenlerden eğer çocuğu varsa yani tamam mı bilhassa çocuğu varsa onlar daha kollanır.” ifadesini kullanırken, Ö.20; “Ders programı konusunda diğerlerine tanıdığı şeyleri bana yapmadı daha doğrusu..... Ne yaptı? Bazı insanlara boş gün bırakırken ben sabahtan akşama kadar okulda olmam gerektiğini belirtti. İsteddiği kişiye ‘yapacağım’ dedi ama ‘sana yapmayacağım’ diye açık açık belli etti. Açık açık söyledi evet. ‘Seni ben sabahtan akşama kadar ders saatin az da olsa burda tutacağım’ dedi.” şeklinde yaşadığı istismarı dile getirmektedir.

Ders programlarının dağıtılmasıyla ilgili ders programı saatlerinin dağılımı da değinilen diğer önemli bir konudur. Ö.10; “..... Ama daha çok program üzerinden bu istismar yaşanmıştı. Şöyle bir durum vardı. Diğer tecrübeli öğretmen arkadaşların programları..... müdürle aralarındaki ilişkilerden dolayı belki de yıllar geçirdikleri için beraber programları daha önceden kendi isteklerine göre hazırlanıyordu. Ama yeni atanan öğretmen olduğumuz için belki de çok fazla savunma yetimiz yoktu. Kendi isteklerimizi çok fazla dile getiremiyorduk. Bizim programımız onlara göre en alt seviyede hani isteklerimiz doğrultusunda değil ama rastgele programın kendi atadığı bir program halinde olabiliyordu.” şeklinde ifade etmektedir. Ö.14; “Programlar konusunda daha çok idareciler kendi memleketinden olanlara yani lokal arkadaşlara çok daha fazla ayrımcılık yaptıklarını gördüm. biz dışardan gelenlere eş

durumuyla, farklı davranıyorlardı.” cümlesiyle konuyu ifade etmektedir. Ö.15 ise ders programlarının saatlerinin ayarlanması konusunda erkek öğretmenlere ayrıcalık yapılabildiğini; “Şimdi okulumuzda bazı ıı yaşı ileri olan erkek hocaların Cuma namazına gitme talepleri olmakta.Bu sebeple onlara göre diğer bayan öğretmenleri göz ardı ederek bir program yapıldığını gözlemledim. Programlar yapılırken böyle bir istismar yaşandı.” cümlesiyle ifade etmekten, Ö.20; “Bazı insanlara boş gün bırakırken ben sabahtan akşama kadar okulda olmam gerektiğini belirtti.” sözleriyle dile getirmektedir.

Ders programlarının dağıtılmasıyla ilgili uyumlu olmanın istismar edilmesi kategorisinde Ö.9; “Eğer çok uyumlu davranırsanız tamam dersiniz başka biri daha cazgırsa ona hayır diyemeyecekse ders programı, kesinlikle karşıdakinin lehine benim aleyhime yapılırdı bunu da yaşadım ama artık hani konuşmam gerektiğini kendimi ortaya koymak gerektiğini tecrübeyle öğreniyorum.” cümlesini kullanmaktadır. Kişiye göre ders programı yapılmasıyla ilgili Ö.10; “... ders programıyla ilgili bir problemimiz vardı..... Diğer tecrübeli öğretmen arkadaşların programları eee müdürle aralarındaki ilişkilerden dolayı belki de yıllar geçirdikleri için beraber programları daha önceden kendi isteklerine göre hazırlanıyordu.” ifadesini kullanmaktadır. Bu alt temada Teorik derslerin dağılımı kategorisinde istismar yaşayan Ö.12; “Teorik derslerin daha fazla yeni öğretmenlere verilmesi.....teorik ders yani rekorum 62 saattir. 62 saat ben derse girdim istismarın konusu buydu.” şeklinde durumu ifade etmektedir.

Ders yoğunluğu kategorisinde ise Ö.14; “..... ders saatleri konusunda bizlere daha çok ders verildi. Programlar işte diğer arkadaşlara daha diyelim ki yaşça büyük ve kıdemce büyük arkadaşlara daha iyi programlar hazırlanırken biz yeni başlayanlara daha zorlu programlar ve ders saatleri verildi.” açıklamasında bulunmaktadır. Aynı alt temada bir diğer kategori ise yeni gelenin isteğinin yok sayılması olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı şekilde Ö.18; “Bireysel olarak 30-35 yıllık öğretmenlerin yeni gelen ordaki öğretmene hiçbir alan tanımaması okulu sahiplenmesi oradaki mesleğini tam olarak yapmasına izin vermemesi ders programından tutun da.....” sözleriyle yaşadıklarını aktarmaktadır.

Ders programlarının dağılımıyla ilgili son olarak sendika üyeliği kategorisi mevcuttur. Bu konuyla ilgili Ö.20; “onların sendikasına üye olmadığım için ders

programı açısından beni çok istismar ettiler. Mesela hamilelik döneminde aynı dönemde 3 öğretmen hamileydik hepsine, hatta hastaneye gitmeleri için boşluk bırakılırken bana bırakılmadı.rapor almak zorunda kalıyordum. Raporu bizzat kendisine vermemi istiyordu. Verdiğim bir gün hatta işte 'Boş zamanında git' diye beni tersledi." cümlesini dile getirmektedir.

Farklı kuşaktan öğretmenler arası okullarda yaşanan istismar konularından birisi de görevlendirmelerin dağılımı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla ilgili belirli gün ve haftalar programlarının dağılımı konusunda yaşanan istismarı Ö.7; “.... Halbuki hani kendi yapacağı görevi başkası, işte mesela belirli gün ve haftalarda işte törenlerde bunu başkasının üstüne atılabiliyor. Mesela biz hani Edebiyatçılar olarak her törende sanki biz yapmak zorundaymışız gibi hani kutlamalar hepsi bize, panolar hepsi bize ondan sonra yani herşey bize yükleniyor. Halbuki tüm öğretmenlerin paylaşılması lazım.” şeklinde dile getirmektedir. Ö.17 bu konuda; “ sadece demin konuştuğumuz gibi Edebiyat öğretmenlerinin genelde mesela bu kutlaması gereken günlerde ilgili programlarda.” ifadesini kullanırken, Ö.20 ise; “18 Mart'ta kendisi yaşça büyük olduğu için bana birkaç tane konuda yardım edip gerisini direk bana pasladı.” cümlesiyle yaşadığı durumu dile getirmektedir.

Görevlendirmelerin dağılımıyla ilgili karşılaşılan diğer sorun ise yazmanlık görevlerinin dağılımı konusudur. Ö.5 bu konuyu; “..... ya da ilk en son gelen öğretmene kurullarda yazmanlık görevinin verilmesi.” şeklinde aktarmaktadır. Aynı şekilde Ö.13; “Bizim her sene başı kurul toplantısında mutlaka bir yazman seçimimizle ilgili bir şeyimiz olur. İşte 'genç bir yazsın' falan filan diye. Bunun gibi.” diyerek sorunu dile getirmektedir. Ö.17; “Alt kuşak üst kuşak şöyle bir şey olabilir yine öğretmenler kurulunda tabi genç öğretmenlere yazman olarak gibi veyahut da 'sen gençsin bu işi yaparsın' gibi bu tip şeyler olur.” şeklinde ifade etmektedir. Bu konuya dair son olarak Ö.19; “ En basitinden de öğretmenler toplantısında bunlar genelde yazman seçilir. Yani mesleğe yeni başladıysan o yazmanlıktan bir defa geçmen gerekir. Ve tecrübeli dediğimiz tecrübe de demeyelim ama senesini almış olan öğretmenler genelde yazman olmak istemezler. Branş olarak da Edebiyat branşı genelde de bu tip işlerde çok fazla kullanıyorlar.” diyerek aktarımında bulunmaktadır.

Görevlendirmelerle ilgili dağılımların diğer bir konusu ise Proje, e-twinning ve Tübitak görevleridir. Ö.15; “....Mesela şöyle durumlar da oluyordu; özellikle hani

bizim 'unumuzu eledik yaşıımız geçti yüzden bu işler artık gençlere kalsın' diyerek hani okulda aslında adaletli bir şekilde yapılması gereken işlerin dengeli bir şekilde değil de yaşlı öğretmenleri diyelim verilmeden genç öğretmenlere iş yükünü artırdıklarını gözlemledim. Bunlar mesela proje hazırlıkları, e-twinningler, Tübitaklar..... 'biz bunları zamanında çok yaptık o yüzden artık hani ' biz değil gençler yapsın' gibi söylemlerle işte dengesiz bir dağılım olduğunu gözlemledim.” cümlesiyle deneyimini aktarmaktadır.

Görevlendirmelerin dağılımları ile ilgili sosyal etkinlikler, sosyal kulüpler ve ders planları konusuyla karşılaşılmaktadır. Ö.5; “..... Görevlendirmelerde, nasıl görevlendirme diyelim ki atıyorum sınıf vermek yaş itibariyle ve kıdem itibariyle arkadaşlar mutlaka yeni başlayan arkadaşlara özellikle kendileri kulüp alıp diğerlerine sınıf veriyorlar. Çünkü sınıfın daha çok yoğun işleri oluyor. İşte 'sen yenisin' gibilerinden söylemleri oluyor.” diyerek durumu anlatmaktadır. Ö.6 ise; “..... Ya da sosyal bir faaliyetteki görev anlayışınız da olabilir..... Aslında istem dışı da bir bakmışsınız tamamen o sizin göreviniz olmuş.....” cümlesiyle yaşanan istismarı dile getirmektedir. Ö.8; “Özellikle..... sene başı eğitim öğretim yılında yıllık planlamalar yapılırken sosyal etkinlikler, sosyal kulüpler, sınıfların dağılımı, sınıf rehber öğretmenlerinin belirlenmesinde bunlarda istismarlar söz konusu olabiliyor.” cümlesiyle durumu aktarmaktadır.

Görevlendirmelerin dağılımları alt temasında aynı kişilere görev verilmesi kategorisinde Ö.4; “...mesela sorumluluk verilmesi anlamında evet mesela atıyorum bizde şöyle huy vardır. Bir işi yapmayana vermiyoruz. Yapamayınca otomatikmen nasılsa beceremiyor deyip işte yapan 3 kişi varsa onların etrafında dönüyor olay.” diyerek konuyu ifade etmektedir. Aynı şekilde Ö.15 de; “Hani bir konuda yetkinseniz işi kotarıyorsanız hani idareyle en az sıkıntıyla hani o işin yapılmasını istediği için aynı kişilere işin kaldığını gözlemleyebiliriz.” dediği tespit edilmektedir. Bu alt temada iyi niyetin istismarı konusu da karşımıza sıkça çıkmaktadır.

Dolayısıyla bu konuda Ö.4; “...o iş yükünün altında en ufak birşey istediğinizde de ..' ya hayır bu olmaz' cümlesiyle de çok karşılaşıyoruz. O zaman da noluyor sizin orda göstermiş olduğunuz işte çaba, iyi niyet karşı taraf tarafından demek ki sadece kullanılmış oluyor.” cümlesiyle yaşadığı istismarı dile getirmektedir. Aynı şekilde Ö.8 de; “.... Biraz da iyi niyetliyseniz ve hayır demesini bilmiyorsanız bu

konularda daha çok görevlendirmelere maruz kalıyoruz öyle diyelim.” şeklinde deneyimini aktarmaktadır. Görev dağılımlarında cinsiyete göre görev belirlenmesinin de bir diğer istismar konusu olduğu karşımıza çıkmaktadır. Ö.11 bu konuya dair; “...mesela kadın öğretmenlerden 'ya hocam biz yapamayız siz yaparsınız' gibi bence bu da bir istismar. Mesela işte herhangi bir şeyle ilgili para kazanılmayan ama karşılığında işte Milli Eğitimin birşey beklediği şeylerde kadınların böyle birşeyleri oluyor.” ifadesini kullanmaktadır.

Üzerinde durulan bir diğer konu ise nöbetlerin düzenlenmesidir. Nöbetten muaf olmayla ilgili Ö.18; “Onun dışında ben sağlığım nedeniyle nöbetten muaf bir öğretmenim. Özellikle bu konuda da istismar yaşadım. Ordaki sağlık kurulu raporumu irdelemeye kadar bunun sorgulanmasına kadar benim müdürüm karşıma çıkıp bunlarla ilgili bana bir sürü birşey söylemesine kadar değişik konularda çok zorluklar yaşadığımı söyleyebilirim.” diyerek istismarı dile getirmektedir. Bir diğer konu ise nöbet yerlerinin dağılımıyla ilgili istismarlardır. Buna dair Ö.8; “.... Başka yerde olabilir? İşte nöbet görevlerinde..... Baskın öğretmen dediğim ya da daha çok işte kıdemli öğretmenler dediğimiz meslektaşlarımız bu konuda biraz daha tolerans sahibi oluyorlar.” cümlesiyle sorunu dile getirmektedir. Ö.13; “.... Nöbetler konusunda zaman zaman oldu...” diye devam ederken, Ö.14; “....nöbetler konusunda daha çok idareciler kendi memleketinden olanlara yani lokal arkadaşlara çok daha fazla ayrımcılık yaptıklarını gördüm.” diyerek durumu dile getirmektedir.

Son olarak nöbetlerle ilgili nöbet saatlerinin ayarlanmasına dair istismar göze çarpmaktadır. Ö.12; “Özellikle nöbet günlerinin verilirken gençlere boş günlerine daha fazla nöbet görevi verilmesi..... Hiç bomboş günde benim nöbete geldiğim çok oldu. Nöbet saatiyle ilgili de eğer üst makamlara biat, boyun eğme yaparsanız hiç sıkıntı olmuyor ama eğer hakkınız ararsanız sizin en boş gününüze nöbet yazıyorlar. Hiç bomboş günde benim nöbete geldiğim çok oldu.” cümlesiyle istismarı konusunu aktarmaktadır. Farklı kuşaktan öğretmenler arasında yaşanan istismar konularından biri de sendika üyeliğiyle ilgili sendika farklılığından kaynaklanmaktadır. Bu durumu Ö.9; “.... Sonra ben dilekçe yazdım adrese dayalı tayin istedim Çünkü eşim zaten İzmit'te çalışıyor. Şirinköy'de oturduğum için senelerce oturduğum için adrese dayalı tayin istedim. Müdür sendikadan dolayı işleme koymamış dilekçemi sonradan

farkettik. Ve yanına gittiğimde de elinde işte benim dilekçem 'Sen kime sordun da sendikaya üye oldun?' dedi.” cümlesiyle ifade etmektedir. Ö.20 ise; “..... Onun haricinde sendika konusunda üst kuşağımız biraz baskı uyguladı....Ders programı konusunda diğerlerine tanıdığı şeyleri bana yapmadı.” diyerek istismarın konusuna örnek vermektedir.

Farklı kuşaktan öğretmenlerin çalıştıkları okullarda yaşadıkları kuşak istismarı konularından biri yönetmeliğin bilinmemesidir. Yapılan görüşmelerde mevzuatla ilgili bilgi sahibi olmamaktan kaynaklı istismar söz konusu olduğu karşımıza çıkmaktadır. Bununla ilgili Ö.1; *“Özellikle mevzuata dayalı şeyleri bilmiyordum ve ister istemez tecrübeli öğretmenlerden bilgi almaya çalışıyordum. Bir süre sonra sıkılmaya başladılar. Yani işte 'Bunu da mı bana soruyorsun, işte bunu da mı bilmiyorsun, bu mesleğin en temel şeyi, basit bir şey. Bunu da yapabilirsin.' tarzında. Bence istismarlar yapıyorlardı.”* İfadesini kullanmaktadır.

Angarya işlerin yaptırılması alt temasında istismar yaşanan kategorilerden biri fotokopi çekirme işidir. Bu konuda Ö.3; *“Sanki okulun hizmetlisi gibi düşünülüyordum. Bütün fotokopiler bana çektirilmeye çalışılıyordu bir dönem, stajyer olduğum dönem.”* ifadesiyle durumu açıklamaktadır. Angarya işlerin yaptırılmasıyla ilgili yine Ö.3 çay servisi yaptırılma durumuna maruz kalarak; *“...Hatta çay bile yapmam beklendi belli bir dönem boyunca.”* şeklinde durumu ifade etmektedir.

Atölye temizliği kategorisinde Ö.5; *“... özellikle ayak işlerine ilk başladığım yıllarda ayak işlerine nerde angarya işler var verildiği oldu yani. Mesela atölyenin temizliği, toplanması....”* konusunda yaşadığı istismarı dile getirmektedir. Aynı alt temada iş yükü kategorisine baktığımızda Ö.4; *“..... işte yapan 3 kişi varsa onların etrafında dönüyor olay. öğretmenler arasında ister istemez bir çatışmaya sebep oluyor. Yani aslında belki çok dile getirilmiyor ama sürekli aynı görevi yapan öğretmen diyor ki; 'Ya yine mi ben? Başka kimse yok mu?' diyor.....Ama bu sefer de öğretmen kendisine o baskının altında ezilmiş hissediyor.”* cümlesiyle durumu ifade etmekteyken; Ö.19 ise; *“....benim öğretmenim olduğundan dolayı saygı noktasında bizim saygı gösterirken onun bunu biraz daha ileri boyuta sürükleyip mesleki açıdan işte bize iş yüklemesi..”* şeklinde aktarımında bulunmaktadır.

Kulüp görevlerinin dağıtılması konusu da yaşanan istismar konularından olmakla birlikte; Ö.6 bu konuyu; *“...en basitinden bir kulüp seçimi yaparsınız yol*

arkadaşınız vardır. Görevli bir arkadaşınız vardır. O hiç bir şey yapmaz ve siz kalırsınız.” ifadesiyle açıklamaktadır. Görev dağılımlarında medeni durumu göre görev belirlenmesi istismarı da mevcuttur. Bununla ilgili Ö.11; *“Bir iş yapılacaksa işte mesela hemen ' benim çocuğum var' deyip kenara çekilmesi mesela. Bu genç öğretmenlere bekârlara evlenmeyi birisi hiç tercih etmiyor diyelim yani ona mesela 60 yaşına kadar da çalışsa sürekli bunu duyacak mesela şurda bir toplantı var işte 'Sen bekârsın sen git, benim çocuğum var' işte 'Ben gitmeyeyim siz gidin' gibi işte pek profesyonelliğe uymayan bu tarz istismarlar kendimizde de görüyoruz.”* ifadesinde bulunmaktadır.

Formatörlük görevi kategorisine baktığımızda; Ö.12; *“...Formatörlük verilmezdi. Biz ilk 10 sene formatörlük almadık.”* cümlesiyle yaşadığı istismarı dile getirmektedir. Benzer şekilde proje ve diğer görevlerin dağılımında istismar yaşanması konusuyla ilgili Ö.15; *“Genelde öyle, projeler daha çok. Burda bizim okul proje okulu olduğu için hani projeler e twiningler gibi, Tübitak gibi, liseler arası bilim buluşması gibi şeylerde dengeli bir dağılım yapılmak istense de iş sonuç olarak birkaç kişiye kalıyor.”* şeklinde konuşmaktadır. Görev dağılımı alt temasında baskı uygulaması kategorisinde ise Ö.18; *“....ders programından tutun da ordaki çalışmaların ortak yürütülmesine kadar tamamiyle kendi istekleri doğrultusunda baskı uygulaması ve kişisel istismara kadar yani kişisel alanın gasp edilmesine kadar zorluk yaşadığımı söyleyebilirim.”* açıklamasını yapmaktadır.

Son olarak haksız ödüllendirme kategorisine baktığımızda; Ö.19; *“Bütün Edebiyatçılar ciddi anlamda iyi çalışıyordu. Yani o bulunduğumuz okuldaki Edebiyat öğretmeni arkadaşlarımız iyiydi. Bir tanesini ayırarak idareci maaşla ödüllendirme verdi.”* ifadesiyle yaşadığı istismarı dile getirmektedir. Farklı kuşaktan öğretmenlerin çalıştıkları okullarda yaşadıkları istismarlardan biri de idari işlerin yaptırılması alt temasıyla branş dışı boş derslere girme ve demirbaş defterlerin doldurulması konusunda Ö.8; *“Özellikle stajyer öğretmenken okul idaresi tarafından çok kendi ... hem derslere giriyorduk. Onun haricinde de o dönemde biz biraz eskiyiz demirbaş defterlerinin doldurulması vs. birçok alanda bizi yardımcı memur gibi görevlendirmişlerdi.Yani branş öğretmeni olmama rağmen ilköğretim okulunda sınıf öğretmeni olarak 1. sınıflara dahi girmiştim yani”* cümlesiyle durumu ifade etmektedir. Öğretim tekniklerinin kullanımıyla ilgili ise

kullanılan yöntemin önemsenmemesi ya da değersizleştirilmesiyle karşılaşmaktadır. Bu konuda Ö.7; “...farklı şeyler öğretim teknikleri denediğim zaman veya yaptığım zaman işte üst gruptan 'Biz onu zaten yapmıştık' işte 'Hiçbir işe yaramıyor' gibi hani benim de yapmamı istememeleri üzerine istismar.” durumunu dile getirmektedir.

Kabul görmeme alt temasına baktığımızda başörtülü olmaktan ve okula yeni gelen durumunda olmaktan dolayı dışlanma durumuyla karşı karşıya kalan Ö.9; “...başörtülüydüm ve önyargılı olan öğretmenler vardı onlardan dolayı. Geleni ilk başörtülü olmasan da geleni hemen kabullenmeme çünkü öğretmenler 20-25 yıldır çalışıyorlar artık buranın bir yandan da sahibi gibi düşünüyorlar maalesef öyle bir durum var.” cümlesini dile getirmektedir. Okulda yeni olma durumuyla devam ettiğimizde Ö.9’un yanı sıra Ö.11; “...ben Siirt'te çalışırken şeyler vardı, oradaki yerli öğretmenler orali öğretmenler bir okulda kalıp ondan sonra uzun sürede orda görev yapıyorlar. Onlarda işte şu oluyor mesela, 'Bu okul bizim' gibi okulu sahiplenme durumları oluyor.... Hani dışardan gelen öğretmenlere mesela işte yani 'siz bizim düzenimizi bozmaya kalkmayın bize pek karışmayın, burada ekstra bir şeyler yapmaya kalkmayın, bizim keyfimizi bozmayın' tarzında mesela şeyler oluyor.” şeklinde durumu ifade etmektedir. Ö.14 ise; “Evet, dediğim gibi öncelikle şey oldu işte dışardan geldiğimiz için hep eş durumuyla gittiğimiz için horlandık.” diyerek mağduriyetini dile getirmektedir. Aynı şekilde Ö.11 patronluğa maruz kalma konusunu “....Orda da baya büyük emekliliği yaklaşmış bir işte müdürümüz vardı. O da mesela işte daha şey İngilizce'de patronizing diyorlar ya patronluk taslama tarzında işte onunla ilgili böyle şeyler yaşamıştık.” cümlesiyle dile getirmektedir.

Sınıfların dağıtılması alt temasında problemlili sınıfların yeni gelen öğretmene verilmesi konusunda Ö.13; “Yani başka bir okulda işte kadrolu olmadığım okulda ders saatini doldurmak için veya eksik öğretmenin yerine gittiğim zaman çok da iyi olmayan yaramaz sınıfların bana verildiğini veya gelen kişiye verildiğine şahit oldum.” şeklinde ifade ederken Ö.14; “...işte dışardan geldiğimiz için... kıdemce büyük arkadaşlara daha iyi programlar hazırlanırken biz yeni başlayanlara daha zorlu programlar ve ders saatleri verildi.” dile getirmektedir. Sendika üyeliği kategorisinde ise Ö.20; “.....Onun haricinde yine hamile olduğum dönemde ee tüm erkek sınıfları çünkü bizde kız ve erkek sınıfları vardı, erkek sınıflarını bana verip diğer hamile olan öğretmene kız sınıfları verdi. Hatta şöyle bir durum olmuştu kadın öğretmen 'Ay siz

de hep erkek öğrencilerle muhatap oluyorsunuz ne kadar zor deyip bizimle ufak çaplı bir dalga geçmişti.” sözleriyle yaşadığı istismarı dile getirmektedir.

Zaman kullanımı konusunda da yaşanan istismarların da mevcut olduğu görülmektedir. Derse zamanında girip çıkma kategorisinde Ö.16; *“Diğer arkadaşlarımın çoğu da 1-2 yıllık mesela bizler mesaiye belirli bir saatte gelmeye alışmamıza rağmen arkadaşlar özellikle idarecilikte biraz daha ben buranın sahibiyim amiriyim gibi bir duruma girip mesaiye geç gelme erken gitme veya mesai içerisinde terk etme bizlere göre ve bizim nesildekilere göre daha fazla oluyor.”* sözleriyle durumu açıklamaktadır. Sınavların puanlanması alt temasına baktığımızda akrabalık ilişkisiyle ilgili istismar yaşayan Ö.19; *“.....Müdür yardımcısı da işte 'Başak Hoca'nın kardeşi, herkese zaten veriyorsun bu çocuğu niye 84te bırakıyorsun? Yazılı ortalamaları zaten 84 birinden 85 almış birinden 83 niye böyle yapıyorsun?'Dedim ki 'Hocam ne oldu?' 85 yapmıyor. 'Sebep hocam?' dedim hani 'Çocuk iyi değil mi?' 'Hayır' dedi 'Senin kardeşin. 'Şimdi 'hocam' dedim 'Bak 70lik öğrenciyi biz bazen 80e tamamlıyoruz veya 90a tamamlıyoruz benim kardeşim diye sen bunu yapmıyorsun bu senin vicdanın bir şey diyemem' dedim.”* ifadesiyle dile getirmektedir. Son olarak sosyal hayatın iş hayatına etkisi alt teması altında reddedilme sonucu kişinin öğretmeni kötülemesi kategorisinde Ö.19; *“...bir tanesiyle tabi tanıştıyorlar ediyorlar aynı okulda bir de tanışıyoruz zaten bir tanesiyle biraz ilgi duydu..... ben çok istemedim....Ondan sonra beni okulda o bayan hoca o okulda kaldığı süre içinde ya benim arkamdan bir şeyler dönmüş oldu orda ya sınıflarıma o da giriyorsa beni şikayet etti, problemler yaşadım.”* sözleriyle yaşadıklarını ifade etmektedir.

4.2.FARKLI KUŞAKTAN ÖĞRETMENLER ARASINDA ÇALIŞTIKLARI OKULLARDA ALT KUŞAKLARIN İSTİSMAR ETTİKLERİ KONULARA İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda kuşak istismarı yaşanan konular nelerdir?” sorusuna ilişkin farklı kuşaktan öğretmenlere üçüncü olarak “Okulunuzda alt kuşaklar hangi konuları istismar etmektedirler? Açıklar mısınız?” sorusu yöneltilmiştir. Gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda farklı kuşak öğretmenlerin çalıştıkları okullarda alt kuşakların istismar ettikleri konular; sorumluluk alma, tecrübenin kullanılması, derse giriş çıkış saatleri,

okula sadakat, nöbet görevi, öğretmeni dışlama ve ders programlarının planlanması olarak karşımıza çıkmakta ve yedi alt temadan meydana gelmektedir. Sorumluluk alma konusunda beş kategori olmak üzere; görevi yapmak istememe, sınıf defteri doldurma, sınav analizi yapma, sınav öncesi öğrenciyi hazırlama, komisyon, evrak ve pano hazırlama kategorileri karşımıza çıkmaktadır.

İkinci alt tema olan tecrübenin kullanımında; sınıf içi disiplin problemlerinin çözümü ve iş yükünden kaçma olmak üzere iki kategori mevcuttur. Derse giriş çıkış saatleri alt temasında derse zamanında girme olarak bir kategori karşımıza çıkmaktadır. Diğer alt kategori okula sadakat olup boş derse girmek istememe ve ders anlatımı ve sınıf otoritesi olmak üzere iki kategoriden oluşmaktadır.

Nöbet görevi alt teması nöbet yerinin ihmal etme kategorisinden meydana gelmektedir. Öğretmeni dışlama alt temasında ise kadrolu- ücretli ayrımı yapılması kategorisiyle bir kategori olduğu tespit edilmektedir. Son olarak ders programlarının planlanması alt teması iki kategoriden oluşarak ders programı saatlerinin düzenlenmesi ve sınıfların dağılımı şekliyle karşımıza çıkmaktadır.

Çalışma grubunun farklı kuşak öğretmenlere göre çalıştıkları okullarda alt kuşakların istismar ettikleri konulara dair görüşleri alt temalar ve kategoriler halinde Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4.Farklı Kuşak Öğretmenlere Göre Çalıştıkları Okullarda Alt Kuşakların İstismar Ettikleri Konular

Alt Temalar	Kategoriler	Katılımcılar
Sorumluluk Alma	Görevi yapmak istememe	Ö.1, Ö.2, Ö.7, Ö.9, Ö.11, Ö.15, Ö.18
	Sınıf defteri doldurma	Ö.2
	Sınav analizi yapmak	Ö.2, Ö.17
	Sınav öncesi öğrenciyi hazırlama	Ö.2
	Komisyon, evrak ve pano hazırlama	Ö.5, Ö.15
Tecrübenin Kullanılması	Sınıf içi disiplin problemlerinin çözümü	Ö.3, Ö.8, Ö.10, Ö.16, Ö.17, Ö.19
	İş yükünden kaçma	Ö.19, Ö.20

Derse Giriş Çıkış Saatleri	Derse zamanında girme	Ö.4, Ö.6, Ö.14, Ö.16, Ö.19
Okula Sadakat	Boş derse girmek istememe	Ö.4
	Ders anlatımı ve sınıf otoritesi	Ö.6
Nöbet Görevi	Nöbet yerini ihmal etme	Ö.5
Öğretmeni Dışlama	Kadro lu-ücretli ayrımı yapılması	Ö.12
Ders Programlarının Planlanması	Ders programı saatlerinin düzenlenmesi	Ö.13
	Sınıfların Dağılımı	Ö.19, Ö.20

Farklı kuşaktan öğretmenlerin çalıştıkları okullarda alt kuşakların istismar ettikleri konuların başında sorumluluk alma gelmektedir. Yapılan görüşmelerde görevi yapmak istememe kategorisinde yoğunluk olduğu görülmektedir. Bununla ilgili Ö.1; *“Alt kuşaklarda da şöyle bir sıkıntı oluyor kendimden de hani yola çıkarak söyleyeyim ya da işte gördüklerimden de yola çıkarak söyleyeyim daha şey durumları oluyor, ‘Her şeyi ben yapmayayım biraz da onlar yapsın, onlar çalışsın’.....”* ifadesiyle durumu dile getirmektedir.

Ö.2 ise; *“Alt kuşaklar genellikle ‘ben daha bilmiyorum daha çok yeniyim’ deyip birçok işi yapmaktan kaçınıyorlar.”* cümlesiyle durumu desteklemektedir. Aynı şekilde Ö.7 durumu; *“...yeni nesil de bazen fazla yük almak istemiyorlar ya da hevesli olmuyorlar. Özellikle rahathğa alışmışsa üstlenmemek isteyebiliyor veya işte bu da benim mi görevim diyebiliyor.”* sözleriyle açıklamaktadır. Yapılan görüşmelerde görevi yapmak istememe konusunda Ö.11; *“..’Ya işte hocam ben tecrübesizim, siz yapsanız’ Aslında ordaki derdi şu değil; ‘ben bu işi layıkıyla yapamam’ değil de o sene 2 tane gidilen toplantıya ben gitmeye uğraşamam işte siz gidin gibi. Aslında istek o değil ama işte bunları kullanarak bazen görevden kaçma şeyleri oluyordu.”* ifadesini kullanmaktadır.

Aynı konuda Ö.15; *“Hani işin içine asla katılmayarak işte ‘Biz bilmiyoruz, duymuyoruz, görmedik, yapmadık’ şeklinde işin kendilerine yıkılmaması için kaçak oynadıklarını gözlemliyorum. Aslında deneyimsizliğini kullanmaktan öte uyanıklık olarak daha çok.”* cümlesiyle karşımıza çıkmaktadır. Son olarak Ö.18’in görüşlerine baktığımızda; *“Yeni nesil öğretmenler.. Daha çok sorumluluktan kaçma, herşeyi daha*

basite indirgeme, herşeyin daha kolayına kaçma, çok en basit haliyle olması gerektiği gibi değil de daha basit suya sabuna dokunmadan günü kurtaracak şekilde emek vermeden yapmaya yönelik tutumlar görüyorum.” ifadesi karşımıza çıkmaktadır. İkinci alt tema tecrübenin kullanılması sınıf içi disiplin problemlerinin çözümü kategorisinde alınan görüşlerde Ö.3; “...disiplin problemleri yaşadıkları için özellikle derse girdikleri sınıflarda bu disiplin problemini kendileri çözemediklerinde sınıf öğretmenlerinden ve daha tecrübeli öğretmenlerden onların çocuklarla ilişkisinin bozulmasını düşünmeden bozulabilecek ihtimalini düşünmeden onlardan onları disipline etmesini istiyorlar. Kendilerinin ilişkisi bozulmasın onlar arkadaş gibi olsunlar ama büyükler bu ilişkiyi daha sert bir şekilde düzene soksun bekliyorlar. Bence bu bir istismar.” diyerek görüşünü belirtmektedir.

Sınıf içi disiplin problemlerinin çözümünde Ö.8; “.. 'Ben daha önce bu konuda çalışma yapmamıştım 'işte 'öğrenci benim sözümü dinlemiyor, hakim değilim' konularında bunlarla karşı karşıya kalabiliyoruz.” diyerek durumu ifade etmektedir. Aynı şekilde Ö.10; “...tecrübesiz olduklarını düşündükleri için herhangi bir problem yaşadıklarında ee işte 'ben yeni atandım zaten çok fazla tecrübeli değilim, bu konuda bilgimin olmaması gayet doğal' diye düşünerek kendi yapması gereken işleri bazen diğer üst kuşaklarına yönlendirebiliyorlardı... üst kuşakların deneyiminden yararlanabiliyorlardı.” cümlesiyle durumu aktarmaktadır. Ö.16 ise; “..çünkü bazen bir zümrede ortak bir iş yapılması gerektiğinde genç arkadaşlar ' ya hocam siz bu konuda tecrübelisiniz şu işleri alıp yapsanız olmaz mı' denildiğinde genellikle arkadaşlar da kırmayıp onlar hallediyor. Ama bu birçok zümrede arka arkaya gelince istismara giriyor.” ifadesiyle dile getirmektedir.

Ö.17; “..alt kuşaktakiler üstteki öğretmenlere göre...gibi genelde şu anlamda mesela soru paylaşımında, problem çözmelerde veyahut ta bilgi paylaşımlarında genelde bu olur.” şeklinde ifade ederken; Ö.19 ise; “..Alt kuşak 'tecrübe sizde hocam' diyorlar ondan dolayı şimdi tecrübe dediğimiz nokta var tamam buna kabul. Anlamadığı bir yeri veya nasıl uygulanması gerektiğini sorabilir ona da kabul ama balık tutmayı öğrenmesi lazım hep 'tut getir' olayını yapmaması gerekiyor.” cümlesiyle durumu aktarmaktadır. Tecrübenin kullanımı alt temasında diğer bir kategori iş yükünden kaçma olup; Ö.19 ve Ö.20 sırasıyla; “...izde oluyor bazen bu okulda daha önceden girdiği sınıfın iyi olanları ders seçiminde 'Hocam işte bu

sınıflara ben girmek istiyorum' ama biraz daha zorluk yaşadığı sınıflara girmeyip ötekileri alması... ” ve “..Yeni nesil öğretmenler tecrübesiz olduklarını öne sürüp LGS konusundaki öğrencilerle çalışmak istemiyorlar...6.senesi bizim okuldaydı ‘Ben 8lerle çalışmadım daha önce yapamam edemem’ deyip o yıl bütün LGS öğrencileri bana vermişlerdi maalesef” öyle bir alt kuşakla ilgili problem yaşamıştım.....” ifadeleriyle istismarı açıklamaktadırlar.

Alt temalara bakmaya devam ettiğimizde karşımıza derse giriş çıkış saatleri çıkmaktadır. Derse zamanında girme kategorisinde de çoğunluk olduğu tespit edilmektedir. Dolayısıyla Ö.4; “...öğrenciden önce kaçan öğretmenler var. Mesela öğrenci çıkmadan...” ifadesini kullanırken; Ö.6; “...özellikle giriş çıkış saatlerine riayet...” cümlesiyle alt kuşakların en çok istismar ettiği konulardan birini dile getirmektedir.

Benzer şekilde Ö.14; “...zamanında derse girmeyi reddediyorlar biraz süreyi uzatıyorlar...” diyerek durumu aktarırken; Ö.16; “...en çok istismar edilen konulardan biri giriş çıkış saatleri oluyor...” ifadesini kullanmaktadır. Bu konuda son olarak Ö.19; “...Devlete atandıklarında izlenimim; birine şu ilk 1 sene hiçbir şekilde derse zamanında girmemezlik yapmıyorlar eski huylarıyla devam ediyorlar. İkinci senelerinde emin olun hayata yani öğretmenliğe devlette başlayandan daha kötü duruma geliyorlar...” ifadesini kullanmaktadır.

Görüşmeler sonucunda alt kuşakların en çok istismar ettiği konular arasında okula sadakat bulunmaktadır. Boş derse girmek istememe kategorisinde Ö.4; “..İşte siz ‘derse gir’ dediğiniz zaman bunu yanlış algılıyor. İşte boşluğu varsa mesela ders programında iki ders boşluğu olabiliyor. Allah'ım bu bir skandal oluyor.” cümlesini aktarmaktadır. Diğer yandan ders anlatımı ve sınıf otoritesi kategorisinde ise Ö.6; “...Sınıftaki hal hareket ve davranış ve sınıftaki sınıf otoritesi anlamındaki yenilerin çok daha esnek olduğunu gözlemliyorum... Bir çocuk karşınızda kafasını eğip yattığı zaman benim öğretmen arkadaşım çok rahatlıkla ders anlatmaya devam ediyor ama ben mesela kesinlikle onu yapamam. Bu artık öğretmen arkadaşımın istismarı mı ya da Sınıf içerisinde otoritenin zayıflığını görüyorsunuz.” ifadesiyle durumu aktarmaktadır. İstismar edilen diğer bir konu nöbet görevi olmakla beraber nöbet yerini ihmal etme kategorisinde Ö.5; “ ... Mesela nöbet olayında şöyle söyleyeyim öngöremiyor, nasıl öngöremiyor? Atıyorum, nöbet yerini ihmal ediyor ... bu alan

burda birşey olmaz diyor ama bir bakıyorsun ki sen nöbet yerinde olmadığın süre içerisinde başka bir işle uğraşırken orda bir olay oluyor.” ifadesini kullanmaktadır.

Alt kuşak öğretmenlerin istismar ettiği bir konu da öğretmeni dışlama alt temasıyla karşımıza çıkmaktadır. Bu alt temada yer alan kadrolu-ücretli ayrımı yapılması kategorisinde Ö.12; “ ... *Bu iki kuşak aslında birbirini kendi aralarında ... Yani atanmışla ücretli arasında bir sanki rütbe farkı varmış gibi hissettiriyorlar. Hani 'benim işim garanti' öbürü de sanki garanti olabilmesi için 'ben herkesi sınıfı geçirmek zorundayım, yüksek not vermek zorundaymışım' gibi ikna ediliyorlar... Ben ayrım yapmıyorum ama kendi aralarında o birlikteliği kardeşliği göremiyorum.*” cümlesiyle durumu açıklamaktadır.

Son olarak alt kuşakların istismar ettiği konulardan biri de ders programlarının planlanmasıdır. Ders programı saatlerinin düzenlenmesi kategorisinde Ö.13; “... *Yani işte çocuğum var çok haklılar tabiki hani benim programım daha düzgün olsun şöyle olsun işte yaşı olan öğretmenin işi yok herhangi bir sorunu yok her saat çalışabilir mantığı bazen olabilir, dile gelen bu oluyor genelde.*” cümlesiyle istismarı dile getirmektedir. Sınıfların dağılımıyla ilgili olarak da Ö.19 ve Ö.20 sırasıyla; “... sınıfın iyi olanları ders seçiminde 'Hocam işte bu sınıflara ben girmek istiyorum' ama biraz daha zorluk yaşadığı sınıflara girmeyip...” ve “.. tecrübesiz olduklarını öne sürüp LGS konusundaki öğrencilerle çalışmak istemiyorlar..... ‘Ben 8lerle çalışmadım daha önce yapamam edemem’ deyip o yıl bütün LGS öğrencileri bana vermişlerdi maalesef öyle bir alt kuşakla ilgili problem yaşamıştım....” şeklinde ifade etmektedirler.

4.3. FARKLI KUŞAKTAN ÖĞRETMENLER ARASINDA ÇALIŞTIKLARI OKULLARDA ÜST KUŞAKLARIN İSTİSMAR ETTİKLERİ KONULARA İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda kuşak istismarı yaşanan konular nelerdir?” sorusuna ilişkin farklı kuşaktan öğretmenlere dördüncü olarak “Okulunuzda üst kuşaklar hangi konuları istismar etmektedirler? Açıklar mısınız?” sorusu yöneltilmiştir. Gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda farklı kuşak öğretmenlerin çalıştıkları okullarda üst kuşakların istismar ettikleri konular; teknoloji kullanımı, görev dağılımı, nöbet görevi ve ders programlarının dağıtılması olarak dört alt tema şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Çalışma grubunun farklı kuşak öğretmenlere göre çalıştıkları okullarda üst kuşakların istismar ettikleri konulara dair görüşleri alt temalar ve kategoriler halinde Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Farklı Kuşak Öğretmenlere Göre Çalıştıkları Okullarda Üst Kuşakların İstismar Ettikleri Konular

Alt Temalar	Kategoriler	Katılımcılar
Teknoloji Kullanımı	Kuşak farkından kaynaklı teknoloji kullanımı	Ö.1
	Yeni yöntemi öğrenmeme	Ö.2, Ö.3, Ö.4, Ö.5, Ö.6, Ö.9, Ö.16, Ö.18, Ö.19
Görev Dağılımı	Evrak hazırlama	Ö.3, Ö.4, Ö.17, Ö.19
	Sınav hazırlama	Ö.9, Ö.19
	Pano hazırlama	Ö.5
	Angarya işler	Ö.11
	Yazmanlık görevi	Ö.13, Ö.17
	İş paylaşımı	Ö.7, Ö.8
	Belirli gün ve haftalar	Ö.20
	Gezi, proje, faaliyet programları	Ö.8, Ö.15, Ö.18
	Sınav görevi	Ö.10
Nöbet Görevi	Görev almak istememe	Ö.7, Ö.14
	Nöbet Yeri	Ö.8
Ders Programlarının Dağıtılması	Kişiye göre program hazırlama	Ö.9
	Teorik derslerin paylaşımı	Ö.12

Teknoloji kullanımı alt temasında kuşak farkı kategorisinde Ö.1; “.....Özellikle teknoloji kullanımı konusunda...” ifadesiyle yaşanan istismarı dile getirmektedir.

Aynı alt temada yeni yöntemleri öğrenme kategorisinde üst kuşakların en fazla direnç gösterdiği karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla Ö.2; “... *"ben kaç yıllık öğretmenim bana işimi mi öğreteceksin?" deyip kendi bildiği tek düze işi yapmaya çalışıyor mesela. Ama hani teknoloji gelişt, ders anlatmalarımız değişti...*” ifadesiyle durumu dile getirmektedir. Ö.3 ise; “... *teknolojideki o bilgileri yakalamakta güçlük çekiyorlar. Kendilerini çok revize edemiyorlar. Bu sebeple en ufak bir bilgisayar*

belgesi, raporu diyeyim mesela bana da ver hemen ondan ben nasıl ayarlarım?’ diyerek o şekilde istismarları sürekli yaptıklarını düşünüyorum.” , “Mesela, görev dağılımı yapılacağı zaman çoğu öğretmen der ki yani özellikle mesela çok fazla üst kuşağın olduğu okulda dersek bunu yani aradaki farkın çok olduğu bir okulda söyleyecek olursak "Biz zaten senelerce yaptık biraz da artık yeni gelenler yapsın" diye kendilerinin üstünden sürekli sorumluluğu atma..." ve "...zümrelerdeki yazacak dosyalar olsun bu tip şeyler genelde üst kuşaklar alt kuşaklara yaptırır yani istismar ediyorlar.”

Sınav hazırlama kategorisinde Ö9; “ Konu sınav hazırlama mutlaka bir gözden geçirme bir eleştirme bunlar oluyordu...” cümlesiyle durumu dile getirmektedir. Ö.19 ise bu konuda; “...Yazılı kâğıtları hazırlatma unsuru olabiliyor. Hatta bazen yazılılarının dahi okutma durumları olabiliyor. Formaliteden demeyeyim, evrak hazırlanacaksa kulüp evrağıdır veya işte rehberlik evrağıdır yani branşınızla alakalı olmayan ama göreviniz olan işte evrak bürokrasi alanındaki işlerini bu genç arkadaşlarımıza yıkıyorlar.” cümlesini aktarmaktadır. Pano hazırlama kategorisine baktığımızda; Ö.5; “...kendi görevini ona üstleyebilir.... hani pano hazırlamak gibi basit işleri işte.” ifadesini kullanmaktadır.

Angarya işlere bakarsak Ö.11; “..Yaşını kullanarak hürmet bekliyor, saygı bekliyor ondan sonra işte mesela angarya bir iş varsa onu yapmamayı bekliyor. Yani işte küçüklerin ben küçüğüm diye yapmak istemediklerini öbürleri de ben büyüğüm diye yapmak istemiyor.” cümlesiyle durumu açıklamaktadır. Yazmanlık görevinde ise Ö.13 ve Ö.17 sırasıyla; “ Özellikle işte dediğim gibi toplantılarda yazı çizi işleri yapılacağı zaman işte gençlerden biri yapsın gibi bunlar olabiliyor” ve “..Üst kuşaklar şu olur ' sen gençsin şunu yaparsın' tamam mı 'sen daha .. Sıra sizde' gibi bu tip şey olur. Mesela yazmanlıklar olur işte zümrelerdeki yazacak dosyalar olsun bu tip şeyler genelde üst kuşaklar alt kuşaklara yaptırır yani istismar ediyorlar.” cümleleriyle istismar konusunu dile getirmektedirler. İş paylaşımı kategorisinde ise Ö.7 ve Ö.8 sırasıyla; “...aynı dediğim gibi iş dağılımında almak istemiyorlar. 'Gençler yapsın 'diyorlar, 'biz çok yaptık onlar öğrensin' gibisinden. Yani ellerini ayaklarını çekiyorlar.” ve “...sık sık 'Bunlar genç bunlara verin hocam, biz yıllarca yaptık, onların zamanındayken şöyle yapardık böyle yapardık' Aslında genç kuşaktan ziyade

bu üst kuşaklardan istismar daha çok oluyor.... Ekstra görev almak istemezler..” ifadelerini kullanmaktadırlar.

Belirli gün ve haftalar görevinde Ö.20; “..*geçen yıl mesela 18 Mart'ı hazırlamıştık 18 Mart'ta hocamızla ki önemli bir gün gerçekten çok uzun bir çalışma gerektiriyor mesela bu sene de 18 Mart bende aylar olmasına rağmen ben Kasım ayından beri çalışıyorum. Geçen sene sadece 2 şiir öğrenciye verip ki onları da çok iyi hazırlamadı, 'Sen halledersin' deyip bana vermişti ve maalesef ben çok uğraşmıştım.*” ifadesini kullanmaktadır. Gezi, proje ve faaliyet programları kategorisinde Ö8; “..*Ya da bir öğrenciyi okul dışında 'Hocam gençler onların dilinden daha iyi anlıyor ilgilenirler, onları işte programlara götürme, fuarlara bilim merkezlerine vs. götürürken ve okul gezilerinde ve genelde üst kuşak istemez... 'Biz çok yaptık yıllarca yaptık şimdi bayrağı onlara teslim edelim' sık duyduğumuz şey bu”* ifadesiyle istismar konusunu açıklamaktadır. Ö.15 ve Ö.18 ise sırasıyla; “*Bizden geçti yaşımızı biz aldık, biz zamanında bu işleri çok yaptık artık siz yapın' şeklinde yaklaşımlar oluyor. Yani projelerde genelde proje ve okulun temsiliyle ilgili durumlarda hani ilçe programları, yarışmalar, yarışmalara katılım bu tarz şeylerde.”* ve “..*Zaten gruba bölünen çalışmalar olsa bile hiç kimse bizim bu sene kulüplerle ilgili bir çalışmamız vardı. Hiç kimse sorumluluk almıyor 'nasıl yapacağız bunu?' işte oradaki 10 Kasım programını bizim hazırlamamız gerekiyordu. Eee hiçkimse.. 'Ben hiçbir şey yapmam' o şekilde.*” ifadeleriyle durumu aktarmaktadırlar.

Son olarak sınav kategorisinde ise Ö.10; “..*eski zamanlarda açık lise sınavları ee MEB üzerinden program üzerinden yapılmıyordu, bakanlık tarafından sistem üzerinden yapılmıyordu. Eee açık lise sınavları ya da diğer görevleri normalde yazı çıkartılıp öğretmenlerin isteğine bağlı bir şekilde istiyorum ya da istemiyorum şeklinde yapılması gerekirken üst kuşaklar kendi aralarındaki tecrübelerden yararlanarak ya da samimiyetten yararlanarak yazıyı çıkartmadan direk ücret babında sanırım kendileri istediklerini beyan edip bir şekilde açık lise sınavlarında görev alıyorlardı.*” ifadesini kullanmaktadır. Diğer bir alt tema nöbet görevi olarak karşımıza çıkmakla beraber görev almak istememe kategorisinde Ö.7 ve Ö.14 sırasıyla; “*Genelde nöbet olayında oluyor. Üstlenmek istemiyorlar benim yaşım geçti diyorlar.*” ve “*...Yani nöbet tutmayı reddediyorlar arkadaşlar 20 yıl sonrasında nöbet tutmak istemiyorlar. Bunu ben de yaptım gerçi.20 yıl geçtikten sonra nöbet tutmak*

istemedim açıkçası.” ifadelerini kullanmaktadırlar. Nöbet yeri kategorisinde ise Ö.8; “..nöbet görevlerinde nöbet versen bile ee mesela kışınsa 'Hocam bahçeyi gençlere ver onlar üşümezler, biz üşüyoruz' mesela en çok yaşadığımız şeylerden.” cümlesini kullanmaktadır.

Son alt tema ders programlarının dağıtılması olarak iki kategoriden oluşmaktadır. Kişiyeye göre program hazırlama konusunda Ö.9; “...mesela benim ders programım ben hep öğleden sonra gelirdim 4te kapatır giderdim okulu hiç de ses çıkarmazdım. Çünkü kızım servisle okula gelip gidiyor, oğlum bakıcıda bir şekilde düzenimi kurmuştum. Ama ilk defa bu yıl oğlum kreşe gidiyor kızımın alınması gerekiyor. Bir talepte bulundum çok göze battı mesela. Bu yıl bunla ilgili çok sorunlar yaşadık. Hatta bunu da dile getirdim. Çok ses çıkaran arkadaşlar ilkokul hayatı boyunca burada ders programı yapıldı ve çocuklarını ilkokulda gidip alabildiler, sıkıntı yaşamadılar.” ifadesini kullanmaktadır. Teorik derslerin paylaşımında ise Ö.12; “..dediğim gibi hani teorik dersle 70kg kaldırırsın aynı ders atölye olursa 30kg kaldırırsın ağırlık olarak. Biz uzun süre atölye derslerine girememiştik bu hep hani eski öğretmenlerin sevmediği istemediği yeni teknoloji gerektiren derslere bizi sokuyorlardı.” ifadesiyle istismarı dile getirmektedir.

4.4. FARKLI KUŞAKTAN ÖĞRETMENLER ARASINDA OKULLARDA YAŞANAN KUŞAK İSTİSMARININ NEDENLERİNE YÖNELİK BULGU VE YORUMLAR

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarının nedenleri nelerdir?” sorusuna ilişkin farklı kuşaktan öğretmenlere beşinci olarak “Okulunuzda farklı kuşaktan öğretmenler tarafından maruz kaldığınız istismarın nedenleri neler olmaktadır? (Sizce farklı kuşak öğretmenler arası neden kuşak istismarı yaşanmaktadır?)” sorusu yöneltilmiştir. Gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda farklı kuşak öğretmenler arasında okullarda yaşanan kuşak istismarının nedenleri olarak sekiz alt tema tespit edilmiştir. Bunlar; iletişim eksikliği, yeniliğe kapalı olma, kişisel gelişim eksikliği, gelecek kaygısı, görev dağılımları, yönetmelikteki boşluk, rekabet ve maddiyat konularıdır.

Çalışma grubunun farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarının nedenleri ile ilgili alt tema ve kategoriler Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6.Farklı Kuşak Öğretmenlere Göre Okullarda Yaşanan Kuşak İstismarının Nedenleri

Alt Temalar	Kategoriler	Katılımcılar
İletişim Eksikliği	Egolu tavırlar	Ö.1, Ö.3, Ö.9, Ö.10
	Bakış açısı farklılığı	Ö.1, Ö.3, Ö.8, Ö.15
	Empati kuramama	Ö.4, Ö.13
	Hoşgörüsüzlük	Ö.17
Yeniliğe Kapalı Olma	Eğitimde tekdüze olma	Ö.2, Ö.5, Ö.7, Ö.8, Ö.10, Ö.18
	Kolaya kaçma	Ö.13, Ö.15, Ö.16, Ö.17, Ö.19, Ö.20
Kişisel Gelişim Eksikliği	Kendini Geliştirmeme	Ö.6, Ö.7, Ö.11
	Kendini tanımama	Ö.18
Gelecek Kaygısı	Ekonomik sebepler	Ö.6, Ö.8
Görev Dağılımları	Nöbet görevleri	Ö.8
	Belirli gün ve haftalar	Ö.8
	Ders programları	Ö.8
Yönetmelikteki Boşluk	Yönetmelik eksikliği	Ö.10, Ö.11
	Denetim eksikliği	Ö.11
Rekabet	Öğretmenler arası rekabet	Ö.14
Maddiyat	Maddi koşulların yetersizliği	Ö.18

Yapılan görüşmelere göre iletişim eksikliği alt temasında egolu tavırlar, bakış açısı farklılığı, empati kuramama ve hoşgörüsüzlük kategorileri karşımıza çıkmaktadır. Egolu tavırlar ile ilgili Ö.1; “...*Tamamen üst kuşaktaki öğretmenlerin egolu tavırları işte birazcık daha o tecrübeyi konuşturmaya çalışmaları...*” ifadesini kullanırken Ö.9 ise; “*Ego, yani ego. Buradaki öğretmenlerin en büyük sorunu ego Eee evet 'uzun yıllardır öğretmenim uzun yıllardır buradayım bu ortama hakimim en iyisini ben bilirim ben yaparım' ego.*” cümlesiyle durumu açıklamaktadır. Ö.10; “...*üst kuşak öğretmenlerin kendilerini tecrübeli olarak görmesinden dolayı işte biz bunları daha çok biliyoruz daha çok deneyimliyiz diye düşündükleri için alt kuşakları göz ardı etmesin-den de kaynaklanıyor olabilir tabiki.*” ifadesini kullanmaktadır.

Bakış açısı farklılığı kategorisinde Ö.1; *“Yani bence en temel sebebi ya ben öyle görüyorum bakış açısı farkından kaynaklı.”* cümlesini kullanmaktadır. Ö.15 ise; *“Dünyaya bakış açısıyla alakalı durum aslında. Ben yaşı ileri bir öğretmen olarak biz mesela daha öğrenciye yönelik vericiyiz. Ama yeni kuşak bu emekliliğe çok uzun bir süre olduğu için önünde kendini çok yormak istemiyor.”* sözleriyle durumu ifade etmektedir. Empati kuramama konusunda ise Ö.4 ve Ö.13 sırasıyla; *“Bence en büyük sebebi herhâlde iletişimsizlik olabilir diye düşünüyorum, empati kurmamaktır diye düşünüyorum... Yaşadık atlattık belki çok kötü dönemler yaşadık ama yeni gelen bir öğretmenin onları yaşayabileceğini düşünmüyoruz orda bir kendimizi onun yerine koymama huyumuz çok fazla ya da siz başarmışsınızdır ama belki onun başaramayacağını o enerjisinin olmadığını o gücünün olmadığını düşünemiyoruz.”* ve *“...Empati eksikliği de olabilir belki de.”* cümleleriyle konuyu desteklemektedirler.

Hoşgörüsüzlükte ise Ö.17; *“.... Bunun nedeni buna iletişimsizlik de değil hocam hoşgörüsüzlük olabilir. ...”* şeklinde açıklamaktadır. Yeniliğe kapalı olma alt temasında eğitimde tekdüze olma ile ilgili Ö.5; *“... Çünkü eğitim o kadar çok değişiyor ki uygulamalar sürekli değişiyor yönetmelikler değişiyor. İşte kendini yenileyememe takip edememe...”* cümlesini kullanmaktadır. Ö.7; *“...Öğretmenlerin kendilerini yeniliğe kapatmaları sebep.”* diyerek durumu desteklemektedir.

Ö.8 ise; *“..öğretmenler odasındaki bilgisayarı veya fotokopi makinesini kullanacak tam yeterli değil bu sefer alt kuşağa 'Hocam siz bunu bilirsiniz siz anlarsınız'ları duyuyoruz görüyoruz. Öyle diyebilirim. Yeni bilgiye kapalı olmak...”* ifadesini kullanmaktadır. Kolaya kaçma kategorisinde Ö.13; *“..’Sen bu konuda daha iyisin’ işte 'Daha hızlı yazabiliyorsun' veya özellikle bu yazmanlık konusunda herhâlde bizde daha çok sıkıntı oluyor. Hani bir genç yaşı olan öğretmen yazmansa işte birinin bilgisayara geçirmesi gerektiğinde işte 'sen daha hızlı yazarsın, tamamlarsın' gibi olabiliyor böyle şeyler. ..Yani kolaya kaçma.”* şeklinde durumu ifade etmektedir. Benzer şekilde Ö.15; *“...O yüzden yıpranmama adına en az çabayla işini devam ettirme moduna girince hani çok fazla elini taşın altına koymak istemediklerini gözlemliyorsunuz.”* cümlesini kullanmaktadır.

Ö.16 ise bu konuda; *“..Örneğin bir öğrenciyle ilgili sorun olduğu zaman 'Hocam ben çok muhatap olmak istemiyorum bu sizin tecrübeniz var siz bu öğrenciyle görüşür müsünüz?’ demek bu da bir istismara giriyor, bir iki olursa ama sürekli*

karşılaştığı problemleri eski öğretmenlere devretmek genç kuşağın istismarı. Eski kuşağın da kendi yapması gereken işleri 'ben uzak kalıyorum bazı şeylerden' deyip sürekli gençlere vermesi bu da istismar türü olarak karşımıza çıkıyor... Şöyle benim tahminim benim burada gördüğüm şey şu eskilerin yeniler üzerindeki istismarı kendilerini yenilemek için gayret sarf etmek yerine bunu yaptırabilecekleri birini olduğu için bunu kullanıyorlar, kolaya kaçıyorlar.” sözlerini kullanmaktadır. Aynı konuda Ö.20 ise; “...."Ben şimdiye kadar yaptım biraz da yeni nesil yapsın" diye başından atmaya çalışıyor...” ifadesini kullanmaktadır.

Kişisel gelişim eksikliği alt temasında kendini geliştirmeme ile ilgili Ö.7; “...Yani bazıları sırf bence öğretmenlik yapmak için yapıyor. Hani kendini geliştirmeyi bırakmışsa sadece gelip gidip işte 'ben ders saatini doldurayım' diyorsa.....” ifadesini kullanmaktadır. Ö.11 ise aynı konuda; “Yani ee en büyük sebebi bence gelişimle ilgili yani kişisel gelişimle ilgili...” cümlesini aktarmaktadır. Gelecek kaygısı alt temasının ekonomik sebepler kategorisinde Ö.6; “..Gelecek kaygısı yine dediğim gibi ekonomik sebeplere bağlı işte Milli Eğitim politikaları buna yine her türlü etkindir. Bir garanti ya da kesinlik yok...” şeklinde durumu ifade ederken Ö.8 ise; “..ekonomik boyut. Şimdi örnek veriyorum eğer üst kuşaktaki öğretmen daha biraz daha sözü ağır olduğu için ek ders istiyorsa daha fazla almak ister ya da iyi sınıfları bildiği için daha böyle başarılı ya da davranışsal düzeyleri iyi olan sınıfları almak isterler...” cümlesini aktarmaktadır.

Görüşmeler sonucunda görev dağılımlarının da istismar nedenleri arasında önemli yere sahip olduğu görülmektedir. Nöbet görevleri alt temasında Ö.8; “..Nöbet görevlerinde ee belirli günlerde 'Hocam şu günü versen?' ...Bunlar birinci sebep bunlar...” ifadesini kullanırken belirli gün ve haftalarla ilgili durumu; “..belirli günlerde 'Hocam şu günü versen?'... istismar konularından birisi de artık mesleki görevin yanında bir de okul dışındaki görevlerinin de daha dağıtmış olması. İşte nedir? Çocuğu üniversiteye hazırlanıyor olabilir onla ayrı ilgilenmesi gerekir. Bunu annelerde çok sık yaşıyoruz. 'Hocam bu sene bana biraz hani işte çocuğumun üniversiteye hazırlanacak okula gidiyor dershaneye gidiyor ee o konuda yardımcı olabilir misin?' Bir diğer konu da özellikle öğretmenler odasında...” şeklinde ifade etmektedir. Son olarak ders programları konusunda Ö.8; “...Aynı şekilde ders

programlarında sizler de yaşıyorsunuzdur. Pazartesi Cuma boş olmasını isterler hafta sonuyla birleşmesi açısından...” cümlesini aktarmaktadır.

Yönetmelikteki boşluk alt temasında yönetmelik eksikliği kategorisinde Ö.10; “... öğretmenlerin arasındaki bu istismarı engelleyecek tarzdaki yönetmelik eksikliğinden de olabilir...” ifadesini kullanmaktadır. Aynı konuda Ö.11 ise; “...Ya maalesef bizim ülkemizde yapılan şeylerin birçoğunun yanlış yapılan şeylerin cezası yok varsa da caydırıcı değil.... bizi farklı bir şekilde kategorize edip, orda gelişimi sağlayıp onu denetleyecek bir mekanizma yok. O yüzden de biraz liyakatsizlik birazcık insanların bıkmışlığı birazcık da ehlikeyf olmak.” ifadesini kullanmaktadır. Akabinde denetim eksikliği kategorisinde yine Ö.11; “.... Yani 'nasılsa bunların bir cezası yok... denetimsizlik ve bunlarla ilgili şeylerimizi kural koyucularımızın olmaması.” ifadesiyle durumu aktarmaktadır.

Rekabet alt temasında öğretmenler arası rekabet kategorisine baktığımızda Ö.14; “..rekabetten kaynaklı şeyler oluyor daha çok. Rekabetten kaynaklı istismarlar oluyor. Öğretmenlerin rekabetçi ortamında çok fazla görülüyor bunlar aslında.” ifadesini kullanmaktadır. Son olarak maddiyat alt temasında maddi koşulların yetersizliği kategorisinde ise Ö.18; “...muhtemelen onun arka planda da yetersiz maddi koşullarla uğraşıyor olmaları gibi alt sebepler de olabilir...” şeklinde yorumlamaktadır. Beşinci soru ile ilgili tüm cevaplara baktığımızda en fazla iletişim eksikliği ve yeniliğe kapalı olma ile ilgili nedenler karşımıza çıkmaktadır.

4.5. FARKLI KUŞAK ÖĞRETMENLER ARASINDA OKULLARDA YAŞANAN KUŞAK İSTİSMARININ ÖĞRETMENLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNE YÖNELİK BULGU VE YORUMLAR

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarının öğretmenler üzerindeki etkileri nasıldır?” sorusuna ilişkin farklı kuşaktan öğretmenlere altıncı olarak “Okulunuzda farklı kuşak öğretmenlerle yaşadığınız kuşak istismarı sizin üzerinizde ne gibi etkiler yaratmaktadır? Açıklar mısınız? (Farklı kuşaktan öğretmenler arasında yaşanan kuşak istismarı sürecinden öğretmenler nasıl etkilenmektedirler? Yaşanan kuşak istismarı hangi sonuçlara yol açmaktadır?)” sorusu yöneltilmiştir. Gerçekleştirilen görüşmeler

sonucunda farklı kuşak öğretmenler arasında okullarda yaşanan kuşak istismarının öğretmenler üzerindeki etkilerine yönelik dört alt tema elde edilmiştir. Ön yargının ortaya çıkması, iletişimsizlik, iş paylaşımında dengesizlik ve tecrübenin kazanımını geciktirme şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Çalışma grubunun farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarının öğretmenler üzerindeki etkilerine yönelik alt tema ve kategoriler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Farklı Kuşak Öğretmenlere Göre Okullarda Yaşanan Kuşak İstismarının Öğretmenler Üzerindeki Etkileri

Alt Temalar	Kategoriler	Katılımcılar
Ön yargıların ortaya çıkması	Öfke hali	Ö.13, Ö.20
	Mesleğe karşı olumsuz düşüncelerin ortaya çıkması	Ö.1, Ö.11, Ö.13, Ö.16
	Mutsuzluk	Ö.1, Ö.7, Ö.9, Ö.10, Ö.12, Ö.16, Ö.18
İletişimsizlik	Dostluk ilişkilerinin zarar görmesi	Ö.1, Ö.12, Ö.15, Ö.16, Ö.17, Ö.19
	Ortam huzurunun bozulması	Ö.2, Ö.5, Ö.11, Ö.13, Ö.14, Ö.18
	Gruplaşmaların oluşması	Ö.2, Ö.6, Ö.14, Ö.15, Ö.19, Ö.20
	Zümrelerde kopmaların yaşanması	Ö.4
	Kin duygusunun ortaya çıkması	Ö.4
	Motivasyon ve performans düşüklüğü	Ö.5, Ö.6, Ö.7, Ö.8, Ö.9, Ö.11
İş paylaşımında dengesizlik	İş yükünü artırma	Ö.3
Tecrübenin Kazanımını Geciktirme	Tecrübe kazanım süresinin uzaması	Ö.3

Yapılan görüşmeler sonucunda ön yargıların ortaya çıkması alt temasında öfke hali, mesleğe karşı olumsuz düşüncelerin ortaya çıkması ve mutsuzluk olarak üç kategorinin olduğu karşımıza çıkmaktadır. Öfke haliyle ilgili Ö.13; “..uzlaşmacı bir noktaya varılmıyorsa tabiki ister istemez bir öfke yaratıyor zaman içinde bir öfke yaratıyor...” ifadesini aktarmaktadır. Ö.20 ise; “..Sinirleniyorum çok sinirleniyorum.

Ben sinirlendiğim zaman da zaten direk karşımdaki kişiye pathıyorum hatta...” şeklinde durumun etkilerini ifade etmektedir.

İletişimsizlik alt temasına baktığımızda dostluk ilişkilerinin zarar görmesi kategorisinde çoğunluğun hem fikir olduğu görülmektedir. Ö.1; *“..Yani öğretmenler bence dostluk ilişkilerine zarar veriyorlar bir kere..”* cümlesiyle durumu açıklarken; Ö.12; *“..Birlikteliği bozuyor açıkçası. Birbirine sevgi saygıyı yok ediyor güveni yok ediyor..”* cümlesini paylaşmaktadır. Aynı konuda Ö.15; *“Yani o samimiyeti ve diyalogu azaltıyor hani o zaman hani samimiyet ve diyalog eksikliği oluyor...”* ifadesini kullanmaktadır.

Ö.16; *“...İkincisi bir müddet sonra dostluklarından oluyor. Bu sefer diyorsunuz ki bu da beni sürekli samimiyetinden dolayı istismar ediyor...”* ifadesiyle durumu aktarmaktadır. Ö.20 ise benzer şekilde; *“..öğretmenden ben bir dönem soğudum ve geri gittim. Çok fazla aynı odaya girmemeye çalışıyordum....”* sözleriyle durumu ifade etmektedir. Ortam huzurunun bozulması kategorisinde Ö.2; *“..Öğretmenler geriliyorlar tabiki. Öğretmenler odasının huzuru bozuluyor. Çünkü biz günümüzün çoğunu okulda öğretmenler odasında geçiriyoruz çok önemli bizler için...”* sözlerini aktarmaktadır.

Ö.5; *“...bu diyaloglar tabi gerginleşirse tabiki ortam da gerginleşiyor....”* şeklinde durumu ifade etmektedir. Ö.13; *“...tabiki huzursuz bir çalışma ortamı ortaya çıkıyor sonuçta.”* cümlesini kullanmaktadır. Ö.14; *“..Birbirlerine küsüyor insanlar aslında nasıl diyeyim bir barış ortamı sağlanamıyor aslında..”* ifadesiyle durumu aktarmaktadır.

Gruplaşmaların oluşması kategorisine baktığımızda ise Ö.2; *“..öğretmenler odasında geçiriyoruz çok önemli bizler için. O yüzden gruplaşmalar oluyor tabiki. Arkadaşlık ortamı bozuluyor.”* cümlesiyle durumu desteklemektedir. Ö.6; *“..Birlik veya bütünlük anlayışı kaybolmakta diye düşünüyorum. Huzur çok çok önemlidir. Biz öğretmenler arası ilişkilerde ve ben huzurun da kaybolduğunu düşünüyorum çünkü hep beraber yol alma mantalitesi ortadan kalkıyor...”* ifadesini kullanmaktadır. Aynı konuda Ö.14; *“...Yani gruplaşma oluyor bu durumda insanlar birbirlerine küsebiliyorlar ayrımcılık ayırıştırma başlıyor açıkçası. Birbirlerine küsüyor insanlar aslında nasıl diyeyim bir barış ortamı sağlanamıyor aslında.”* şeklinde durumu ifade etmektedir.

Diğer bir alt tema ise zümrelerde kopmaların yaşanması konusunda Ö.4; *“..öğretmenler arasında büyük bir gerginliğe sebebiyet veriyor. İnsanlar birbirlerine işte sormadıkları için bu sefer öğretmenler arasında ister istemez kopmalara sebebiyet veriyor... zümrelerle olan bağı koparmaya sebebiyet veriyorlar..”* ifadesini kullanmaktadır. Kin duygusunun ortaya çıkmasıyla ilgili; Ö.4; *“...İnsanlar birbirlerine işte sormadıkları için bu sefer öğretmenler arasında ister istemez kopmalara sebebiyet veriyor. Birbirlerine karşı açıkçası kin duymalarına da sebebiyet veriyor..”* diyerek durumu desteklemektedir. Motivasyon ve performans düşüklüğü konusunda da yoğunluk karşımıza çıkmaktadır.

Ö.5; *“..diyaloglar tabiki ister istemez şahit oluyorsun seni de etkiliyor. Sonuçta olumsuz tabiki, yani motivasyonun bozuluyor..”* diye aktarırken; Ö.6; *“...olumsuz bir uygulama anlayışının farklı giden bir arkadaşım olduğunda da içinde bir yılgınlık yaratmakta. Ve performans düşüklüğüne sebebiyet vermekte.”* cümlesini kullanmaktadır. Aynı konuda Ö.9; *“...Birbirimizle konuşmuyoruz, bakmıyoruz, sert şekilde tabi ilk dönemde bir giriyorsun suratlar asık kimse kimseye selam vermiyor, e gergin bir ortam dokunsan barut gibi patlayacak o yüzden sıkıntılı geçen bir süreçti o. Mutsuzluğa götürüyor, verimsizliğe götürüyor yani okula isteyerek gelmiyorsun. Ayakların geri geri gidiyor.”* ifadesini kullanmaktadır. İş paylaşımında dengesizlik alt temasında iş yükünü artırma kategorisine baktığımızda Ö.3; *“...Belki iş yükünü artırıyor, iş yükünü artırıyor diyebilirim....”* sözleriyle durumu desteklemektedir.

Tecrübenin kazanımını geciktirme alt temasında tecrübe kazanım süresinin uzamasıyla ilgili Ö.3; *“.. alt kuşaklar için de biraz daha meslekten tecrübelerini almalarını kendilerini biran önce o tecrübeyi kendilerine kazandırma sürecini uzatıyor bence. Yavaşlatıyor süre uzuyor, onların tecrübesinden yararlandıkları için belki de sürecin uzatarak kendilerine bu tecrübeyi katma sürecini uzatarak kendilerine zarar veriyorlar aslında..”* şeklinde ifade etmektedir.

4.6. FARKLI KUŞAK ÖĞRETMENLER ARASINDA OKULLARDA YAŞANAN KUŞAK İSTİSMARININ ÇÖZÜMÜNE YÖNELİK BULGU VE YORUMLAR

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarıyla baş etme yöntemleri nasıldır?” sorusuna ilişkin

farklı kuşaktan öğretmenlere yedinci olarak “Okulunuzda farklı kuşak öğretmenler tarafından yaşadığınız kuşak istismarını çözmek için neler yapıyorsunuz? Hangi yöntemlere başvuruyorsunuz? Açıklar mısınız? (Farklı kuşaktan öğretmenlerle yaşanan kuşak istismarını çözmek için öğretmenler neler yapmaktadır?)” sorusu yöneltmiştir. Gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda farklı kuşak öğretmenler arasında okullarda yaşanan kuşak istismarının çözümüne yönelik yedi alt tema elde edilmiştir. Bunlar; uzlaşma yolu, iletişim kurma, eğitim güncellemesi, görev dağılımları, iletişimi kesme, güncellik ve görev yeri değiştirme olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışma grubunun farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarının çözüm yöntemlerine yönelik alt tema ve kategoriler Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Farklı Kuşak Öğretmenlere Göre Okullarda Yaşanan Kuşak İstismarının Çözümüne Yönelik Yöntemler

Alt Temalar	Kategoriler	Katılımcılar
Uzlaşma Yolu	Alttan alma	Ö.1
	Arabuluculuk yapma	Ö.1
	Hoşgörü	Ö.3, Ö.13
	Tedbir alınması	Ö.16, Ö.17
İletişim Kurma	İlgilenme yolu	Ö.2, Ö.6, Ö.12, Ö.20
	Fikir alışverişi	Ö.4, Ö.8, Ö.10, Ö.13, Ö.14, Ö.15
	Okul dışı ortamlarda buluşma	Ö.4, Ö.11, Ö.19
Eğitim Güncellemesi	Teknoloji eğitimi	Ö.3
	Hizmetiçi eğitimler	Ö.3, Ö.5, Ö.17
Görev Dağılımları	Dengeli görev dağılımı	Ö.5
İletişimi Kesme	Mesafe koyma	Ö.7, Ö.10, Ö.19
	Görmezden gelme	Ö.12
Güncelleme	Kendini yenileme	Ö.11
	Kişisel eğitim	Ö.18

Görüşmeler sonucuna baktığımızda farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarının çözümüne yönelik yöntemlerde alt tema olarak uzlaşma yolu karşımıza çıkmaktadır. Altan alma ve arabuluculuk kategorilerinde Ö.1 sırasıyla; *“Yani daha çok ben yapı gereği de alttan almaya çalışıyorum..... yani farklı kuşaktan öğretmenler daha ılımlı ilişkiler kurmaya çalışan öğretmenler de var. Onlarla arabuluculuk tarzında bir şeyler de olabilir...”* cümleleriyle bu iki kategoriye değinmektedir. Hoşgörü kategorisinde ise Ö.3; *“Karşılıklı hoşgörü galiba en büyük zaten bunun destekçisi...”* şeklinde durumu açıklarken Ö.13 de; *“Şöyle işte herhangi bir şey mesela karşıdaki arkadaşım yapıyorsa onun işini hafifletici başka bir yönünü de ben ele alıyorum... İşte bazen dile gelse de bazı şeyler karşı tarafın rahatsızlığı anlaşıldığı anda onu tolere edici bir şekilde bir yol yöntem bulunuyor.”* cümlesini dile getirmektedir.

Aynı alt temada tedbir alınması kategorisine bakarsak Ö.16; *“.. Bunun çözüm yolu okul idaresindedir. Yani öğretmenlerinin birbirini uyarmasına fırsat vermeden gerekli şeyi görüp kendi müdahale etmesi gerekir....”* ifadesini kullanmaktadır. Ö.17 ise; *“..Genelde karşılıklı konuşma sohbet tamam mı ondan sonra mesela daha ufak kuşaklara uyarı...”* şeklinde ifade de bulunmaktadır. Bir diğer çözüm yöntemi alt temasında ise iletişim kurma karşımıza çıkmaktadır.

Bu alt temada ilgilenme yolu kategorisinde Ö.2; *“Biz daha çok yeni gelen öğretmenlerle ilgileniyoruz. İstismara uğramasın diye öğrencilerden aldığımız bilgilerle öğretmenlere tatlı tatlı şöyle yapsan daha iyi olur mu acaba bir de şöyle denesen olur mu acaba diye konuşmayı tercih ediyoruz ki istismarı önlemek adına...”* şeklinde deneyimini aktarmaktadır. Ö.6; *“...Aslında genelde bireysel görüşmeler ya da kişisel başbaşa görüşmelerle rehberlik anlamında konuşmalar gözlemleyebiliyorum..”* ifadesini kullanmaktadır. Ö.12 ise; *“Valla şöyle söyleyeyim hani mümkün olduğunca yardımcı olmaya çalışıyorum. Özellikle o gençlerin bilmediği yönetmelikler konusunda hakları konusunda onları bilgilendirmeye bilinçlendirmeye çalışıyorum...”* diyerek durumu ifade etmektedir.

Aynı konuda Ö.20; *“Ben direk konuşuyorum...”Niye hani böyle bir şey yapıyorsunuz?” diye direk karşıma alıp söylüyorum..”* cümlesiyle durumu dile

getirmektedir. Fikir alışverişi kategorisinde Ö.4; “..bir konuyla ilgili konuşacağımız zaman herkes birbirinin fikrine bu kurum adına söylüyorum çok saygı gösteriyor. Herkesin fikri alınıyor dolayısıyla bilmediğimiz şeylerle ilgili herkesin fikrini alarak yine en doğrusunu bulmaya çalışıyoruz.” diyerek çözüm yöntemlerini aktarmaktadır. Ö.8; “Her şeyden önce iletişim. Sağlıklı iletişim. Eğer istismara uğrayan uğradığını düşünen ee istismar yapanla eğer karşılıklı fikirlerini diyalog yoluyla çözmeye çalışırsa daha iyi sonuçlar aldığını düşünüyorum.” ifadesiyle çözüm yöntemini ortaya koymaktadır.

Ö.15; “...Yani ben diyalogu açık tutmaktan yanayım. Eğer danışılmak isteniyorsa fikirlerim deneyimlerimi paylaşmaya taraftarım...” şeklinde çözümü aktarmaktadır. Çözüm yöntemlerine yönelik bir başka kategori ise okul dışı ortamlarda buluşma olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla ilgili Ö.4; “...Sadece okulda mesela olmamalı öğretmenlerin aralarındaki iletişim. Yani öğretmenler dışarda da görüşebilmeli hatta bunu yapabiliyorlarsa aileleriyle birlikte yapabilmeliler...” derken Ö.11; “..insanların sosyalleşmesi açısından mutlaka okul dışı paylaşımların olması gerektiğini düşünüyorum yani işte bizim kültürümüzde ne var? İşte piknik, gezi vs. gibi..” ifadesiyle çözüm yöntemini dile getirmektedir.

Çözüm yöntemleri için diğer bir alt tema eğitim güncellemesidir. Bu alt temanın teknoloji eğitiminde Ö.3; “..Biraz daha böyle genel olarak eğitim almak mı gerekiyor acaba? Ya da eğitimleri sık olup tazelemek mi gerekiyor? Mesela öğretmenliğin ilk yıllarında verilen o bilgisayar sertifikaları gibi bunların güncellenmeleri gerekiyor bence..” cümlesiyle çözümü aktarmaktadır. Hizmetiçi eğitimler alt temasında Ö.17; “..seminerlerde bunu yapalım' Gerçekten 2 sene yaptık. Çok da hoş olduydu, öğretmenler de istemişlerdi yani hem kişinin kendisinin gelişimi için bakış açılarını insanların yönlendiriyor farklı bakış açılarında seni yönlendiriyor, değerli yani...” ifadesini kullanmaktadır.

Teknoloji eğitimi alt temasında akıllı tahta, excel , Word kullanımı kategorisine baktığımızda Ö.3; “..teknolojiyle ilgili olan ya da akıllı tahta kullanımı gibi herhangi bir excel programı ,word programı nasıl kullanılır bununla ilgili en azından 5 yılda bir sınava tabi olup böyle bir eğitim alınıp, eğitimlerle desteklenmesi gerekiyor...” şeklinde ifade etmektedir. Görev dağılımları alt temasında dengeli görev dağılımı da bir çözüm yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla ilgili Ö.5; “..çözüm yöntemi

e tabi özellikle zümre toplantılarında görev paylaşımlarında bilmediği konuda her arkadaşına döndürerek görev veriyoruz mesela sırayla. Böylelikle birinin üstüne yük binmemiş oluyor ve herkes her işi yapmış oluyor dengeli ve sıralı bir şekilde.” cümlesini aktarmaktadır.

İletişimi kesme de bir diğer çözüm yöntemi olarak ele alınmaktadır. Bu alt temada mesafe koyma ile ilgili Ö.7; “*..Ya o insanlarla arama mesafe koyuyorum ama ben bildiğimi yapıyorum.*” ifadesini kullanmaktadır. Ö.10; “*...bazen elimden geldiği kadarıyla çözebiliyoruz ama çözemediğimiz durumlarda da maalesef ki tartışma ortamı çıkmasın diye bazen mesafe de koymamız gerekebiliyor...*” şeklinde durumu açıklamaktadır.

Aynı konuda Ö.19; “*Geçmiş zamanlarda şunu yaptydım o öğretmenlerden uzak durmaya çalıştım ama branşdaşım olanla belirli noktalarda bazı mesela verilen görevlerin kendisinin aslında verdiği görevleri yapmama yoluna gitmiştim...*” diyerek deneyimini aktarmaktadır. Görmezden gelme kategorisinde ise Ö.12; “*..Valla genelde insanlar pes ediyor çekiliyor, kendi kabuğuna çekiliyor, kendi odasına, dersine çekiliyor. Hani olay baştan bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın mantığıyla oluyor..*” ifadesini kullanmaktadır. Güncellik de diğer bir çözüm yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu alt temada kendini yenileme ile ilgili Ö.11; “*...güncel kalmaya çalışmak zorundayım.... Yani yeni gelen öğretmenle artık çok böyle bir arada fark olduğunda birbirlerini de anlamaz oluyorlar...*” cümlesiyle durumu açıklamaktadır. Kişisel eğitim kategorisinde ise Ö.18; “*.. Onun sonrasında kendi kişisel gelişimimi sağladım. Bu konuda eğitimler aldım ve beni en azından bu konuda etkileyen durumları en aza indirgeyebilmek için bu şekilde çalışmalar yaptım...*” deneyimini aktarmaktadır. Son olarak görev yeri değiştirme de bir çözüm yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır ve Okul değişikliği kategorisinde Ö.18 ve Ö.20 sırasıyla; “*..genellikle okuldan tayin istemeyi düşünüyorlar. Farklı bir oratma geçiyorlar. Görevlendirme talep eden özellikle bizim kurumda biz bunu geçen sene de çok yaşadık. Bir arkadaşımız gitti farklı bir okulda görevlendirme olarak çalışıyor şuanda. Farklı öğretmenler Arzu mesela sizin okula direk tayin istedi. Aynı zümreyle sorun yaşayan başka bir Edebiyat öğretmeni bu sene farklı bir kuruma görevlendirme istedi. Ne yapıyorlar kurumu terk ediyorlar” ; “..bir idarecimle bir öğretmen arkadaşımız bir problem yaşadılar hatta*

birazcık tartışma ortamı oldu herkes içerisinde eee şuan o ğretmen arkadaşımız kendi isteğiyle başka bir okulda iki yıldır görevlendirme çalışıyor hani kadrosubizde olmasına rağmen evet okul değiştirdi...” cümleleriyle durumun çözüm yöntemlerine katkı sağlamışlardır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı, farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarının nedenlerini ortaya çıkartmak, öğretmenler üzerinde nasıl etki bıraktığını ve çözüm yöntemlerinin ne olduğunu anlamaktır. Araştırmaya ilişkin sonuçlar alt problemlere göre ele alınmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt problem cümlesi farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda kuşak istismarı yaşanan konular üzerine odaklanmaktadır. Bu konular; teknoloji kullanımı, sınavların hazırlanması, tecrübenin kullanılması, kuruma sadık kalınması, ders programlarının dağıtılması, görevlendirmeler, nöbetlerin düzenlenmesi, sendika üyeliği, yönetmeliğin bilinmemesi, angarya işlerin yaptırılması, idari işlerin yaptırılması, öğretim tekniklerinin kullanımı, kabul görmeme, sınıfların dağıtılması, zaman kullanımı, sınavların puanlanması ve sosyal hayatın iş hayatına etkisi olmak üzere on sekiz alt tema altında ele alınmıştır.

Teknoloji kullanımı konusunda yaşanan istismar konuları; office programlarının kullanımı, akıllı tahtaların kullanımı, bilgisayarların kullanımı ve sınavların elektronik ortamda hazırlanması ile ilgili konular olmak üzere dört kategoriden oluşmaktadır. Araştırma sonucuna göre; teknoloji kullanımıyla ilgili daha çok üst kuşağın alt kuşağı istismar ettiği görülmektedir. Özellikle akıllı tahta kullanımı, sınavların elektronik ortamda hazırlanması, e-okul işlerinin yapılması ve bilgisayar kullanımı gerektiren diğer iş ve işlemlerde istismarların yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sonuçlar; teknoloji kullanımı konusundaki istismarlarda üst kuşağın kolaya kaçtığı yönündedir. Bu durum üst kuşağın kendini yeniliklere kapatmasıyla ilişkilendirilebilir. Üst kuşak kendini yenilemek yerine teknoloji konusunda daha donanımlı olan alt kuşağın bilgi ve becerisinden faydalandığı şeklinde

yorumlanabilir. Araştırma sonucuna göre istismar konularından biri üst kuşağın teknoloji kullanımında kolaya kaçması olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat çalışmalar üst kuşağın teknoloji konusunda yeterince bilgilendirilmediğini savunmaktadır. Alan yazındaki çalışmalar teknoloji kullanımıyla ilgili üst kuşağın teknolojiyle ilgili olumsuz düşüncelerinin olduğunu ve teknoloji kullanımının yaşı ilerlemesiyle azaldığını göstermektedir (Lee, Chen ve Hewitt, 2011: s.1233). Bir başka çalışmada üst kuşağın teknolojiyi iyi bir şekilde kullanabilmesi için bu konuda doğru şekilde bilgilendirilmeleri gerektiğini vurgulamaktadır (Kiel, 2005: s.81).

Fakat alanyazındaki çalışmada 90lar sonrası kuşak teknoloji ve internetin içine doğduğundan üst kuşakla dijital bölünme yaşamaktadır (Tombul, 2020: s.140). Dolayısıyla iki kuşak arasındaki fark açılmıştır. Bu da çalışma ortamlarında teknolojiyle ilgili işlerde iki kuşak arasında problemler yaratmıştır. Alt kuşak teknolojiyi işlerini kolaylaştırmak için pragmatik açıdan kullanmaktadır (Tombul, 2020: s. 148). Bunun aksine araştırma sonucunda üst kuşak işlerini kolaylaştırmak için teknolojiyi öğrenmek yerine alt kuşağın bilgisini kullanmayı tercih etmiş olması sonucu etkilemiş olabilir.

Sınavların hazırlanmasıyla ilgili yaşanan istismar konuları; sınav sorularının alt kuşak öğretmenlere hazırlatılması ve sınavların çoğaltılması olarak iki kategoride karşımıza çıkmaktadır. Araştırma sonucuna göre; alt kuşak öğretmenler sınav soruları hazırlanırken, sınav fotokopileri çekilirken ya da sınavlar okunurken üst kuşak öğretmenlerin istismarına maruz kalmışlardır. Bu da üst kuşağın bu işleri yıllarca yapmış olmaları ve artık alt kuşakların yapması gerektiği düşüncesiyle ilişkilendirilebilir.

Tecrübenin kullanımıyla ilgili istismar konusu olarak; öğretmen-öğrenci ilişkisi şeklinde kategorize edilmiştir. Araştırma sonucunda bazı alt kuşak öğretmenler sorumluluktan kaçmak sebebiyle öğrencilerle olan ilişkilerde üst kuşakların deneyimli olmalarını öne sürerek onları istismar ettikleri görülmüştür. Alt kuşak öğretmenler öğrencilerle herhangi bir problem yaşadıklarında ya da problem yaşama ihtimaline karşı kendileri taşın altına elini koymak yerine her seferinde üst kuşağın tecrübesini kullanmışlardır.

Kuruma olan sadakatle ilgili istismara baktığımızda derslere giriş çıkış saatleri şeklinde bir kategori karşımıza çıkmaktadır. Araştırma sonucunda bazı alt

kuşak öğretmenler derse zamanında girmeyerek ya da zamanından erken dersten çıkarak bu durumu istismar etmişlerdir. Diğer taraftan da bazı üst kuşak öğretmenlerin de artık mesleğe olan tatminlerini yitirdikleri için derse giriş çıkış saatlerini çok umursamadığı görülmüştür. Bu durumun da meslek tatmini eksikliğinden kaynaklandığı yorumu yapılabilir.

Sınıf yönetimiyle ilgili istismar konusu ise sınıf içi disiplin olarak bir kategoriden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda alt kuşak öğretmenlerin girdikleri sınıfta disiplini sağlayamayıp bunun için kendini geliştirmek yerine tecrübeli üst kuşak öğretmenlerden sürekli olarak yardım istemişlerdir. Bunun sonucunda kendileri öğrencilerle yüz göz olmaktansa üst kuşağı işin içine dahil ederek onları kullanmışlardır.

Ders programlarının dağıtılmasıyla ilgili istismarlar ele alındığında ders programı yoğunluğu, ders saatlerinin dağıtılması, uyumlu olmanın istismar edilmesi, kişiye göre ders programı yapılması, teorik derslerin dağılımı, yeni gelenin isteğinin yok sayılması ve sendika üyeliği olarak yedi kategori karşımıza çıkmaktadır. Araştırmada istismar konularının yoğun olduğu alanlardan birisi de ders programlarının dağıtılmasıdır. Araştırma sonucuna göre; bazı alt kuşak öğretmenler ders programları dağıtılırken istismara maruz kalmışlardır. Genellikle üst kuşak öğretmenler bazen deneyimli olmalarını kullanarak bazen de idareye yakınlıklarını kullanarak ders programlarını daha düzenli, istekleri ve özel durumları doğrultusunda yaptırmışlardır. Bu sonuç doğrultusunda kişilerin uyumlu olmasından ya da kurumda yeni olmasından kaynaklı ders programı için isteklerinin yok sayıldığı görülmüştür. Ayrıca meslek liselerinde külfet gibi görülen teorik derslerin alt kuşak öğretmenlere dengesiz bir şekilde verilmesi onların istismarını göstermiştir. Bunların yanı sıra sonuçlardan biri de sendika üyeliği idareden farklı olan öğretmenlerin ders programlarının diğer öğretmenlere kıyasla adil olmayan şekilde düzenlenmiş olmasıdır.

Görevlendirmelerin dağılımıyla ilgili istismar konuları; belirli gün ve haftalar programları, yazmanlık görevleri, proje, e-twinning ve Tübitak görevleriyle sosyal etkinlik-sosyal kulüpler, ders planları hazırlama, aynı kişilere görev verilmesi, iyi niyetin istismarı, cinsiyete göre görev belirlenmesi, formatörlük görevi, proje ve diğer görevlerin dağılımı, öğretmen dosyası hazırlatma, baskı uygulaması ve haksız

ödüllendirme olarak on bir kategoriden oluşmaktadır. Farklı kuşaktan öğretmenler arası okullarda yaşanan kuşak istismarı konularına bakıldığında en yaygın karşımıza çıkan konunun görevlendirmelerin dağılımı olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda belirli gün ve haftalar görevleri verilirken genellikle aynı kişilere bu görevlerin verilerek istismar edildiği görülmüştür. Bu sonuç okullarda yaşanan istismarlarda idareye önemli rol düşmesiyle ilişkilendirilebilir. Ayrıca öğretmenler görev dağılımlarındaki adil olmayan durumu kullanmışlardır.

Aynı kişilere sürekli aynı görevlerin verilmesi de istismarın bir diğer boyutudur. İyi niyetle yaklaşan ve verilen görevlere itiraz etmeyen öğretmenler sürekli aynı duruma maruz kalmışlardır. Sonuçlara baktığımızda genelde görevlendirmelerin dağılımında üst kuşaklardan alt kuşaklara yapılan bir istismarın yaşandığı ortaya çıkmaktadır. Çoğunlukla üst kuşaktaki öğretmenler, bu görevleri çok fazla yaptıklarını ve artık yeni öğretmenlerin ya da alt kuşaktaki öğretmenlerin görev alması gerektiğini düşünmektedirler.

Benzer şekilde yazmanlık görevleri çoğunlukla alt kuşaklara yüklenmiştir. Bu konuyla ilgili üst kuşak yıllarca yazmanlık görevini üstlendiklerini dile getirerek alt kuşakları istismar etmişlerdir. Alt kuşaktan olan öğretmenler genelde yazmanlık görevi yapmak zorunda bırakılmıştır. Okulda üst kuşak olan öğretmenler bu görevi mesleğe yeni başladıklarında çok fazla yaptıklarını artık alt kuşağın yapması gerektiğini vurgulayarak karşı tarafı mecbur bırakmışlardır. Diğer yandan e-twinning ve Tübitak görevlerinde alt kuşaklar tecrübesizliklerini öne sürerek görevden kaçma ve üst kuşağı bu konuda istismar etme eğiliminde olmuşlardır. Ayrıca sosyal etkinlik ve sosyal kulüp konularında üst kuşaklar bu görevleri ekstra ya da gereksiz görerek alt kuşaklara verilmesiyle ilgili onları istismar ettikleri görülmüştür.

Araştırma sonucunda görevlendirmeler yapılırken bazen cinsiyete göre karar verildiği bazen de öğretmenin evli olup olmamasına göre hareket edilmiştir. Araştırma sonucuna göre görevlendirme yapılırken sürekli evli olmayan öğretmenlerin başka sorumluluğunun olmaması gerekçesiyle formatörlük görevi verilmesi istismar edildiklerini göstermiştir. Aynı şekilde bazı kadın öğretmenlerin ev ve çocuk bakımı sorumluluklarını bahane ederek görevlendirmeleri sürekli erkek öğretmenlere yönlendirmeleri de istismarı yansıtmıştır.

Ayrıca bazı görevlendirmelerin de çelişkili cinsiyetçilik açısından dikkat çektiği görülmüştür. Çelişkili cinsiyetçilik kuramı; kadınlara karşı negatif tutum ve davranışlarla beraber pozitif tutum ve davranışları da kapsayan durumu açıklamaktadır (Danış, Erkoç, Güç Çınar ve Usta, 2020: s. 138). Bu kuram doğrultusunda araştırma sonuçlarında kadın öğretmenlere hamile olmasına rağmen ders programı veya görevlendirmelerde kolaylık sağlamak yerine işinin daha da zorlaştırıldığı karşımıza çıkmaktadır.

Aynı kuram çerçevesinde bu kez tam tersi bir tutumla pozitif açıdan çelişkili cinsiyetçilik yapıldığı elde edilmiştir. Kadın öğretmene verilmesi gereken ya da adil dağıtılması gereken görevlerde kadın olduğu için ayrımcılık yapılmış ve görevin erkek öğretmene yüklendiği görülmüştür. Bunun sonucunda bazı kadın öğretmenler erkek öğretmenlere '*Hocam biz yapamayız, siz halledersiniz*' şeklinde ifadelerde bulunarak erkek öğretmenlerin istismarına yol açmışlardır. Burada erkek ve kadının farklı güçlere sahip olması devreye girmektedir. Erkek yapısal yani dini, maddi ve siyasi açıdan güçlü atfedilirken kadın dyadic açıdan yani başkasının ihtiyacını karşılayan ve kendisine ihtiyaç duyulma bakımından güçlü olarak tanımlanır (Yağmurcu, 2015: s. 43). Dolayısıyla erkek gücünü korumak amacıyla kadına karşı olumsuz davranmakta; diğer yandan kadının dyadic gücünden yararlanmak amacıyla da kadını korumaya almaktadır (Glick ve Fiske, 1996: s. 492).

Bu durumun kaynaklarından birisi ataerkil toplum yapısı olarak karşımıza çıkmaktadır (Yağmurcu, 2015: s.45). Kadınların sahip olduğu; eş ve anne gibi roller kadınlara yönelik cinsiyetçiliğin hem olumlu hem olumsuz davranışları kapsamına sebep olmaktadır (Glick ve Fiske, 1996: s.493). Araştırma sonuçlarında da görüldüğü gibi iki açıdan da bu durumun yaşanabildiği gözlemlenmiştir.

Ayrıca bazı üst kuşak öğretmenlerin rehberliklerinde olan stajyer öğretmene kendi sorumluluğunda olan öğretmen dosyası hazırlama işini yaptırarak istismar ettiği görülmüştür. Bir başka sonuçta ise; eski öğrencisiyle aynı okulda çalışan üst kuşak öğretmenin eski öğrencisi ve yeni meslektaşına yanında sigara içmemesi konusunda baskı yaparak kendi özel işlerinde görevlendirmeye çalıştığı elde edilmiştir. Son olarak aynı zümrede aynı görevlendirme sonucu ortaya çıkan çalışmada sadece zümreden bir kişiye ödül verilerek diğerlerinin emeğinin de istismar edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Nöbetlerin düzenlenmesiyle ilgili istismar konuları; nöbetten muaf olma, nöbet yerleri ve nöbet günleri olarak üç kategoriden meydana gelmektedir. Araştırma sonucuna göre bazı üst kuşak öğretmenler yaşları ilerlediği ve tecrübeli oldukları için nöbet tutmak istememişlerdir. Aynı şekilde bazı üst kuşak öğretmenlerin koşulları diğerlerine göre zor olan nöbet yerlerini alt kuşaklara yönlendirerek onları istismar etmişlerdir. Benzer şekilde alt kuşakların ders programında boş günlerine nöbet koyup okula gelmeleri sağlanarak istismar edildikleri görülmüştür.

Çalışmanın sonucuna baktığımızda da bununla paralel olarak idareciler üst kuşaktaki öğretmenlere nöbet yerlerini veya saatlerini belirlerken ayrımcılık yapabilmektedirler. Üst kuşak öğretmenlere ders saatlerinin olduğu günlere nöbet yazarken; alt kuşaktakilere boş günlerine nöbet görevi vererek okula gelmelerine mecbur bırakılmaktadırlar. Ayrıca üst kuşaktaki öğretmenler yıllarca nöbet tutmalarını gerekçe göstererek nöbetten muaf olmak konusunda ayrımcılık talep etmektedirler.

Ayrımcılık sahip olduğu özelliklerden dolayı kişiye eşit davranmamak olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım, 2021: s.321). Ayrımcılık aynı zamanda sosyal dışlanmayla da doğru orantılı olmasıyla birlikte Avrupa Konseyi'ne göre; bireyin ayrımcılıkla toplum dışında bırakılması şeklinde tanımlanmaktadır (Yıldırım, 2021: s.325). Sosyal dışlanma; hem ekonomik hem de manevi olarak bireyin yoksunluğa maruz kalması durumudur (Çakır, 2002: s.83). Sendika üyeliğiyle ilgili istismar konusu; sendika farklılaşması kategorisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırma sonucuna göre; bazı öğretmenlerin kurumlarında farklı sendika üyeliğinden kaynaklı haksız davranışlara maruz kalması durumuyla karşılaşılmıştır. Bu istismar konusuyla ilgili araştırma sonucunda sendikası idareden farklı olan bazı öğretmenlerin ders programı, nöbet yeri ve saati gibi konularda istismar edildikleri görülmüştür. Ayrıca bu öğretmenlere psikolojik olarak da kötü muamelede bulunulmuştur.

Alanyazında da görüldüğü gibi çalışma ortamında psikolojik istismar kişinin sağlığını olumsuz etkilemektedir (Yıldız, 2005: s.103). Araştırma sonucunda da sendika üyeliği kaynaklı okul ortamında istismara uğrayan öğretmenin depresyon yaşadığı görülmüştür. Aynı şekilde bir başka öğretmenin ise uyku problemleri yaşadığı bilgisine ulaşılmıştır. Benzer şekilde yukarıda da belirtildiği gibi araştırma sonucuna göre başörtülü olduğu için ya da ücretli olarak çalışması sebebiyle dışlanan ayrımcılığa maruz kalan öğretmenlerin olduğu verisine ulaşılmıştır. Ayrıca okula yeni geldiği için

de problemlı sınıfların verilmesi, kötü ders programı uygulamasına maruz kalma veya zor alanlarda nöbet görevi verme gibi istismar ve dışlanma kaynaklı durumlar yaşayan öğretmenler de mevcuttur.

Araştırma sonucundan da anlaşıldığı gibi ayrımcılık bireyi cinsiyet, yaş gibi doğuştan gelen özelliklerle birlikte sonradan kazanılan özellikler sebebiyle de uygulanabilmektedir (Yıldırım, 2014: s.84). Fakat Türkiye'nin de içinde bulunduğu Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi örgütlerinin ortaya koyduğu temel insan hakları sözleşmeleriyle ayrımcılık; insan hakları ihlali olarak kabul edilip yasaklanmıştır (Uyar, 2006: s.42-43). Buna rağmen farklı kuşak öğretmenler arası okullarda yaşanan kuşak istismarı konularında çözüm yöntemlerinde de ele alacağımız gibi yasağa karşı yaşanan ayrımcılık ve istismarlar genel olarak bireysel baş etme yöntemlerinden öteye geçememektedir.

Ayrımcılık aynı zamanda negatif ve pozitif ayrımcılık olarak alanyazında yer almaktadır (Yıldırım, 2021: s.324). Kişiyeye karşı yapılan aşağılama, küçük görme gibi davranışlar negatif kabul edilirken; aynı toplumda yaşayan bireylerin diğerleriyle aynı şartlarda olmasına yönelik yapılan davranışlar ise pozitif ayrımcılık olarak adlandırılmaktadır (İspir, 2016: s.170). Alanyazında pozitif ayrımcılık haksızlıklara, eşitsizliklere engel olması açısından bir kesim tarafından savunulurken; diğer yandan eşitlik ilkesini bozduğu için de eleştiri almaktadır (Akdemir, 2014: s.895-896). Araştırmanın sonuçlarına baktığımızda yukarıda da bahsettiğimiz gibi yaş ve cinsiyetten dolayı üst kuşaklara, bekar ya da evli öğretmenlere, kadın ve erkek öğretmenlere yapılan pozitif ayrımcılık olduğu görülmüştür.

Yönetmeliğin bilinmemesiyle ilgili istismar konusunda; mevzuatla ilgili bilgi edinme kategorisi karşımıza çıkmaktadır. Araştırma sonucunda yönetmeliğe hakim olmayan mevzuat konusuna uzak olan alt kuşağın üst kuşak tarafından istismar edildiğine ulaşılmıştır. Üst kuşak kendisine sorulan bilgi istenen konularda alt kuşağın mevzuata uzak olmasından faydalanarak onu istismar etmiştir.

Angarya işlerin yaptırılmasına dair istismar konusuna baktığımızda; fotokopi çekirtme, çay servisi, atölye temizliği ve iş yükü olarak dört kategoriye karşılaşılmaktadır. Araştırma sonucuna göre mesleğe yeni başlayan öğretmenler üst kuşaklar tarafından fotokopi çekirilerek ya da çay demleme işleri yaptırılarak istismar edilmişlerdir. Ayrıca meslek lisesinde çalışan üst kuşak öğretmenler alt kuşaktaki

öğretmenlere atölye temizliği yaptırarak istismar etmişlerdir. Benzer şekilde üst kuşak öğretmenler alt kuşağa iş yükünü artırmış ve kendi sorumluluklarında olan öğretmen dosyalarını hazırlatmışlardır. Sonuç olarak angarya işler konusunda da istismara uğrayanın genelde alt kuşak olduğu görülmüştür.

İdari işlerin yaptırılmasıyla ilgili istismar konusunda; branş dışı boş derslere girme ve demirbaş defterlerin doldurulması olarak iki kategori karşımıza çıkmaktadır. Bununla ilgili araştırma sonucunda; alt kuşak öğretmenler branşları dışında boş derslere girmeye mecbur bırakılmışlardır. Ayrıca idarenin yapması gereken demirbaş defterlerinin doldurulmasıyla ilgili işleri alt kuşak yapmak zorunda bırakılmıştır.

Öğretim tekniklerinin kullanımıyla ilgili istismar konusu; kullanılan yöntemin önemsenmemesi olarak bir kategoriden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda yeni yöntem ve teknik kullanmak isteyen alt kuşak öğretmenin fikir ve önerileri reddedilerek önemsizleştirilmiştir. Bu durum da yine üst kuşağın empatide yoksun olarak alt kuşağa yaklaşmasıyla ilişkilendirilebilir.

Kabul görmeyle ilgili istismar konuları ise; başörtülü olmaktan dolayı dışlanma, okulda yeni olma durumu ve patronluğa maruz kalma olarak üç kategori olduğu görülmektedir. Araştırma sonucuna göre başörtülü olan öğretmen başörtülü olmasından dolayı dışlanmıştır. Araştırma sonucunda istismar konularına baktığımızda ayrımcılık konusu akla gelmektedir. Ayrımcılık; insan haklarının uygulanmasının önünde engel durumundadır (Yıldırım, 2021: s.322).

Ayrımcılık; önyargının olumsuz davranışa dönüşmesi halidir. Ayrımcılık her alanda ortaya çıkabildiği gibi; kişinin sosyal yaşamını etkilemeye ve belirli kaynaklara erişimine sınırlama getirmektedir (Erdoğan ve Vatandaş, 2020: s.476). Ayrımcılık daha çok cinsiyete, yaşa, inanca veya düşünceye yönelik yaşanabilmektedir.

Sınıfların dağıtılmasıyla ilgili istismar konuları; problemlili sınıfların yeni gelen öğretmene verilmesi ve sendika üyeliği olarak iki kategori karşımıza çıkmaktadır. Araştırma sonucunda genellikle alt kuşak ya da okula yeni gelen öğretmene problemlili sınıfların verildiği görülmüştür. Aynı şekilde sendikası idareden ya da diğer öğretmenlerden farklı olan öğretmen ders programından nöbet görevlerine kadar birçok konuda istismar edilmiştir.

Zaman kullanımıyla ilgili istismar konusunda; derse zamanında girip çıkma olarak bir kategori mevcuttur. Araştırma sonucuna göre; üst kuşak öğretmenlerin de

alt kuşaklar gibi bazen derse giriş çıkış saatlerini istismar ettikleri görülmüştür. Sınavların puanlanmasıyla ilgili istismar konusu akrabalık ilişkisi kategorisi olarak bir karşımıza çıkmaktadır. Araştırma sonucunda kardeşi aynı okulda olan bir öğretmenin üst kuşak öğretmen tarafından istismar edildiği bilgisi elde edilmiştir. Öğretmen sırf kardeşi aynı okulda öğrenci olduğu için sınav puanlaması açısından öğretmenliği sorgulanmıştır.

Sosyal hayatın iş hayatına etkisiyle ilgili istismar konusu ise reddedilme sonucu kişinin öğretmenliğinin kötülenmesi olarak bir kategori mevcut olduğu görülmektedir. Araştırma sonucunda öğretmen aynı okuldaki diğer öğretmenle yakın arkadaşlığı kabul etmediği için girdiği sınıflara kötülenmiş ve öğretmenliğine saygısızlık yapılmıştır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırma; ikinci alt problem cümlesi olan farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarının nedenleri üzerine odaklanmıştır. Bu nedenler; iletişim eksikliği, yeniliğe kapalı olma, kişisel gelişim eksikliği, gelecek kaygısı, görev dağılımları, yönetmelikteki boşluk, rekabet ve maddiyat olarak sekiz alt tema olarak karşımıza çıkmaktadır. İletişim eksikliğiyle ilgili nedenler; egolu tavırlar, bakış açısı farklılığı, empati kuramama ve hoşgörüsüzlük olarak dört kategori şeklinde belirlenmiştir. Araştırma sonucuna göre üst kuşak öğretmenler hizmet yıllarının fazla olması sebebiyle egolu davranıp alt kuşakları beğenmeyerek istismara sebep olmuşlardır. Diğer yandan üst kuşak öğretmenler alt kuşağın teknoloji konusundaki donanımından faydalanarak istismar etmişlerdir. Bununla beraber üst kuşak alt kuşağın tecrübesizliği karşısında hoşgörüsüz davranmış ve benzer yollardan geçmesine rağmen empati kurmaktan uzak durduğu için istismara sebep olmuşlardır.

Farklı kuşaktan öğretmenler arası okullarda yaşanan kuşak istismarının nedenlerine bakıldığında iletişim eksikliği en fazla üzerinde durulan sebep olarak karşımıza çıkmıştır. Bu durumda egolu tavırlar ya da bakış açısı farklılıklarından kaynaklı iletişim eksikliği olduğu görülmüştür.. Bu durum öğretmenlerin kendilerini diğerlerinde üstün görüp muhatap olmak istememeleriyle ilişkilendirilebilir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında; kuşaklar bir diğer kuşağı beğenmemekte, onu yetersiz görmekte ya da tecrübesini hiçe saymaktadır. Dostluk ilişkileri bozulduğunda ve ortam huzuru kalmadığında istismara da yol açılmış olmaktadır. Bu durum öğretmenler arasında yaşanan gruplaşmalara da neden olmuştur. Ayrıca gruplaşmalarla kişiler birbirinden uzaklaşarak kin duygusuyla istismarların artmasına ya da boyutlarının değişmesine de sebep olmuşlardır.

Araştırma sonuçlarına göre istismar sebeplerinde birisi de öğretmenlerin yeniliğe kapalı olmalarıdır. Yeniliğe kapalı olmayla ilgili istismar nedenlerinde; eğitimde tek düze olma ve kolaya kaçma olarak iki kategori mevcuttur. Değişen ve gelişen teknolojiyle birlikte eğitim sisteminde de birçok yenilik meydana gelmiştir. Araştırma sonucuna göre; üst kuşak değişen sistem ve teknolojiye rağmen tek düze kalmakta ısrarcı davranmıştır. Eğitimde tekdüze olmaları, hep aynı tarzla aynı tekniklerle devam etmeleri istismara sebebiyet vermiştir. Bunun yanı sıra üst kuşak kendini yeniliğe kapatarak kolaya kaçmıştır. Böylece istismarın yolu açılmıştır.

İstismar nedenleriyle ilgili bazı öğretmenlerin eğitimde yaşanan yenilikleri görmezden gelerek kolaya kaçtıkları bu araştırmayla ortaya çıkmıştır. Genellikle üst kuşak öğretmenlerde görülen bu durum istismarı kaçınılmaz kılmıştır. Üst kuşak öğretmenlerin bazıları yeniliklere karşı koyarak öğrenmek ve gelişmek yerine bu yeniliklere hali hazırda sahip olan alt kuşaktaki öğretmenleri istismar etmişlerdir.

İstismar sebeplerine baktığımızda elde edilen sonuçlar öğretmenlerin kendilerini kişisel anlamda geliştirmediklerinden kaynaklandığını göstermiştir. Kişisel gelişim eksikliğiyle ilgili istismar nedenleri; kendini gerçekleştirme ve kendini tanıma olarak iki kategoriden oluşmaktadır. Kendini tanımayan ve kendini geliştirmeyen insan beklenti ve isteklerinin de farkında değildir. Araştırma sonucuna göre alt kuşak ve üst kuşak öğretmenler kendilerini tanımaktan uzak kalmışlardır. Dolayısıyla araştırma sonuçlarında da gördüğümüz gibi her fırsatta karşı tarafı kullanma onun haklarını gasp etme eğilimindedir. Gerek günlük hayatın sorumlulukları gerekse geçmiş yaşantıları kendini gerçekleştirmenin önüne geçmiştir. Öğretmenin kendini tanımaması ve dolayısıyla kendini gerçekleştirememesi en temel istismar nedenlerinden biri olarak değerlendirilebilir.

Ayrıca kendini tanımayan ve geliştirmeyen öğretmen mesleğini istismar ederek huzurunu bozmuş ve iş motivasyonunu baltalamıştır. Sonuç olarak kişinin

mutsuzluğu ve kaygısı örgüte de olumsuz olarak yansımıştır. Birey iç dünyasında yalnız, mutsuz ve kötü niyetli olduğunda meslektaşlarını istismar etmesi durumu maalesef ki görülmüştür.

İstismarların bir sebebi de ekonomik olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelecek kaygısıyla ilgili istismar nedenlerine baktığımızda; ekonomik sebepler olmak üzere bir kategori karşımıza çıkmaktadır. Araştırmaya göre; bunun kaynağı Milli Eğitim olduğu vurgulanmıştır. Ekonomik kaygısı olan üst kuşak öğretmenlerin Milli Eğitim'in yaptığı sınav görevlerinde ücret karşılığı görev alabilmek için alt kuşağı istismar ederek gözetmenlik görevlerini kendileri almaya çalışmışlardır.

Araştırma sonucunda üst kuşak öğretmen tecrübesinden yola çıkarak daha fazla ders saati talep etmiştir. Bunun temel sebebi maddiyattır. Ayrıca maddi olarak tatmin olmayan öğretmenler istismara sebep olmuşlardır. Bazı üst kuşak öğretmenler hizmet yılı açısından ileride olmasını kullanarak daha çok ek ders alabilmek için daha fazla ders saati isteyerek alt kuşak öğretmeni istismar etmektedir. Zaten maddi açıdan gelecek kaygısı olan insanın sağlıklı davranamayacağı ihtimalini göz önünde bulundurduğumuzda istismar kaçınılmaz olabilmektedir. Bu durum öğretmenlerin maddi olarak tatmin edilmemeleriyle ilişkilendirilebilir.

Görev dağılımlarıyla ilgili istismar nedenleri; nöbet görevleri, belirli gün ve haftalar ve ders programları olmak üzere üç kategori belirlenmiştir. Görev dağılımlarında yaşanan istismar sebepleri üst kuşaktaki öğretmenin kendi ihtiyaçlarını ön planda tutarak ya da yaşının ileri olmasını kullanarak daha rahat nöbet yerini istemesi ve daha düzenli ders programları talep etmesi olarak karşımıza çıkmıştır. Araştırma sonucunda genellikle üst kuşak öğretmenler nöbet görevlerinde üşüdükleri için bahçe nöbeti istememişlerdir. Benzer şekilde zamanında çok yaptık mantığıyla belirli gün ve haftalar görevlerinden uzak durmaya çalışmışlardır. Ayrıca sebepler arasında kadın öğretmenlerin çocuklarının sınava hazırlanmalarını sebep göstererek okul dışı görevlerde ya da ders programlarında ayrıcalık talep etmeleri bulunmuştur. Aynı şekilde bazı üst kuşak öğretmenlerin belirli gün ve haftalar gibi ekstra görevleri yaşlarını ve deneyimlerini ön planda tutarak durumu istismar etmeleri de sebepler arasında gösterilmektedir. Dolayısıyla istismar nedenleri bireysel ya da kişisel mazeretler şeklinde değerlendirilebilir.

Araştırma sonuçları istismar sebebi olarak yönetmelikteki boşluğu işaret etmektedir. Yönetmelikteki boşlukla ilgili istismar nedenleri; yönetmelik eksikliği ve denetim eksikliği olarak iki kategoriden oluşmaktadır. Araştırma sonucuna göre genellikle üst kuşaktan alt kuşağa yapılan istismarlarda yönetmelikteki eksiklik ve yeterli denetimin olmadığı belirlenmiştir. Yaşanılan istismar nedenlerinden birisi de kural koyucuların olmaması ya da çalışmamasıdır. Bakanlık tarafından yeterli önleme çalışması olmaması durumu ortaya koyulmuştur. Yaşanılan istismarlara yönelik caydırıcı cezaların eksikliği de sebep olarak gösterilmiştir.

Kurumlarda öğretmenler arası rekabet de istismarlara sebep konumundadır. Rekabet konusundaki istismar nedeni ise; öğretmenler arası rekabet olarak bir kategoriyle karşımıza çıkmaktadır. Araştırma sonucuna göre; göze girmeye çalışan öğretmenin ya da diğer bir deyişle her şeyi bilen konumunda olan öğretmenin istismara neden olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre popüler olmak için istismar yolu dahi kaçınılmaz olabileceği yorumu yapılabilir. Aynı kurumda çalışan öğretmenler arasındaki rekabet bireylerin birbirine düşman gibi davranmalarına sebep olduğunda istismara dönüşmüş demektir (Yıldız, 2007: s.21). Dolayısıyla bu rekabetin kötü niyetle birleşmesi hem kişiye hem kuruma birçok açıdan ciddi zarar verebildiği yorumu yapılabilir.

Alanyazına baktığımızda çalışma ortamındaki istismarın sebeplerinden birisi de ortamdaki ahlak seviyesinin düşüklüğüdür (Einarsen, 1999: s.20). Ayrıca görev tanımlarının açık olmaması ve istismara uğrayan kişinin sosyal pozisyonu da istismar sebeplerinden olarak görülmektedir (Leymann, 1990: s.120). Örgütsel sebeplerin yanı sıra araştırmalar bireysel sebeplere bakıldığında çocukluk dönemi yaşantılarının da iş ortamlarındaki istismarın temel sebeplerinden olduğunu göstermektedir (Yıldız, 2007: s.54).

Son olarak maddiyat alt temasıyla ilgili istismar nedeni; maddi koşulların yetersizliği şeklindedir. Maddi olarak mesleğinden tatmin olmayan öğretmen mutsuzdur ve bu durumu diğerlerine yansıtır. Araştırma sonucuna göre maddi problem yaşayan öğretmen sınav görevleri alırken, ders saatlerini artırmayı talep ederken diğerlerini istismar etmiştir.

Araştırma sonucundaki istismar nedenlerinden farklı olarak literatüre bakıldığında istismar nedenlerinden biri istismara uğrayan ebeveynler olarak da

karşımıza çıkmaktadır (Pears ve Capaldi, 2001: s.1444). Örgütsel açıdan ele aldığımızda araştırma verilerindeki istismar nedenleri öğretmenlerin verimliliğini de olumsuz yönde etkilemiştir. Dolayısıyla örgütün yani okulun huzuru bozularak beraberinde motivasyonun da düşmesine sebep olabilmektedir.

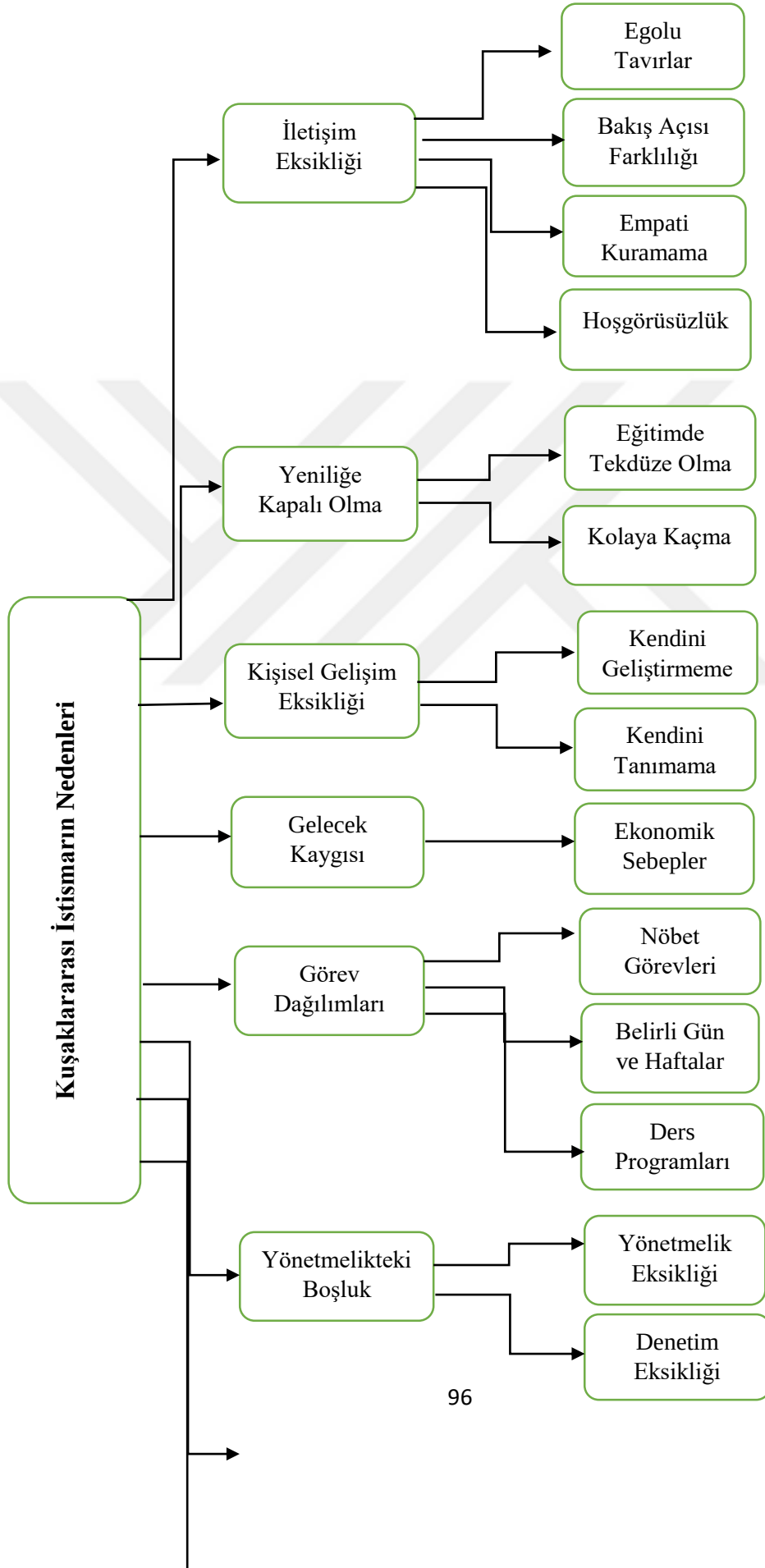
Örgütte yaşanan sorunun sebeplerinden birisi de araştırma verilerinde de elde ettiğimiz gibi iletişimsizlik olarak karşımıza çıkmıştır. Alanyazında örgütsel faktör ve iş yerinin çalışma düzeni istismar üzerinde etkili olmaktadır (Yıldız, 2007: s.19). Aynı zamanda bireysel faktörler de iş yerlerindeki nedenler üzerinde etkilidir (Cowie, Naylor, Rivers, Smith, Pereira, 2002: s.35).

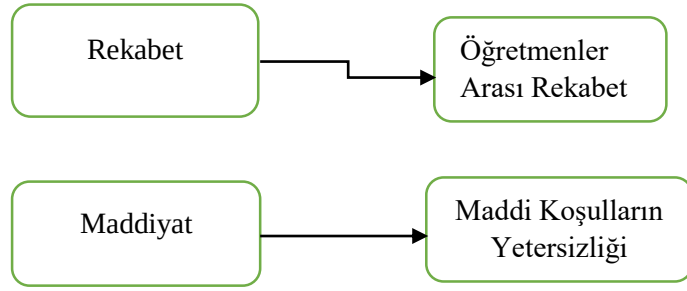
Bireysel faktörlere baktığımızda kişinin özgüven eksikliği, öz saygısının düşüklüğü, yalnızlık duygusu gibi sebepler istismara sebep olabilmektedir (Cowie ve vd., 2002: s.35). Araştırma sonuçlarını değerlendirdiğimizde istismar sebepleri olarak kişinin egolu davranışlarıyla diğer öğretmeni küçük görmesi ya da her şeyi ben bilirim felsefesiyle hareket etmesi bunu doğrular niteliktedir. Benzer şekilde bireyin kişisel gelişimini tamamlamamış olması da bu durumu desteklemektedir.

Bireyin evdeki mutsuzluğu ve ilişkilerindeki iletişimsizlik de iş ortamındaki istismarın sebepleri olarak karşımıza çıkmıştır. İletişimsizlik konusunda bireyin empati yoksunluğu da sonuçlar arasındadır. Araştırma sonuçlarına göre bireyler kendi yaşadıkları zorlukları unutup sonraki kuşak meslektaşlarının karşılaştıkları durumlarda onları yalnız bırakmışlardır. Diğer taraftan bakıldığında Leymann (1996) 'ın istismara maruz kalanlara yaptığı görüşmelerde bireyin yeterli özelliklere sahip olmaması, sosyal yaşamında ve bulunduğu ortamda motivasyonun düşük olması sebeplerden bazılarıdır (Akt. Mete, 2020: s.21).

Yukarda bahsedilen kuşaklararası istismar nedenleriyle ilgili alt tema ve kategoriler Şekil 1'de görsel olarak sunulmuştur.

Şekil 1. Farklı Kuşak Öğretmenler Arasında Okullarda Yaşanan Kuşak İstismarının Nedenleri

Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın üçüncü alt problem cümlesi olan farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarının öğretmenler üzerindeki etkileri; ön yargıların ortaya çıkması, iletişimsizlik, iş paylaşımında dengesizlik ve tecrübenin kazanımını geciktirme olmak üzere dört alt tema mevcuttur. Ön yargıların ortaya çıkmasında; öfke hali, mesleğe karşı olumsuz düşüncelerin ortaya çıkması ve mutsuzluk olarak üç kategori karşımıza çıkmaktadır.

İstismarlar sonucu doğal olarak bireyler birbirlerine öfkelenmektedir. Dolayısıyla okul ortamı ya da öğretmen ortamının huzuru da bozulabilmektedir. Bu doğrultuda öğretmenler mesleğe yönelik ön yargı geliştirebilmektedirler. Görüşme sonuçlarından yola çıktığımızda bu durum öğretmenlerde mutsuzluğa da sebep olmuştur. Çocuklarda ve öğretmenlerde istismarın etkilerine bakıldığında iki taraf için de öfkeye sebep olduğu verisi elde edilmektedir (Kaplan, Pelcovitz ve Labruna, 1999: s.1216). Ortaya çıkan stres ve mutsuzluğun öğretmenin psikolojisini olumsuz yönde etkileyerek öğretmenin antidepresan kullanmasına sebep olduğu verisine ulaşılmıştır.

İlkel dönemlerde sorunlar karşısında ‘savaş ya da kaç’ taktiği daha kolayken günümüzde sorunlara yüz yüze tepki vermek zorlaştığı görülmektedir (Yıldız, 2007: s.96). Dolayısıyla strese bağlı olarak aile içi huzurun da olumsuz etkilendiği araştırma sonuçları arasındadır. Sonuç olarak yaşanan istismar sadece bireyi değil çevresini de olumsuz etkilemektedir yorumu mümkündür.

İrlanda Sağlık ve Güvenlik Kurumu’nun araştırmasına göre; strese bağlı rahatsızlıklar anksiyete, depresyon ve uyku bozuklukları gibi durumlara sebep olmaktadır (EP, 2001: s.9). Dolayısıyla araştırma sonuçlarına baktığımızda bazı

öğretmenlerin okullarında yaşadıkları istismar sonucu uyku problemleri yaşadıkları bazılarının da depresyon yaşadıkları verileri karşımıza çıkmıştır.

Farklı kuşaktan öğretmenler arası okullarda yaşanan kuşak istismarının etkilerine baktığımızda iletişimsizlik konusunda yoğunluk olduğu görülmüştür. İletişimsizlikle ilgili etkilere baktığımızda alt temasında; dostluk ilişkilerinin zarar görmesi, ortam huzurunun bozulması, gruplaşmaların oluşması, zümrelerde kopmaların yaşanması, kin duygusunun ortaya çıkması ve motivasyon ve performans düşüklüğü şeklinde altı kategori karşımıza çıkmaktadır. Yaşanan istismarların etkilerini değerlendirdiğimizde hem bireysel hem de örgütsel olarak yansımaktadır. Bireysel açıdan baktığımızda araştırma sonuçları dostluk ilişkilerinin zarar gördüğünü göstermiştir. Bireyler diyalogu azaltarak samimiyeti ve dolayısıyla iletişimi kaybetmişlerdir. Yaşanılan istismarlar öğretmenlerin arasına mesafe koymalarına sebebiyet vermekle beraber zaman zaman da bireyler arasında kin duygusunu ortaya çıkartmıştır.

Örgütsel anlamda baktığımızda istismarlar sonucu iletişimsizlik kurumu da olumsuz etkilemiştir. Yaşanan istismarlar dalga etkisiyle sadece istismarı yaşayan kişiyi değil aynı zamanda çevresini de etkilemektedir (Yıldız, 2007: s.96). Birbirleriyle diyalogu kesen öğretmenler giderek gruplaşmış, zümreler arası uzaklaşmalar yaşanmış ve ortamın huzuru da bozulmuştur. Neticede bu durumun iş motivasyonu ve performansını da düşürdüğü görülmüştür.

Farklı kuşak öğretmenler arası yaşanan kuşak istismarı etkilerinde iş paylaşımında dengesizlik karşımıza çıkmıştır. İş paylaşımında dengesizlik alt teması iş yükünü artırma olarak bir kategori şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Araştırma sonucuna göre; yaşanan istismarlar öğretmenler arasında iş paylaşımında dengeleri bozmuştur. Bir öğretmen daha fazla işe maruz bırakılırken diğeri bu durumdan faydalanmış, kolayca kaçmıştır.

Kuşak istismarının etkileri arasında son olarak tecrübenin kazanımını geciktirme karşımıza çıkmıştır. Tecrübenin kazanımını geciktirme alt teması ise tecrübe kazanım süresinin uzaması olarak bir kategoriyle karşımıza çıkmaktadır. Araştırma sonucunda; üst kuşağı tecrübelerinin eksikliği gerekçesiyle sürekli olarak istismar eden bir alt kuşak olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte tecrübesiz olduklarını bahane ederek öğrenmekten kaçan ve her şeyi üst kuşağa yönlendiren bu

kuşak kendi tecrübe kazanım sürelerini uzatmışlardır. Hatta denemedikleri için ya da yeni şeyler öğrenmekten kaçtıkları için alt kuşak deneyim kazanma konusunda eksik kalmışlardır.

Alanyazında maruz kalınan istismarların uzun dönemde bireyi davranışsal ve psikolojik açıdan etkilerinin olduğu görülmektedir (Gündüz ve Gökçakan, 2004: s.31). Ayrıca istismara uğramış bireylerin problem çözme becerileri de olumsuz etkilenmektedir (Gündüz ve Gökçakan, 2004: s.31). Ayrıca alanyazında yapılan çalışmada istismar yaşayan bireylerde duygu durum bozuklukları ve stres sorunları gibi etkilerinin olduğu saptanmıştır (Kolk, Perry ve Herman, 1991: s.1669). Çalışmalar cinsel ve fiziksel istismarın etkileri zamanla kaybolursa bile psikolojik istismarın etkilerinin devam ettiğini göstermektedir (Ersanlı, Yılmaz ve Özcan, 2013: s.4).

Yapılan çalışmalarından da yola çıkarak araştırma sonucuna baktığımızda farklı kuşak öğretmenler arasında yaşanan kuşak istismarı etkilerinde stres bozuklukları, uyku problemleri, depresyon gibi psikolojik etkilerin varlığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla yaşanan istismarın etkisi kısa dönem etkileriyle sınırlı kalmamıştır. Sadece istismar yaşanan andaki stres ya da öfke hali değil aynı zamanda uzun dönemde kişinin ruh sağlığını ve yaşam kalitesini de olumsuz etkilemiştir.

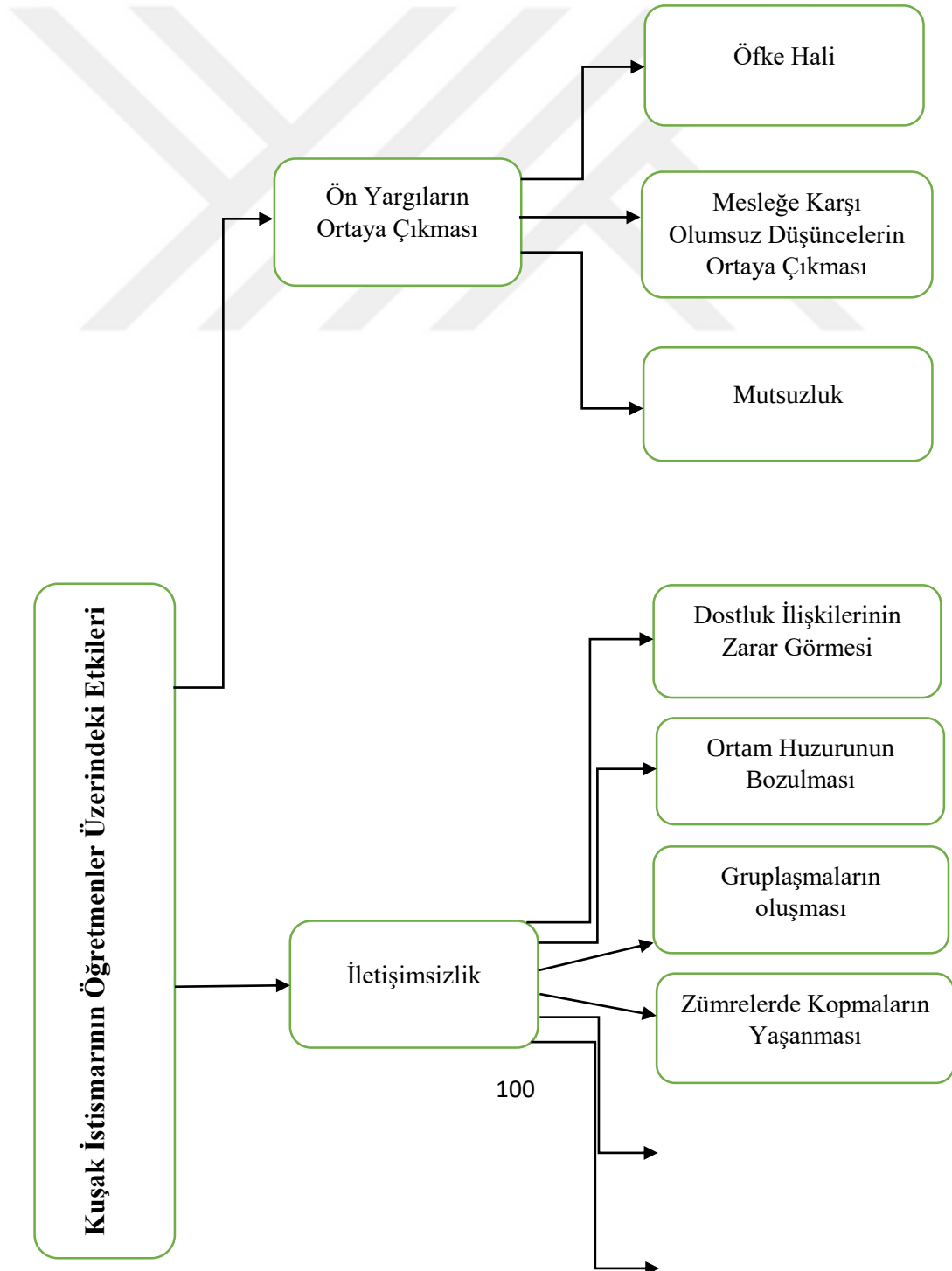
Çalışmalar istismarın bireylerin psikolojisi ve bireysel gelişiminde risk oluşturduğunu göstermiştir (Iwaniec, 2006: s.56). Araştırmanın sonucunda da görüldüğü gibi istismar bireyin iç dünyasını, günlük yaşantısını ve ilişkilerini bozmuştur. Yapılan alanyazın çalışmasında istismarın özellikle bireyin istismarı yaşadığı dönemi değil takip eden süreçlerini de olumsuz etkilediği görülmüştür (Iwaniec, 2006: s.57). Araştırma sonucunu desteklemekle birlikte alanyazında yapılan çalışmada istismara maruz kalan bireyin psikolojik hastalık yaşadığı ve sosyal ilişkilerinin de bozulduğu savunulmaktadır (Branstetter, Bower, Comien ve Amass, 2008: s.210).

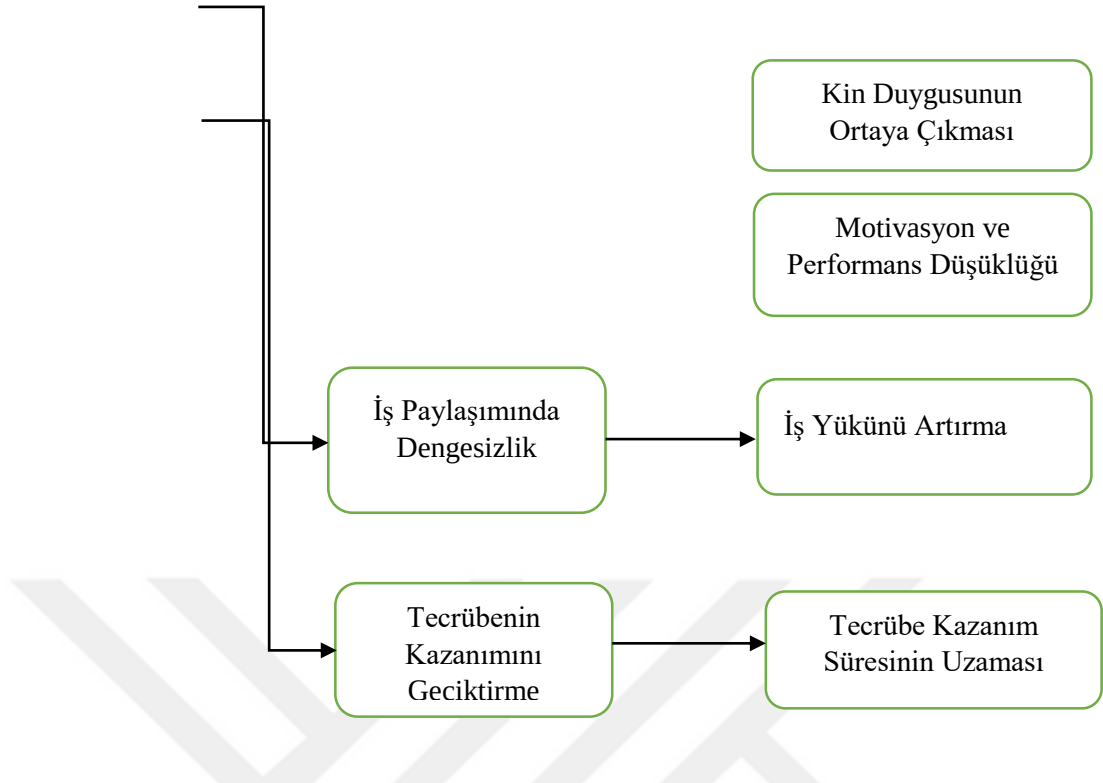
Mağdur olan birey hem sağlık problemleri yaşamıştır hem de hayatındaki sorunları çözemeyeceğini düşünmektedir. İş ortamında da kendi yetersiz hissetmektedir. Dolayısıyla bireyin kendini yetersiz hissetmesi kaçınılmazdır (Mete, 2020: s.12).

Sonuç olarak yaş grubu ya da yaşanan ortam ne olursa olsun istismara maruz kalmak bireyi her yönden olumsuz etkilemiştir. Araştırma sonuçları da bu yorumu

desteklemiştir. İstismar bireyin hem yaşadığı anı hem de geleceğini olumsuz etkileyen bir durumdur. Bu olumsuz etki yalnızca fiziksel değil psikolojik olarak da kendini göstermiştir. Yapılan çalışmada psikolojik istismara maruz kalan bireylerde depresyon riskinin daha yüksek olduğu saptanmıştır (Liu, Alloy, Abramson, Iacoviello ve Whitehouse, 2009: s. 2). Dolayısıyla istismarları belirlemeye yönelik çalışmalar önem kazanmaktadır (Arslan, 2015: s.728). Yukarıda bahsedilen farklı kuşak öğretmenler arası okullarda yaşanan kuşak istismarının öğretmenler üzerindeki etkileriyle ilgili alt tema ve kategoriler Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Farklı Kuşak Öğretmenler Arası Okullarda Yaşanan Kuşak İstismarının Öğretmenler Üzerindeki Etkileri

Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın dördüncü alt problem cümlesi olan farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarıyla baş etme yöntemlerine odaklanmıştır. Bu yöntemler; uzlaşma yolu, iletişim kurma, eğitim güncellemesi, teknoloji eğitimi, görev dağılımları, iletişimi kesme, güncelleme ve görev yeri değiştirme olarak sekiz alt temada toplanmıştır.

Okullarda yaşanan farklı kuşak öğretmenler arasında yaşanan istismarlarda baş etme yöntemi ya da çözüm yöntemi olarak bireysel ve örgütsel çözümler karşımıza çıkmıştır. Bireysel bazda baktığımızda kişinin kendi imkanlarıyla yaşadığı istismara karşı kendini korumaya çalışmış veya istismarı önlemeye çalışmıştır. Örgütsel açıdan çözüm yöntemlerinde ise daha kurumun yararına hareketle fakat temelinde yine bireyin yararına hareket etmek söz konusu olmuştur. Lazarus (1990) baş etme kavramını; bireyin bir sorun karşısında bilişsel ve davranışsal olarak gösterdiği çaba şeklinde tanımlamıştır (Akt. Gül, Gül, Özen ve Battal, 2017: s.247). Baş etme yöntemleri kişiye, cinsiyete, eğitim düzeyine, yaşam koşullarına ve istismarın sıklığına göre farklılık gösterir (Ünal ve Özcan, 2000: s.44).

Uzlaşma yoluyla ilgili baş etme yöntemlerine baktığımızda; alttan alma, arabuluculuk yapma, hoşgörü ve tedbir alınması şeklinde dört kategori tespit edilmiştir. Bu yöntemler bireysel çözümler arasında değerlendirilebilir. Farklı kuşak öğretmenler arası okullarda yaşanan kuşak istismarıyla baş etme yöntemlerine baktığımızda uzlaşma yolunda alttan alma bir çözüm olarak karşımıza çıkmıştır. Çalışma sonucunda alt kuşak öğretmenler üst kuşaktan gelen istismara dönüşmüş sürekli talepleri onları kırmadan istek ve davranışlarını yaparak alttan alma davranışı sergilemişlerdir. Hatta bu davranışlar öyle sıradanlaşmıştır ki istismara uğrayan öğretmen kendisinden talep edilen istekleri sıradanlaştırarak benimsemiştir.

Çalışma sonucunda; yaşanan istismarla baş etmek adına istismara uğrayan ve istismarı yapan öğretmen arasında arabuluculuk yapıldığı görülmüştür. Bazen de istismara uğrayan öğretmen yaşadıklarının farkında olarak hoşgörü göstererek durumu yönetmeye çalışmıştır. Aynı şekilde öğretmen talepte bulunduyorsa karşı tarafın istismarını önlemek adına onun için bir şey yaparak durumu eşitlemek ya da telafi etmek yoluna gitmiştir. Ayrıca istismara maruz kalan ve bunun farkında olan öğretmen bu durumla baş etmek amacıyla kendinden sürekli talep edilen durumu kabul etmemek için meşgul olduğunu, işinin olduğunu söyleyerek kendi çapında tedbir almıştır. Benzer şekilde istismara maruz kalan öğretmenin durumuna yardımcı olmak ve başka istismarları önlemek amacıyla idareciler görev dağılımlarını dengeli yapma yoluna gitmişlerdir.

Diğer baş etme yöntemlerinden iletişim kurma alt temasında ilgilenme, fikir alışverişi ve okul dışı ortamlarda bulunma şeklinde üç kategori tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda bireysel açıdan istismarı çözme yöntemleriyle okula yeni başlayan öğretmenin istismarını çözmek için ya da önlemek için çoğunlukla öğretmene rehberlik yapılmıştır. Ayrıca alt kuşak ve üst kuşak öğretmenler aralarında fikir alışverişine başvurarak istismarla baş etme yöntemi geliştirmişlerdir. Bazı öğretmenler ise deneyimlerini diğer kuşakla paylaşarak istismarla baş etme yöntemini kullanmışlardır.

Araştırma sonuçlarında istismarla baş etmede iletişimin önemli olduğunun altı çizilirken okul dışı ortamlarda bir araya gelmek de öğretmenler için bir çözüm yolu olmuştur. Araştırmadan da elde ettiğimiz gibi istismarların çoğunun sebebi öğretmenlerin birbirini yeterince tanımaması, birbirlerinin yaşamlarına ya da

sorunlarına uzak kalması olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla tabiri caizse insan hikayesini bilmediğine düşmandır. Yani öğretmenlerin birbirlerine temas edebilmesi, birbirlerini anlayabilmesi için daha rahat zamanlarda okul dışı etkinliklerde (piknik, gezi vb.) bir araya gelmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Böylece istismarın da önüne geçilebilir.

Her konuda olduğu gibi istismarla baş etme yöntemlerinde de eğitim önemli bir konudur. Bu durum bireysel olabileceği gibi örgütsel olarak da alınabilir. İstismarı önlemek adına kişi bu eğitimleri kendisi talep edebileceği gibi öğretmenler için kurumlar da düzenleyebilirler. Eğitim güncellemesi diğer bir baş etme yöntemi olarak karşımıza çıkmıştır. Bu alt temada teknoloji eğitimi ve hizmetiçi eğitimler şeklinde iki kategori elde edilmiştir. Araştırma sonucuna göre özellikle üst kuşak tarafından yapılan teknoloji konulu istismarlarda bilgisayar sertifikasının ve güncellemesinin altı çizilmiştir. Dolayısıyla kendini bu konuda güncelleyen üst kuşak alt kuşağı istismar etmeyecektir. Benzer şekilde hizmetiçi eğitimler de istismarla baş etmede ve istismara engel olmakta bir çözüm olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda teknolojiye dair temel bilgilerin (Bilgisayar kullanımı, word, excel vb.) öğretilmesine yönelik hizmetiçi kursların düzenlenmesi önemli olduğu tespit edilmiştir.

Alanyazında istismarla baş etme yöntemlerinde Bosma ve diğerlerine göre (2000); çözüm olarak teknoloji kullanımını iyileştirmenin önemi vurgulanmıştır (Akt. Demirebil ve Hazer, 2021: s.274). Bu durum araştırmanın istismar konusundaki teknolojiyle ilgili çözüm yöntemlerini destekler niteliktedir. Araştırma sonucundan hareketle kendini teknoloji gerektiren işlerde yenileyen birey istismarın da önüne geçebilir yorumu yapılabilir.

İstismarla baş etme ya da çözme konusunda idarenin ve diğer zümrelerinde payı önemlidir. Burada da yine örgütün farkındalığı devreye girerek istismar çözüm yöntemlerine olan bakışı ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda görev dağılımları alt temasında dengeli görev dağılımları kategorisi elde edilmiştir. Buna göre bazı idarecilerin ya da zümrelerin okulda yaşanan istismara karşılık görev dağılımlarının dengeli bir şekilde yaptığı ya da yapılması için rehber olduğu görülmüştür. Böylece sürekli aynı kişiye görev verilmesinin ve o kişinin istismar edilmesinin önüne geçilmiştir.

Her konuda olabileceği gibi farklı kuşak öğretmenler arasında okullarda yaşanan istismarla baş etme konusunda da istismarı yapan kişiden uzak durmak bir seçenektir. Bireysel açıdan çözüm olarak karşımıza çıkan bu durumda kişi o ortamdan ya da istismar eden kişiden uzak durarak kendini korumaya çalışır. Araştırma sonucunda istismarla baş etme yollarından birisi de iletişimi kesme alt temasıyla karşımıza çıkmıştır. Bu alt temada ise mesafe koyma ve görmezden gelme olarak iki kategori elde edilmiştir.

Araştırma sonucuna göre; bazı öğretmenler yaşadıkları istismarlar karşısında umursamayarak ve istismar eden kişiyle arasına mesafe koyarak durumla baş etmiştir. Aynı şekilde mesafe koymanın yanında istismarcının taleplerini geri çeviren öğretmenlerde karşımıza çıkmıştır. Maruz kalınan ya da şahit olunan istismarlar karşısında baş etme yöntemi olarak; bazı öğretmenlerin de mesafe koymanın yanı sıra kendi kabuğuna çekilerek ‘bana dokunmayan yılan bin yaşasın’ felsefesiyle hareket ettikleri tespit edilmiştir.

Güncelleme her alanda olduğu gibi istismarla baş etme konusunda da önemlidir. Araştırma sonucunda güncelleme alt temasında kendini yenileme ve kişisel eğitim şeklinde iki kategori elde edilmiştir. Buradan hareketle kendini yenileme önem arz etmiştir. Bireyin gelişen değişen yaşam koşulları, eğitim yöntemleri, iletişim yolları karşısında yerinde saymaması gerekir. Dolayısıyla bu çözüm yöntemi de bireysel çözüm yöntemi altında ele alınabilir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin kuşaklar arası istismarla baş etmek ya da önlemek adına kendilerini yenilemeye çalıştıkları ya da diğer öğretmenleri de buna teşvik ettikleri görülmüştür. Bir diğer kategori kendini yenileme olarak ele alındığında araştırmada istismarla karşılaşan öğretmen kendini geliştirerek duruma dair eğitimler alarak, yasal haklarını öğrenip izlemesi gerektiği yolu far ederek istismarla baş etmiştir. Böylece yaşadığı olumsuz durumu en aza indirgemeyi hedeflemiştir.

İstismarla baş etme yöntemlerinden sonuncusu ise yukarda bahsettiğimiz uzak durma yollarından ortamdan uzaklaşma şeklinde karşımıza çıkmıştır. Görev yeri değiştirme alt temasında okul değişikliği kategorisi elde edilmiştir. Araştırma sonucuna göre; okulunda istismara maruz kalan öğretmen okulundan tayin istemiştir. Bir başka öğretmen görevlendirme talep ederek yine başka bir okula geçmiştir. Kurum değişikliği istismarla baş etmede yüksek düzeyde çözüm önerisi olabilir. İlk bakışta

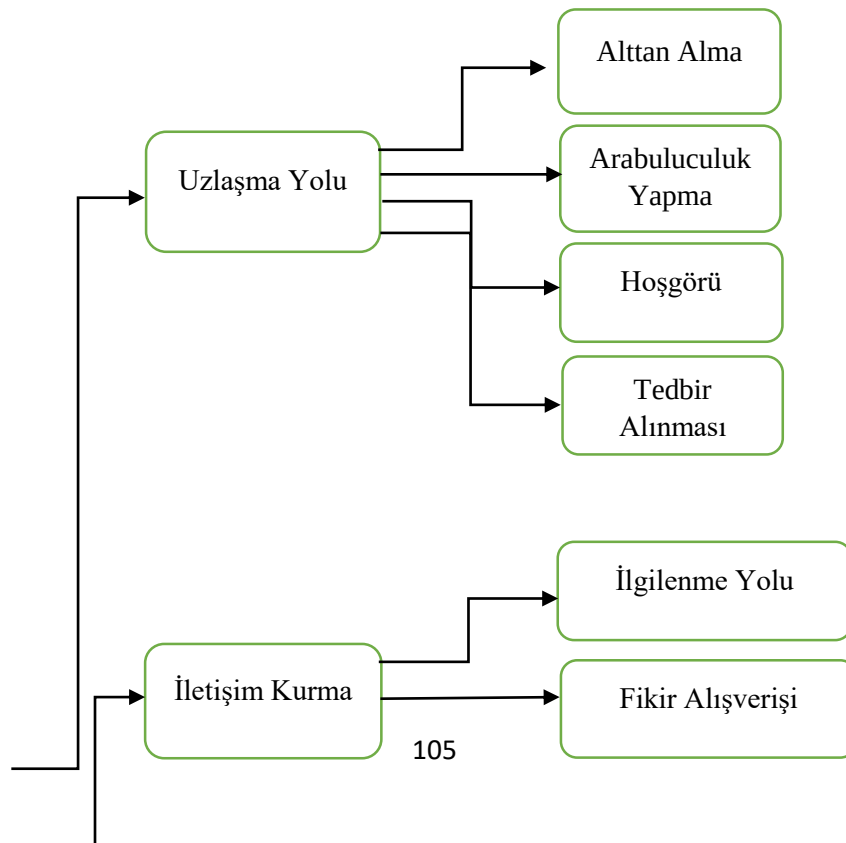
yalnızca bireyin yararına gibi görünse de aslında örgütü de rahatlatan bir çözüm yöntemidir. İstismar durumunu ortadan kaldırmak örgütün refahı ve ortamın huzuru için de önem taşır.

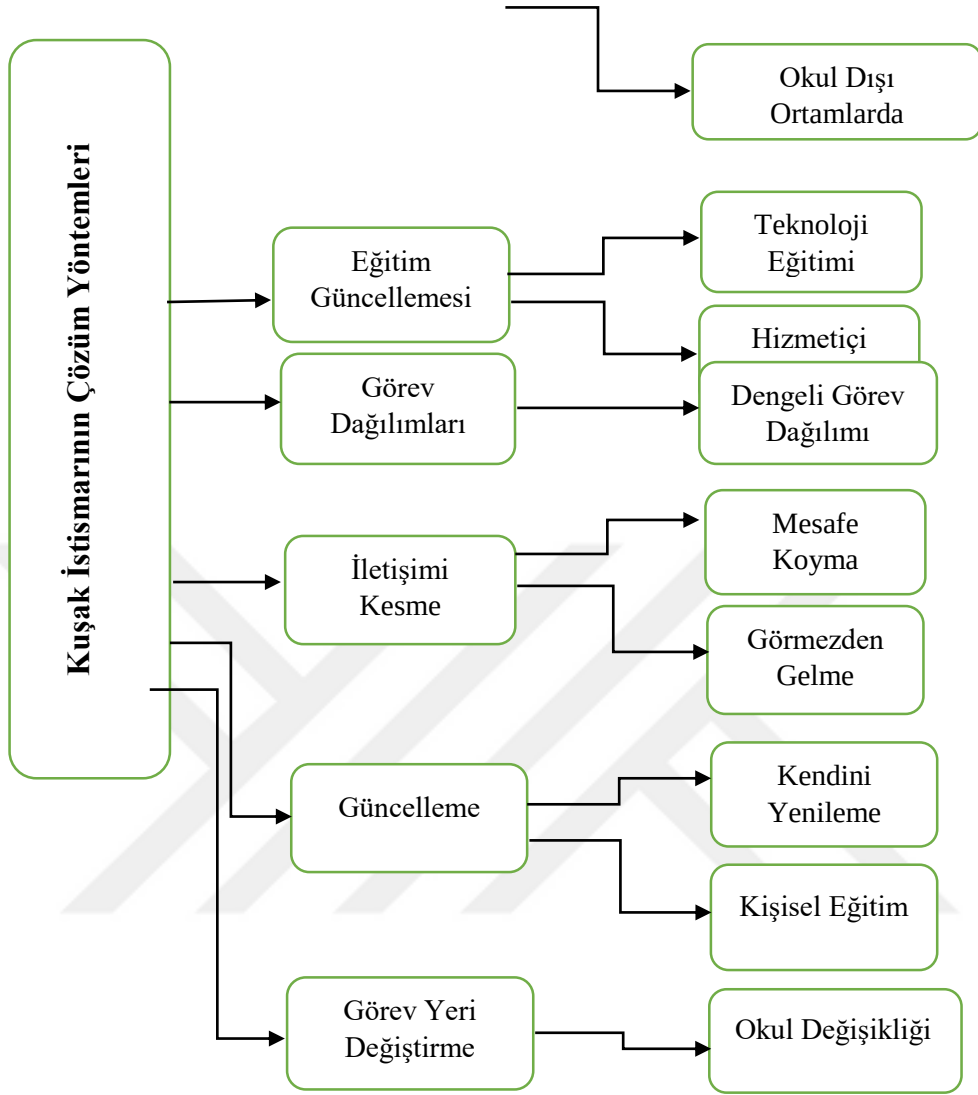
Bir başka açıdan ise bu sonuçlardan hareketle bireyler ortamı terk etmeyi çözüm yöntemi olarak kabul etmişlerdir. Bu durum maruz kalınan istismarla mücadele etmek, haklarını aramak ya da istismarı açık etmek yerine kolay yolu tercih ederek kaçma eğiliminde oldukları şeklinde yorumlanabilir. Bu şekilde istismarcılara yol açılmış olabilir. Çünkü yaptıkları karşısında yaptırım uygulanmayan istismarcı başka bireyleri de istismar etmeye devam edecektir.

Alanyazına baktığımızda istismara ilişkin çözüm yöntemleri olarak bireysel, ailesel ve toplumsal tedbirlerin alınması amacıyla çalışmalar elde edilmiştir. Ayrıca istismara maruz kalan bireylerin sağlık kuruluşlarına başvurarak ayrıntılı anamnez ve fiziksel muayene yaptırmaları da istismarla baş etme yöntemlerine bir adım olabilmektedir(Gülen, Aktürk, Acehan, Seğmen, Açıkalın ve Bilen, 2013: s.394). Sonuç olarak istismara maruz kalan bireyin atacağı adım istismarların önüne geçmek ve istismarlarla baş etmek açısından önem arz etmektedir.

Yukarıda bahsedilen alt tema ve kategoriler Şekil 3’te gösterilmiştir.

Şekil 3. Farklı Kuşak Öğretmenler Arası Okullarda Yaşanan Kuşak İstismarına Yönelik Çözümler

ÖNERİLER

Kuşak istismarı, bir çalışma ortamında farklı kuşaklardan gelen bireyler arasında yaşanan anlayışsızlık, önyargı veya değer yargılarının diğer kuşaklara karşı olumsuz sonuçlarıdır. Bu tür bir olumsuz etkileşimi azaltmak için aşağıdaki önerilerde bulunabilirim.

Araştırma sonuçları doğrultusunda uygulayıcılara yönelik öneriler aşağıdadır:

1- Okuldaki projeler, görevler ve okul dışı etkinlikler farklı kuşaklardan gelen öğretmenlerin bir araya gelerek birlikte çalışmalarını sağlayabilir. Ortak bir hedefe

odaklanmak, kuşaklar arasında ortak bir dil oluşturabilir ve işbirliğini güçlendirebilir. Dolayısıyla öğretmenlerin birbirlerini tanıyabilmelerine fırsat yaratmak adına okul içi ve dışı aktiviteler planlanabilir.

2- Araştırmada üst kuşak öğretmenlerin yaş ve meslek tecrübeleri sebebiyle daha çok itibar görmek istedikleri görülmüştür. Bu duruma istinaden deneyimli üst kuşak öğretmenlere kendilerini değerli hissettirecek ödüllendirmeler yapılabilir.

3- Alt kuşak öğretmenlerin tecrübelerinin az olması ve yaşlarının üst kuşağa göre küçük olmasından kaynaklı bilgi ve kullandıkları öğretim yöntemlerinin ciddiye alınmadığı görülmüştür. Bu sebeple alt kuşak öğretmenlerin bilgi ve tecrübeleri önemsenerek iletişim kuvvetlendirilmelidir. Deneyimli öğretmenler, genç ve yeni öğretmenlere mentorluk yapabilir. Bu programlar, tecrübeli öğretmenlerin bilgi ve deneyimlerini paylaşımlarını sağlayarak kuşaklar arası iletişimi güçlendirebilir.

4- Araştırmada farklı kuşakların ait oldukları dönem özelliklerini bilmedikleri görülmüştür. Bu noktada çözüm önerisi olarak öğretmenlere kuşak tanıtım seminerleri düzenlenebilir. Bu seminerler, herkesin farklı kuşakların bakış açılarını anlamasına ve saygı duymasına yardımcı olabilir.

5- Okul yönetimi, farklı kuşaklardan gelen öğretmenler arasında iletişimi teşvik edecek açık iletişim kanalları oluşturabilir. Bu kanallar, öğretmenlerin endişelerini ve önerilerini paylaşımlarını sağlayarak anlayışı artırabilir.

6- Okul yöneticileri, her kuşaktan gelen öğretmenlere eşit davranmalı ve herkesin katılımını teşvik etmelidir. Adil ve dengeli bir liderlik yaklaşımı, kuşaklar arası anlayışı ve işbirliğini destekleyebilir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda araştırmacılara yönelik öneriler aşağıdadır:

1- Araştırmacılar, farklı kuşaklardan gelen öğretmenler arasındaki iletişim dinamiklerini anlamak için ölçekler, anketler veya mülakatlar gibi araçlar geliştirebilirler. Bu araçlar, kuşaklar arası iletişimde ortaya çıkan olumsuz etkileşimleri tanımlamak ve analiz etmek için kullanılabilir.

2- Araştırmacılar, farklı kuşaklardan gelen öğretmenler arasındaki istismarın altında yatan nedenleri ve bu istismarın okuldaki etkilerini inceleyebilirler. Bu, kuşaklar arası çatışmaları anlamak ve çözümlerini geliştirmek için önemlidir.

3- Araştırmacılar, okullardaki kuşaklar arası istismarı azaltmak için etkili stratejiler geliştirebilirler. Bu stratejiler, eğitim programları, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri, liderlik eğitimleri veya politika değişiklikleri gibi çeşitli alanlarda olabilir.

4- Araştırmacılar, farklı kuşaklardan gelen öğretmenler arasındaki iletişimi ve işbirliğini teşvik etmenin etkili yollarını inceleyebilirler. Bu, okullardaki kuşaklar arası ilişkilerin güçlendirilmesi ve işbirliğinin artırılması için önemlidir.

5- Araştırmacılar, okuldaki yöneticiler ve öğretmenler için kuşaklar arası iletişimi ve işbirliğini artırmayı amaçlayan eğitim ve bilinçlendirme programları geliştirebilirler. Bu programlar, farklı kuşakların birbirlerini anlamasını ve saygı göstermesini teşvik edebilir.

6- Araştırmacılar, farklı kuşak öğretmenler arasında okullarda yaşanan kuşak istismarıyla ilgili literatürde çok fazla veri elde edilememesinden dolayı bu konuya daha çok eğilebilirler.

KAYNAKÇA

1.Kitaplar

- Acılioğlu, İ. (2015). İş'te Y kuşağı. Ankara: Elma Yayınevi.
- Adak, N. (2000). Değişen toplumda değişen aile. Ankara: Siyasal Yayınevi.
- Aydın Günbatar, S. (2019). Eğitimde araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. , Kılıç Çakmak, E. , Akgün, Ö. E. , Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2022). Eğitimdebilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Bulut, M. (2013). Yetişkinlik ve yaşlılık gelişimi ve psikolojisi. İstanbul: Pınar Yayınevi.
- Çayır, K. (2012). “Yaşçılık: Yaşa dayalı ayrımcılık.” Ayrımcılık: Çok boyutlu yaklaşımlar içinde: Ed. K. Çayır ve C.M. Ayan. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 163-174.
- Çelik, A., Soysal, A. ve Alıcı, S. (2004). “Aile İşletmelerinde Kuşak Çatışmasından Kaynaklanan Yönetim Sorunları: K.Maraş Örneği. 1.Aile İşletmeleri Kongresi Kongre Kitabı. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları: 189-201.
- Dökmen, Ü. (2005). Küçük şeyler. Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Fadıloğlu, Ç. (2006). İleri geriatri hemşireliği. Meta Basım: İzmir.
- Howe, N., Strauss, W. (1992). Nesiller: Amerika'nın geleceğinin tarihi, 1584'ten 2069'a. U.S.: Harper Collins.
- Kalınkara, V. (2011). Yaşlı istismarı ve ihmali. Temel gerontoloji yaşlılık bilimi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miller-Perrin, C. L. ve Perrin, R. D. (2007). *Child maltreatment: An introduction*. London: Sage Publication.
- Polat, S. , Arslan Y. , Günçavdı, G., Çiçek, H. ve Kazak, E. (2016) Okullarda kuşaklararası öğrenme: Bir kuşaklararası öğrenme deneyimi dedelerimiz ve ninelerimizden öğreniyoruz. Ankara: Pegem Akademi.
- Polat O. (2007). Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı-tanımlar I (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Polat, O. (2016). Adli psikolojiye giriş. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Stillman, D., ve Stillman, J. (2018). İşte Z kuşağı: genç kuşak işyerini nasıl dönüştürüyor?. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınevi.
- Şenbir H. (2004). Z son insan mı? İstanbul: Okuyan Us Yayınları.
- Toduk, Y. (2014). 2023 lideri. İstanbul: Ceo Plus Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Zemke, R., Raines, C., Filipczak, B. (2013) Generations at work : managing the clash of boomers, gen Xers and gen Yers in the workplace. USA: Amacom.

2.Makaleler, Bildiriler, Diğer Yayınlar

- Adams, A. E., Beeble, M. L., & Gregory, K. A. (2015). “Evidence of The Construct Validity of The Scale of Economic Abuse.” Journal of violence and victims, (30), 363–376.
- Adıgüzel, O. , Batur, H.Z. ve Ekşili, N. (2014). “Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı ile Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar.” Süleyman demirel üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü dergisi,1 (19), 171.
- Akduman, G. ve Hatipoğlu, Z. (2021) “Kim Bu Z Kuşağı?” EMI journal, 5(9). 207.
- Altınbaş, N. (2019). Türkiye’de İş Ahlakı ve Mobbing Uygulamaları. Yüksek lisans yeterlilik tezi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Tekirdağ.
- Altuntuğ, N. (2012). “Kuşaktan kuşağa tüketim olgusu ve geleceğin tüketici profili”. Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 4(1), 203-212.
- Alwin, D. F., ve McCammon, R. J. (2007). “Rethinking generations.” Research in Human Development, 4(3-4), 219-237.
- Arı, M. (2020). Kuşakların İş Görme Anlayışı ile Kültür Değerleri Arasındaki İlişki. Doktora yeterlilik tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Arslan, G. (2015). “Psikolojik istismar ölçeği geliştirme çalışması: ergenlerde psikometri özelliklerinin incelenmesi.” Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4(2), 727-738.
- Arslan, A. ve Staub, S., (2015). “Kuşak Teorisi ve İç Girişimcilik Üzerine Bir

Araştırma.” Kafkas üniversitesi İİBF dergisi, 6(11):1-24.

- Aydın, A.E (2020) Kuşak çalışmalarındaki tartışmalı konulara ilişkin bir değerlendirme. Yorum Yönetim-Yöntem Uluslararası Yönetim- Ekonomi ve Felsefe Dergisi, (1), 17-34.
- Ayhün, S. (2013). “Kuşaklar arasındaki farklılıklar ve örgütsel yansımaları.” Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 2(1), 93-112.
- Bayhan, V. (2014). “Milenyum veya (Y) kuşağı gençliğinin sosyolojik bağlamı”. Gençlik Araştırmaları Dergisi, 3, 8-25.
- Baysal, B. S. (2015). Sosyal Ağlarda Bireysel Mahremiyet Paylaşımı: X ve Y Kuşakları Arasında Karşılaştırmalı Bir Analiz. Doktora yeterlilik tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Beyazıt U., Ayhan A.B.(2015). Türkiye’de Yapılmış Çocuğun Mağdur Olduğu Cinsel istismar Olgularını Konu Alan Bilimsel Çalışmaların İncelenmesi. International journal of social science, (31), 443-453.
- Bilgen, F. G. ve Karasu, F. (2017). “Anneleri Tarafından Çocuklara Uygulanan Duygusal ve Fiziksel İstismar/İhmal Davranışları.” Sosyal bilimler dergisi, 7(13).
- Bilge Y. D, Taşar M. A., Kılınçoğlu B. , Özmen S. ve Tıraş Ü. (2013). “Alt Sosyoekonomik Düzeye Sahip Anne Babaların Çocuk İstismarı ve İhmali Hakkındaki Bilgi Düzeyleri, Deneyimleri ve Kullandıkları Disiplin Yöntemleri.” Anadolu psikiyatri dergisi (14): 27-35.
- Bosma, E., Giezen-Biegstraaten L., Spaltman, M. ve Stephan, C. (2000). “Seniors and Technology.” Groningen kittz: 16-22.
- Bozancır, F. (2019). Psikolojik Şiddetin Sağlık Çalışanları Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans yeterlilik tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Caldston, R. (1975). “Observations of children who have been physically abused by their parents.” American Journal of Psychiatry, 722(4), 580-590.
- Can, Y. (2023). Okul Öncesi Eğitim Çağındaki Çocuklarla Dedeleri Ve Nineleri Arasındaki Kuşaklararası Dayanışmanın Nedenleri, Konuları Ve Sonuçları. Yüksek lisans yeterlilik tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Carver, L. ve Candela, L. (2008). “Attaining Organizational Commitment Across Different Generations of Nurses” Journal of nursing management, 16(8): 48-56.

Cenker Tuncer, M. ve Oktik, N. (2021). “Kuşaklararası Tüketim İlişkilerine Sosyo Ekonomik Bir Bakış.” Uluslararası toplum araştırmaları dergisi: 17(37).

Ceylan, A. (2014). X ve Y Kuşağı Öğretmenlerinin İdeal Liderlik Algıları: Fatih İlçesi İlköğretim Okullarında Bir Uygulama. Yüksek lisans yeterlilik tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Cyphers, G.C. (1999). Elder abuse and neglect. Policy & Practice Human Services, 57(3), 25-31.

Çam, Z., Çavdar, D., Seydoğulları, S. ve Çok, F. (2012). “Ahlak Gelişimine Klasik ve Yeni Kuramsal Yaklaşımlar.” Kuram ve uygulamada eğitim bilimleri, Ek Özel Sayı.

Çopur, F. (2017). Mobbingin Çalışanlar Üzerindeki Etkileri: Türk Hukuk Sisteminde Mobbing. Yüksek lisans yeterlilik tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Demir Erbil, D. ve Hazer, O. (2021). Kuşaklararası Dayanışma Açısından Yaşlıların Okuryazarlık Deneyimleri Üzerine Nitel Bir Çalışma. Abant sosyal bilimler dergisi, 21 (2): 271-297.

Dişsiz, M., Hotun Şahin, N., (2008). Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet. Maltepe üniversitesi hemşirelik bilim ve sanatı dergisi, 1(1): 50-58.

Doğan, S. , Yücel Güngör, M. ve Güngör, O. (2018). Yiyecek İçecek Hizmetlerinin Değerlendirilmesinde Kuşaklararası Farkların Belirlenmesi: Lara-Kundu Otelleri Üzerine Bir Araştırma. Güncel turizm araştırmaları dergisi, 2(1): 616-629.

Dönmez, G. (2017). Ortaokul öğrencilerinin fen bilimleri dersine, bilime, fen bilimleri öğretmenine ve bilim insanına yönelik metaforik algıları ve imajları. AJER - Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi, 6(2), 382-405.

Erkara, C. ve Oktal, Ö. (2020). Genel Sinizmin Örgütsel Sinizme Etkisi: Kuşaklararası Bir Karşılaştırma. BAİBU sosyal bilimler dergisi, 20(3): 589-614.

Ersanlı, K., Yılmaz, M. ve Özcan, K. (2013). Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği (Adiö): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Ondokuz mayıs üniversitesi eğitim fakültesi dergisi, 32(1): 147-164.

Ertürk, A. (2011). İlköğretim Okullarında Görevli Öğretmen ve Yöneticilere Yönelik Duygusal Yıldırma Davranışlarının İncelenmesi. Doktora yeterlilik tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Etain, B., Mathieu, F., Henry, C., Raust, A., Roy, I., Germain, A., ... ve Bellivier, F. (2010). "Preferential Association Between Childhood Psychological Maltreatment and Bipolar Disorder." *Journal of traumatic stress*, 23(3): 376-383.
- Gülen, M., Aktürk, A. , Acehan, S. , Seğmen, M. S., Açıkalm, A. ve Bilen, A. (2013). "Yaşlı İstismarı ve İhmali." *Arşiv kaynak tarama dergisi*, 22(3): 393-407.
- Güler, N. , Uzun, S. , Boztaş, Z. , Aydoğan, S. (2002). "Anneleri Tarafından Çocuklara Uygulanan Duygusal Ve Fiziksel İstismar/İhmal Davranışı Ve Bunu Etkileyen Faktörler." *Cumhuriyet üniversitesi yıp fakültesi dergisi*, 24(3): 128-134.
- Gündüz, S., Pekçetaş, T. (2018). "Kuşaklar ve Örgütsel Sessizlik/Seslilik". *İşletme bilimi dergisi (JOBS)*, 6(1): 89-115.
- Güner, S. ve Güner, Ş. (2010)." Çocuklarda Sosyal ve Medikal Bir Problem; İstismar." *Van tıp dergisi*, 17(3): 10811.
- Gürsoy, D., Chi, C.G. ve Karadağ, E. (2013). "Generational Differences in Work Values and Attitudes Among Frontline and Service Contact Employees." *International journal of hospitality management*, 32: 40-48.
- Iwaniec, D., Larkin, E., Higgins, S. (2006). "Research Review: Risk and Resilience in Cases of Emotional Abuse." *Child and family social work*, (11): 73-82.
- İspir, Z. (03.2015). Bir İnsan Hakları Sorunu Olarak Cinsiyete Dayalı Ekonomik Ayrımcılık.[Bildiri] 5.Uluslararası Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Konferansında Sunulmuş Bildiri, Kıbrıs.
- İşçimen, D. S. (2012). Y Kuşağı Çalışanların İş Yaşamından Beklentilerinin Karşılama Düzeyi ile Kurumsal Bağlılık Arasındaki İlişki ve bir Örnek Uygulama. Doktora yeterlilik tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Joshi, A. , Dencker, J. and Franz, G. (2011). Generations in organizations: Research in Organizational Behaviour. (31) 177-205.
- Kalaycı, İ. ve Özkul, M. (2018). "Modernleşme Sürecinin Toplumsal Mağdurları Olarak Yaşlılar: Türkiye’de Yaşlı İstismarı ve İhmali." *Süleyman demirel üniversitesi fen-edebiyat fakültesi sosyal bilimler dergisi*, (43), 92-119.
- Kaplan, S.J., Pelcovitz, D. ve Labruna, V. (1999). "Child and Adolescent Abuse and Neglect Research: A Review of The Past 10 years. Part I: Physical and Emotional Abuse and Neglect." *J. American Academy of Child Adolescent Psychiatry*, 38: 1214-1222.

- Karadeniz, G., Yanikkerem Uçum, E. ,Dedeli, Ö. , Oran, S. , Talaz, D. ve Sürüm, S. (2009). “Üniversite Öğrencilerinin Yaşlı İstismarına Yönelik Düşünceleri.” Aile ve toplum eğitim kültür araştırma Dergisi, 11(5).
- Karakale, S. (2011). Mobbing ve Mobbinge Başa Çıkma Yöntemleri: Mobbing Mağdurlarına Yönelik Bir Araştırma. Yüksek lisans yeterlilik tezi, Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.
- Karanfiloğlu, M., Sağlam, M. ve Topsümer, F. (2022). Reklamlara Yönelik Algı ve Kuşaklar: X, Y ve Z Kuşaklararası Karşılaştırması. İletişim kuram ve araştırma dergisi, (58): 2147- 4524.
- Karavardar, G. (2009). İş Yaşamında Psikolojik Yıldıma ve Psikolojik Yıldırmaya Direnç Gösteren Kişilik Özellikleri ile İlişkisi. Doktora yeterlilik tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, İstanbul.
- Karşlıoğlu, G. (2011). İş yerinde Mobbing (Psikolojik Taciz) ve Çalışan Motivasyonu Üzerindeki Etkisi. Yüksek lisans yeterlilik tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Keleş, H. N. (2011). Y Kuşağı Çalışanlarının Motivasyon Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma”, Organizasyon ve yönetim bilimleri dergisi, 3(2): 129-139.
- Kesgin, G. (2019). X, Y ve Z Kuşaklarının Yaşlılara Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi; İstanbul İli Kadıköy İlçesi Örneği. Yüksek lisans yeterlilik tezi, İstanbul Üniversitesi, Cerrhapaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Koçak, C. ve Büyükgönenç, L. (2011). “Toplumdaki Bireylerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Bilgi Ve Görüşleri.” Hitit üniversitesi sosyal bilimler üniversitesi dergisi, 4(1): 89-104.
- Konaklı, T. (2011). Üniversitelerde Yıldıma ve Kültürel Değerlerin Yıldıma ile Başa Çıkma Yaklaşımlarına. Doktora yeterlilik tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Kocaeli.
- Kuş, E. (2015). Mobbingin Motivasyona Etkisi ve Bir Kamu Kuruluşunda Uygulama. Yüksek lisans yeterlilik tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Krug E. G, Mercy J. A, Dahlberg L. L, Zw A.B. (2002). “The World Report on Violence and Health.” The journal of lancet, 360(9339):1083-1088.
- Kyles, D. (2005). “Managing your multigenerational workforce”. Strategic Finance, 87(6), 53-55.

- Leymann, H. (1996). "The content and development at work." *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 2(5), 165-184.
- Lewis, D. (1998). "Bullying in the workplace-1990's rhetoric or reality?" *Management Research News*, 21(2/3).
- Mercan, N. (2016). "X, Y ve Z kuşağı kadınların farklı tüketim alışkanlıklarının modern dünyada inşa edilmesi." *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 59-70.
- Mete, G. (2020). "Mobbing'in çalışanlara ve motivasyonlarına etkileri: Bir kamu kuruluşunda uygulama." *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ*.
- Metin, S. ve Kızıldağ, D. (2017). "X ve Y Kuşaklarının Kariyer Beklentilerinin Farklılaşması: Otomotiv Sektöründe Bir Araştırma." *Mustafa kemal üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü dergisi*, 14(40): 340-363.
- Müftüler, H. G. (2018). *Modern toplumda yaş ve yaşlı ayrımcılığı. Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 2(2).
- Mücevher, M.H. (2015). "X ve Y Kuşağının Birbirlerine Karşı Özellik Ve Etkileşim Algıları: SDÜ Örneği". Yüksek lisans yeterlilik tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, , Isparta.
- Müftüler, H. G. (2019). *Parsons sistem teorisi açısından kuşaklararası ilişkilerde çatışma ve dayanışma. Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 3(2).
- Narin, B. (2019). *Türkiye'de Yaşlı Politikaları ve Yaşlı İhmal ve İstismarına Yönelik Uygulamalar. Yüksek lisans yeterlilik tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya*.
- Okray, Z. (2018). "Aile içi şiddetin karikatürlerle meşrulaştırılması." *Uluslararası Beşeri Bilimler Ve Eğitim Dergisi*, 4(7), 91-115.
- Özçevik Subaşı, D. (2023). "Engelli çocukların istismar ve ihmali: Tanılamada hemşirenin rolü." *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 21(2), 29-39.
- Özden, E. (2015). *Yönetim Kuramları Bakımından Günümüz Okul Yöneticilerinin Yönetim Anlayışları. Yüksek lisans yeterlilik tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya*.
- Özkan Bardakçı, M. (2021). "Telgraftan tablete: 'Türkiye'nin 5 kuşağına bakış'." *Din Sosyolojisi Araştırmaları*, 1(1), 107.
- Özkul, M. (2018). "Modernleşme sürecinin toplumsal mağdurları olarak yaşlılar. Türkiye'de yaşlı istismarı ve ihmali." *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (43), 92-119.

- Pears, K. C. ve Capaldi, D. M. (2001). "Intergenerational Transmission of Abuse: a Two Generational Prospective Study of an At-Risk Sample." *Child abuse & neglect*, 25(2001): 1439-1461.
- Pekyiğit, A. ,Yıldız, D. , Eren Fidancı, B., Çalık Bağrıyanık, B., Dehmen, Ö., Koçak, T. ve Altıntaş, S. (2020). "Annelerin Bebek Bakımında Kullandıkları Geleneksel Uygulamaların Kuşaklararası Boyutu." *Turkish journal of family medicine and primary care*, 14(4): 443-451.
- Pekdoğan, S. (2016). "Annelerin İstismar Potansiyellerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi." *Ege eğitim dergisi*, 2(17): 425-441.
- Pir, E. (2019). *Türk Hukukunda Psikolojik Taciz (Mobbing) ve Hukuki Sonuçları. Yüksek lisans yeterlilik tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.*
- Polat, S. and Kazak, E. (2018). "School Administrator's Instructional Leadership Behaviors, Intergenerational Atmosphere and Intergenerational Learning in Schools." *Journal of intergenerational relationship*, 16(4): 441-462.
- Polat, Ş. (2018). "Farklı kuşaklardan hemşirelerle çalışmak ve hemşireleri yönetmek için ipuçları." *Sağlık ve Hemşirelik Yönetim Dergisi*, 1(5): 48-56.
- Postmus, J. L., Hoge, G. L., Breckenridge, J., Sharp-Jeffs, N., & Chung, D. (2020). Economic Abuse As an Invisible Form of Domestic Violence: A Multicountry Review. *Journal of trauma, violence, & abuse*, 21(2): 261-283.
- Rani, R., & Rani, P. (2014). "Influence of Organizational Climate of Elementary Schools on Job Satisfaction of Elementary Teachers." *International journal of science, environment and technology*, 3(2): 652–658.
- Rodoplu, D. (2003). "Örgütlerde Farklı İnsan Kaynakları Kuşaklarına Yönlendirilmiş Yönetim Yaklaşımları Geliştirme". II. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı. İzmit: 464- 477.
- Schneider, M. W., Ross, A., Graham, J. C., Zielinski, A. (2005). "Do Allegations of Emotional Maltreatment Predict Developmental Outcomes Beyond That of Other Forms of Maltreatment?" *Child abuse & neglect*, (29): 513-532.
- Serin, S. (2018). *İlkokul Öğretmenlerinin Yıldırma (mobbing) Davranışlarına Maruz Kalma Düzeyleri Yüksek Lisans yeterlilik tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.*
- Shin, H. H. (2005) *Institutional Safe Space and Shame Management in Workplace Bullying, A Thesis Submitted for the Degree of Doctor of Philosophy at the Australian National University, Canberra, Australia.*

- Shaffer, A., Yates, T. M., Egeland, B. R. (2009). "The Relation of Emotional Maltreatment to Early Adolescent Competence: Developmental Process in a Prospective Study." *Child abuse & neglect*, (33):36-44.
- Shepard, M. F. & Campbell, J. A. (1992). "The Abusive Behavior Inventory a Measure of Psychological and Physical Abuse." *J interpers violence*, (7): 291-305.
- Smola, K. W. ve Sutton, C. (2002). "Generational Difference: Revisiting Generational Work Values For The New Millenium." *Journal of organizational behavior*, (23): 363-382.
- Stylianou, A. M., Postmus, J. L., & McMahon, S. (2013). "Measuring abusive behaviors: Is economic abuse a unique form of abuse?." *Journal of interpersonal violence*, 28(16): 3186- 3204.
- Şensoy, T. (2022). Öğretmenlerin Kuşaklar Arası Bilgi Paylaşımının Okulların Öğrenen Örgüt Profili Düzeyi ile İlişkisi. Yüksek lisans yeterlilik tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Şenyuva, E. , Ertüzün, F. , Turhan, K. ve Demir, N. (2017). "Türk Diline İlişkin Sorunlar, Çözüm Önerileri ve Türkçe Bilinci: Kuşaklararası Karşılaştırma." *Uluslararası Türkçe edebiyat kültür eğitim dergisi*, 6(3): 1384-1397.
- Taner Y. ve Gökler B. , (2004). "Çocuk İstismarı ve İhmali: Psikiyatrik Yönleri." *Hacettepe tıp dergisi*, 35(2): 82-86.
- Tekçe, E. A. (2010). Yıldırma Olgusu ve Yıldırma ile Kişilik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Bir Bankacılık Sektörü Örneği. Yüksek lisans yeterlilik tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Kayseri.
- Tsui, B. ve Hughes, L. Q., (2001), "Generation Next", *Advertising age*, 72(3): 16.
- Tolbzie, A. (2008). "Generational Differences in The Workplace". *Research and training center of community living*, 19: 1-21.
- Tombul, I. (2020). "Argümantatif yaklaşımla dijital yerliler ve dijital göçmenleri tartışmak." *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli e-Dergisi*, (14), 134-155.
- Toruntay, H. (2011). Takım Rollerini Çalışması: X ve Y Kuşağı Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Araştırma. Yüksek lisans yeterlilik tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tuncer, C. M. ve Oktik, N. (2021). "Kuşaklararası Tüketim İlişkilerine Sosyo Ekonomik Bir Bakış." *Uluslararası toplum araştırmaları dergisi*, 17 (37).
- Türkeli, H. A. (2015). "Mobbing ve mobbingin örgütsel bağlılığa etkisi." *Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.

- Uçan, F. S. and Batuk Ünlü, S. (2022). “An Intergenerational Comparison of Reactions to Mobbing at Workplace.” *Troyacademy*, 7(3): 351-378.
- United Nations Children’s Fund (UNICEF), (2014). “Hidden in Plain Sight: A Statistical Analysis of Violence Against Children.” *Journal of Data, Research and Policy*.
- Üstün, M. ve Taş, A. (2020). “X ve Y Kuşağı Öğretmenlerin Kullandıkları Motivasyon Tür ve Araçlar.” *Kırıkkale üniversitesi sosyal bilimler dergisi (KÜSBD)*, 11(1): 251-267.
- Welter, V. (2004). *Analysis of the Characteristics of Generation X and Baby Boomers in Multigenerational Teaching Staffs in Michigan. Doctoral Thesis, Central Michigan University.*
- Yağmurcu, Y. (2015). *Nesneleştirme Kuramı, Sistemi Meşrulaştırma Kuramı ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Perspektiflerinden Kendini Nesneleştirmenin İncelenmesi. Yüksek lisans yeterlilik tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.*
- Yetkin, M. ve Çakırel, Y. (2021). “Aile İşletmelerinin Kuşaklararası Devri: Varisler Üzerine Bir Araştırma.” *Akademik hassasiyetler dergisi*, 8(16): 473-501.
- Yıldırım-Becerikli, S. (2013). “Kuşaklararası iletişim açısından yeni iletişim teknolojilerinin kullanımı: ileri yaş grubu üzerine bir değerlendirme.” *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 44(1), 19-31.
- Yıldırım Becerikli, S. (2013). “Kuşaklararası iletişim farklılığı: Bilim teknoloji ve yenilik haberleri üzerinden bir odak grup çalışması.” *Selçuk İletişim Dergisi*, 8(1), 5-18.
- Yıldız, S. (2007). *İşyerinde İstismar Davranışlarının Psiko-Sosyal Boyutu ve Bir Uygulama. Doktora tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.*
- Yücel Şen, A. D. ve Çarman, K. B. (2022). “Engelli Çocukların İhmali ve İstismarı.” *Çocuk ve medeniyet dergisi*, 7(13): 127-138.
- Yüksekbilgili, Z. (2013). “Türk tipi y kuşağı.” *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(45), 342-353.

3.Elektronik Kaynaklar

- Ağyıldız, S. T. (2023). *Z Kuşağının Özellikleri ve İş Hayatından Beklentileri*
<https://www.ticimax.com/blog/z-kusaginin-ozellikleri-ve-is-hayatindan-beklentileri/09.12.2023>.

- Akdemir, Ş. D. (2014). “Ayrımcılığın İnsan Hakları Boyutu ve ‘Pozitif Ayrımcılık’.” [Elektronik Sürüm] İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 3(4), 890-908. <https://dergipark.org.tr/tr/download/articlefile/92835> / 18.03.2024.
- Aksel, Ş. ve Yılmaz Irmak, T. (2015). “Çocuk Cinsel İstismarı Konusunda Öğretmenlerin Bilgi ve Deneyimleri.” [Elektronik Sürüm] Ege Eğitim Dergisi, 16(2), 373-391. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eggeefd/issue/45149/67460> /15.11.2023.
- Alpaslan, A. H. (2014). “Çocukluk Döneminde Cinsel İstismar.” [Elektronik Sürüm] Kocatepe Tıp Dergisi, 15(2), 194-201. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kocatepetip/issue/17402/182223> / 28.12.2023.
- Altan, Ö.Z. ,(2006). Sosyal Politika. [Elektronik Sürüm] Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. <https://books.google.com.tr/books?id=LT1jtQMmpQC&printsec=frontcover&hl=tr#v=onepage&q&f=false> / 08.09.2023.
- Andrews, G., Corry, J., Slade, T., Issakidis, C., & Swanston, H. (2004). “Child Sexual Abuse. Comparative Quantification of Health Risks: Global and Regional Burden of Disease Attributable to Selected Major Risk Factors, 2, 1851-940. <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep27829.28.pdf> /03.09.2023.
- Arpacı, F. ve Bakır, B. (2017). “Yaşlı İstismarı ve İhmali.” [Elektronik Sürüm] Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 21(3), 691-703. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/360874> /30.10.2023.
- Arslan, G. (2015). “Psikolojik İstismar, Psikolojik Sağlamlık, Sosyal Bağlılık ve Aidiyet Duygusu Arasındaki İlişki.” [Elektronik Sürüm] Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(36),47-58. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maeuefd/issue/19409/206397> /05.11.2023.
- Atabay, S. vd. (2011). “Birbirini Anlamak Birlikte Çalışmak Ortak Hedefimiz Geleceğimiz Kuşaklar”. <https://docplayer.biz.tr/483084-Kusaklar-birbirini-anlamak-birlikte-calismak-ortak-hedefimiz-gelecegimiz-eylul.html> /04.02.2024.
- Aydın, İ. (2018). “Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Çocuk İşçiliği.” [Elektronik Sürüm] İş ve Hayat Dergisi, 4(7), 65-81. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/isvehayat/issue/39748/408212> /24.10.2023.
- Aydoğmuş Ördem, Ö. (2019). “Çocuğa yönelik cinsel istismar. Türkiye’de medyada temsili.” [Elektronik Sürüm] Sosyoloji Notları Dergisi, 3(2), 35-46. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sosnot/issue/51409/651298> /17.10.2023.

- Bakır, E. ve Kapucu, S. (2017). “Çocuk ihmali ve stismarının Türkiye’de yapılan araştırmalara yansması: bir literatür incelemesi.” [Elektronik Sürüm] Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 4(2), 13-24.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file> / 25.01.2024.
- Baskak, İ. (2023). “Çocuğa yönelik duygusal istismar.” [Elektronik Sürüm] Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 3(1), 61-72.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/jswrpub/issue/75685/1233975> / 05.11.2023.
- Baybora, D. (2010). “Çalışma yaşamında yaş ayrımcılığı ve Amerika Birleşik Devletleri’nde yaş ayrımcılığı düzenlemesi üzerine.” [Elektronik Sürüm] Çalışma ve Toplum Dergisi, 1(24), 1-30.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ct/issue/71796/1155189> / 14.10.2023.
- Bilgin, Ö. (2019). “Çocuk Cinsel İstismarında Ebeveyn Tutumu: Bir Vaka Sunumu.” [Elektronik Sürüm] Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 3(1), 1-17.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tushad/issue/46470/541335> / 13.11.2023.
- Bilgin, R. (2016). “Geleneksel ve Modern Toplumda Kadın Bedeni ve Cinselliği.” [Elektronik Sürüm] Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 26(1), 219-244.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/firatsbed/issue/22124/237647> / 18.04.2024.
- Bulut, S. ve Karaman, H. B. (2018). “Engelli Bireylerin Cinsel, Fiziksel ve Duygusal İstismarı.” Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 19(2), 277-301.
<https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.382961/> / 23.05.2024.
- Büyükbaş, R. (2021). Pdr Merkezi.
<https://pdrmerkezi.com/istismar-nedir-cesitlilerinelerdir-belirtirinelere/> / 10.01.2024.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). Örneklem Yöntemleri.
<http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf> / 17.11.2023.
- Branstetter, A.S., Bower, H., Komien, J., Amass, L. (2008). “A History of Sexual, Emotional, or Physical Abuse Predicts Adjustment During Opioid Maintenance Treatment.” Journal of Substance Abuse Treatment, 34(2), 208–214.
https://www.researchgate.net/publication/46380689_History_of_reported_sexual_or_physical_abuse_among_longterm_heroin_users_and_their_response_to_substitution_treatment / 24.12.2023.
- Cowie, H. , Naylor, P., Rivers, I., Smith, P. K., Pereira, B. (2002). “Measuring Workplace Bullying”, [Elektronik Sürüm] Aggression and Violent Behaviour, 7(1), 33-51.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1359178900000343?via%3Dihub> / 03.10.2023.

- Crewell, J. W. (2013). Research Design: Qualitative, Quantitive and Mixed Method Approaches. London: SAGE Publications.
https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_609332/objava_105202/fajlovi/Creswell.pdf / 05.10.2023.
- Cropley, A. (2002). Qualitative Research Methods: An İntroduction for Students of Psychology and Education. [Elektronik Sürüm] University of Latvia: Zinatne.
https://www.researchgate.net/publication/285471178_Qualitative_Research_Methods_A_Practice-Oriented_Introduction / 20.05.2024.
- Çakır, Ö. (2002). Sosyal Dışlanma. [Elektronik Sürüm] Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(3), 83-104.
<https://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12397/5445> / 04.12.2023.
- Çamurcu, Ş. ve Kaynak Ekici, K. B. (2022). “Çocuk Gelişimci Adaylarının ‘Psikolojik İstismar’ Kavramına İlişkin Bilişsel Yapılarının İncelenmesi.” [Elektronik Sürüm] Türkiye Sağlık Araştırmaları Dergisi, 3(2), 40-52.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tjhr/issue/71605/1147429> / 21.02.2024.
- Çetinkaya, B. D. (2022). “Çalışma Yaşamında Kuşaklararası Bilgi Aktarımı: X ve Y Kuşağı Üzerinden Bir Uygulama.” [Elektronik Sürüm] Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 12(2), 130-153.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2391429> / 14.03.2024.
- Danış, M. Z., Erkoç, B., Güç Çınar, E. ve Usta, Ş. (2020). “Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Algısına Yönelik Bir Araştırma.” [Elektronik Sürüm] Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, 10 (20), 138.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file> / 16.12.2023.
- Deveci, S. E. ve Açık, Y. (2003). “Çocuk İstismarının Nedenlerinin İncelenmesi.” [Elektronik Sürüm] Arşiv Kaynak Tarama Dergisi, 12(4).
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/aktd/issue/2230/29475> / 13.02.2024.
- Doherty D, Berglund D. (2008). National Clearinghouse on Family Violence. Psychological Abuse: Public Health Agency of Canada.
<https://www.canada.ca/content/dam/phac-aspc/migration/phac-aspc/sfv-avf/sources/fv/fv-psych-abus/assets/pdf/fv-psych-abus-eng.pdf> / 22.05.2024.
- Donat Bacioğlu, S. ve Kaya, Z. (2020). “Öğretmen Adaylarının Çocuk İstismar Ve İhmaline İlişkin Bilgi Düzeyleri İle Cinsel İstismarı Bildirme Tutumlarının İncelenmesi.” [Elektronik Sürüm] Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(1), 894-925.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/yyuefd/issue/51176/751858> / 22.09.2023.
- Dönmez, B. (2013). “Hayvanlara Yönelik İşlenen Suçlar.” [Elektronik Sürüm] Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, 8(özel), 0-926.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/jyasar/issue/19146/203181> / 11.11.2023.

- Duman, N. (2019). Yetişkin Psikolojik İstismarını Tanımak. International Journal of Sciences and Education Research, 5(1), 33-43.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijsser/issue/42293/478248> / 18.04.2024.
- Dünya Sağlık Örgütü. Yaşlı İstismarı Raporu (06.2016).
<https://www.who.int/news/item/1406-2017-abuse-of-older-people-on-the-rise-1-in-6-affected> / 20.04.2024.
- Dünya Sağlık Örgütü. Yaşlı İstismarı Raporu (2017).
<https://www.who.int/news/item/1406-2016-abuse-of-older-people-on-the-rise-1-in-6-affected> / 20.04.2024.
- Eastman, M. (1984). Old Age Abuse. [Elektronik Sürüm] Mitcham, England: Age Concern England. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-4899-3077-4> /30.01.2024.
- Earlingson, C.L., Carslon, S.L. ve Saveman, B.T. (2006). “Perception of Elder Abuse: Voices of Professionals and Volunteers in Sweeden- an Exploratory Study.” [Elektronik Sürüm] Scand J. Sciences, (20), 151-159.
<https://www.researchgate.net/publication/229587179> Perceptions of elder a
buse Voices of professionals and volunteers in Sweden -
<https://www.researchgate.net/publication/229587179> An exploratory study / 19.10.2023.
- Efe, A. ve Aydemir, M. (2015). “Yaşlı Kadın Olmak: Psiko-Sosyolojik Kuramlar Çerçevesinde Yaşlılık ve Kadın Isparta Huzur Evi Örneği.” [Elektronik Sürüm] Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, (34), 193-223.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduifd/issue/48319/611717> / 02.09.2023.
- Einarsen, S. (1999). “The Nature And Causes Of Bullying At Work.” [Elektronik Sürüm] International Journal of Manpower, 20(1/2), 16-27.
<https://www.researchgate.net/publication/247932874> The nature and cause
s of bullying at work / 07.11.2023.
- Einarsen, S. Dealing With Bullying at Work: The Norwegian Lesson.
<http://www.worktrauma.org/Research%203.htm> 24.03.2024
- Erden Ayhün, S. (2013). “Kuşaklararasıdaki Farklılıklar Ve Örgütsel Yansımaları.” [Elektronik Sürüm] Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 2(1).
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1355884> / 27.03.2024.
- Erdoğan, M. ve Vatandaş, C. (2020). “Bireysel ve Toplumsal Dışlanma Pratiği: Önyargı ve Ayrımcılık.” [Elektronik Sürüm] İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi, 3 (1), 474–485. <https://dergipark.org.tr/en/pub/johass/> / 13.03.2024.
- European Parliment Directorate (2001). Bullying at Work. Social Affairs Series,108, Luxembourg.
https://www.europarl.europa.eu/workingpapers/soci/pdf/108_en.pdf / 17.12.2023.

- Ezgin, F. ve Dilmaç, B. (2018). “Uyum ve Davranış Problemi Gösteren Çocukların Ebeveynlerinin Değer Algılarına İlişkin Görüşleri.” [Elektronik Sürüm] OPUS International Journal of Society Researches, 8(15), 719-774. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/opus/issue/37063/447988> / 14.02.2024.
- Fergusson, D. M., & Mullen, P. E. (1999). Childhood Sexual Abuse. [Elektronik Sürüm] London: Sage. <https://books.google.com.tr/books/> / 18.05.2024.
- Finkelhor, D. (1984). Child Sexual Abuse.[Elektronik Sürüm] New York: Free Press. <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/30202556/childhoodandtrauma-book-libre/> / 15.12.2023.
- Fuller, K. (2021). Abuse is more than just Phsyical. Pyschology Today. <https://www.psychologytoday.com/us/blog/happiness-is-state-mind/202107/abuse-is-morejust-physical> / 10.12.2023.
- Geçkil, E. (2017). “Çocuklarda Fiziksel İstismar Ve Hemşirelik Yaklaşımı.” [Elektronik Sürüm] Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 6(1), 129-139. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumussagbil/issue/32271/358712/> / 13.11.2023.
- Glick, P., Fiske, S. T. (1996). “The Ambivalent Sexism Inventory: Differentiating Hostile and Benevolent Sexism.” [Elektronik Sürüm] Journal of Personality and Social Psychology, 70 (3), 491-512. https://www.researchgate.net/publication/232548173_The_Ambivalent_Sexism_Inventory_Differentiating_Hostile_and_Benevolent_Sexism / 28.12.2023.
- Gökalp, Y. , Kaya, S. ve Övün, A. (2018). “Kadın ve Çocuk İstismarı.” [Elektronik Sürüm] Akademik Matbuat Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2(1), 61-77. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/507914> / 21.01.2024.
- Gönener, H. (2011). “Zihinsel Engelli Çocuklarda İhmal-İstismar ve Hemşirelik Bakımı.” [Elektronik Sürüm] Journal of Experimental and Clinical Medicine, 27(4), 137-143. <https://doi.org/10.5835/jecm.v27i4.1348> / 09.09.2023.
- Gül, A., Gül, H., Erberk Özen, N. ve Battal, S. (2017). “Major Depresyon Hastalarında Çocukluk Çağı Travmaları ve Başa Çıkma Tutumlarının Cinsiyete Göre Özgü Farklılıkları.” [Elektronik Sürüm] Türk Psikiyatri Dergisi, 28(4), 246-254. <https://acikerisim.ufuk.edu.tr/> / 29.10.2023.
- Güler, E. (03.10.2016). İş Dünyasının Z Kuşağı ile İmtihani. Para Haber. <https://www.dbe.com.tr/upload/dosyalar/629-11876-para-02102016.pdf> / 02.02.2024.
- Gündüz, B. ve Gökçakan, Z. (2004). “Fiziksel İstismar Açısından Üniversite Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi.” [Elektronik Sürüm] Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (13), 29-40. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/217090> / 04.05.2024.

- Gürhan, N. Erdoğan, G & Seyran, F. (2020). “Cinsel Şiddet.” [Elektronik Sürüm] Meyad Akademi, 1(1), 59-65.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1811706> / 29.04.2024.
- Hirigoyen, M. F., (1998). Manevi taciz günümüzde sapkın şiddet, (Çev: H. Bucak). İstanbul: Güncel Yayıncılık <https://kutuphane.tbmm.gov.tr/cgi-bin/koha/opacdetail.pl?biblionumber=261211#> / 23.12.2023.
- Iwaniec, D. (2006). The Emotionally Abused And Neglected Child: Identification, Assessment and Intervention A Practice Handbook[Elektronik Sürüm] England: JohnWiley&Son Ltd. [https://books.google.com.tr/books/](https://books.google.com.tr/books/15.01.2024) 15.01.2024.
- Johnson, C. F. (2004). “Child Sexual Abuse.” [Elektronik Sürüm] The Journal of Lancet, (364), 462-470.
<https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140673604167718/fulltext> / 27.02.2024.
- Kalaycı, E. , Serpen, A. S. , Özdemir, H. F. ve Duyan, V. (2023). “Ekonomik İstismar Ölçeği’nin Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.” [Elektronik Sürüm] Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 10(4), 384-392.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3387410> / 07.09.2023.
- Karabulut, Y. E. (2015). “Bizim Nesil İçin Usta Çıracak İlişkisi”.
<https://www.karabulut.co/bizim-nesil-icin-ustacirak-iliskisi/#more-1925> /04.02.2024.
- Karataş, Z. (2018). “Çocukların Cinsel İstismardan Korunmasında Çocuk Adalet Sisteminin Önleyici Fonksiyonu.” [Elektronik Sürüm] Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 2(2), 136-147.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tushad/issue/41953/501983> / 20.10.2023.
- Kaya, H. , Çoban, B. , Killiklioğlu, E. , Özden, N. ve Özgen, G. (2015). “Çocukta Cinsel İstismar ve Hemşirenin Rolü.” [Elektronik Sürüm] Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 13(55), 57-62.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/fnjn/issue/9034/112633> / 12.12.2023.
- Khan, K. and Gul, M. (2021). “Lack of Generational Stereotypes at Work: A Study From Baby Boomers to Millenia Generation in Educational Institutes.” [Elektronik Sürüm] Organizational Behaviour (31).
https://www.researchgate.net/publication/251530803_Generations_in_organizations / 03.04.2024.
- Kiel, J. M. (2005). “The Digital Divide: Internet And e-Mail Use by the Elderly.” [Elektronik Sürüm] Medical Informatics and The Internet in Medicine, 30(1), 19-23.
https://www.researchgate.net/publication/7708190_The_digital_divide_Internet_and_e-mail_use_by_the_elderly / 14.11.2024.

- Kiye, S. ve Pişkin, M. (2020). “Öğretmenlerin Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Algılarının İncelenmesi.” [Elektronik Sürüm] Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 7(8), 20-44.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/asead/issue/56449/767433> / 16.04.2024.
- Kolk, B.A., Perry, J.C. ve Herman, J.L. (1991). “Childhood Origins Of Self Destructive Behavior.” [Elektronik Sürüm] American Journal of Psychiatry, 148(12), 1665-1671.
https://eqi.org/p1/abuse/vanderkolk_childhood_origins_of_self_destructive_behavior_1991.pdf / 04.12.2023.
- Köktener, A. ve Algül, A. (2020). “Z Kuşağı Youtube Kullanım Motivasyonları.” [Elektronik Sürüm] Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18 (4), 417-434.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/942687> / 09.09.2023.
- Küpeli, S. , Kanbur, N. ve Derman, O. (2003). “Çocuk İstismarı: Bir Olgu Sunumu.” [Elektronik Sürüm] Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, 12, (4),129-130.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/86035> / 18.02.2024.
- Lachs, M. S., & Pillemer, K. (2004). “Elder Abuse.” [Elektronik Sürüm] The Lancet, 364(9441), 1263-1272.
<https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140673604171444/fulltext> / 22.03.2024.
- Lancaster, J. B. ve Gelles, R. J. (2017). Child Abuse and Neglect: Biosocial Dimensions [Elektronik Sürüm] Foundations of Human Behaviour. Routledge.
<https://books.google.com.tr/books> / 23.12.2023.
- Lee, B., Chen, Y. ve Hewitt, L. (2011). “Age Differences in Constraints Encountered by Seniors in Their Use of Computers and the İnternet.” [Elektronik Sürüm] Computers in Human Behavior, 27(3), 1231-1237.
https://www.researchgate.net/publication/220495652_Age_differences_in_constraints_encountered_by_seniors_in_their_use_of_computers_and_the_internet / 15.12.2023.
- Levent, L. (2015). “Aile” [Elektronik Sürüm] Diyanet, 2.
<https://dergi.diyaret.gov.tr/indexaile.php> / 13.11.2023.
- Leymann, H. (1990). “Mobbing and Psychological Terror at Workplaces.” [Elektronik Sürüm] Violence and Victims, 5, 119-126.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/2278952/> / 14.02.2024.

- Liu, R. T., Alloy, L. B., Abramson, L. Y., Iacoviello, B. M., & Whitehouse, W. G. (2009). "Emotional Maltreatment and Depression: Prospective prediction of depressive episodes." [Elektronik Sürüm] Depression and Anxiety, 26(2), 174-181. https://www.researchgate.net/publication/23799437_Emotional_Maltreatment_and_Depression_Prospective_Prediction_of_Depressive_Episodes / 23.03.2024.
- McCrindle, M. (2014). The ABC of XYZ: Understanding The Global Generations [Elektronik Sürüm] Avustralia: McCrindle Research Pty Ltd, https://www.researchgate.net/publication/328347222_The_ABC_of_XYZ_Understanding_the_Global_Generations / 10.10.2023.
- Mengi, Z. (2009). <http://www.kigem.com/isbasarisinda-kusak-farki.html> / 08.10.2023.
- Mikkelsen, E. G.; Einarsen, S. (2001). "Bullying in Danish Worklife: Prevalence and Health Correlates." [Elektronik Sürüm] European Journal of Work and Organizational Psychology, 10(4). https://www.researchgate.net/publication/263037669_Bullying_in_Danish_work-life_Prevalence_and_health_correlates / 08.11.2023.
- Mutaf Tulun, A., Bekata Mardin, N. ve Pervizat, L. (1996). "Sağlık Sektöründe Kadınlara Yönelik Tutum Ve Davranışlar: Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık-Bankacılık Sektöründe Örnek Olay İncelemesi." [Elektronik Sürüm] Milli Produktivite Merkezi: Ankara. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/7190> / 21.10.2023.
- Nelson, B. (2005). Ageism: "Prejudice Against Our Feared Future Self." [Elektronik Sürüm] Journal of Social Issues, 61(2), 207-405. <https://spssi.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1540-4560.2005.00402.x> / 13.04.2024.
- Nelson, T. (2011). "Ageism : The strange Case of Prejudice Against Older Than You. Disability and Aging Discrimination." [Elektronik Sürüm] Perspectives in Law and Psychology, 37-47. https://www.researchgate.net/publication/227224010_Ageism_The_Strange_Case_of_Prejudice_Against_the_Older_You / 08.03.2024.
- Okan İbiloğlu, A. (2012). "Aile İçi Şiddet." [Elektronik Sürüm] Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi, 4(2), 204-222. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/115085> / 19.10.2023.
- Oktay, A. (2001). "İş Yerinde Cinsel Taciz ve İstismar." Kadın Araştırmaları Dergisi, 0(7). <https://dergipark.org.tr/tr/download/articlefile/7190> / 15.12.2023.
- Oxford –dictionaries, (2022). <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/generation?q=generation> / 17.01.2024.

- Özdemir, N. (2019). “Kuşaklararasılık ve Kültürel Değişme.” [Elektronik Sürüm] Çocuk ve Medeniyet, 4(7), 125-149.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1335758> / 12.11.2023.
- Paslı, F. (2020). “Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar.” [Elektronik Sürüm] Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi, 1(1), 60-72.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/spshcd/issue/68075/1057601> / 05.03.2024.
- PDR, (2021). İstismar nedir? İstismar çeşitleri nelerdir? Belirtileri nelerdir?
<https://pdrmerkezi.com/istismar-nedir-cesitleri-nelerdir-belirtileri-nelerdir/>
12.03.2024.
- Reeves, T.C., Oh, E. (2008) “Generational Differences.” (Ed.) J.Michael Spector, M.David Merrill, Jeroen Van Merrienboer, Marcy P.Driscoll. Handbook of Research On Educational Communications And Technology. New York: Taylor&Francis Group.
https://www.academia.edu/2798943/Generational_differences / 25.05.2024.
- Sandvik Lutgen, P. (2003). “The Communicative Cycle of Employee Emotional Abuse: Generation and Regeneration of Workplace Mistreatment.” [Elektronik Sürüm] Management Communication Quarterly. 16(4), 47-501.
https://www.researchgate.net/publication/258170720_The_Communicative_Cycle_Of_Employee_Emotional_Abuse_Generation_and_Regeneration_of_Workplace_Mistreatment / 13.12.2023.
- Sivaslıoğlu, F. ve Erdal, N. (2020). “Ailede Şiddet Gören Çalışan Kadınların İş Performansı.” [Elektronik Sürüm] Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 7(5), 350-367. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file> / 15.12.2023.
- Strauss, W., & Howe, N. (1991). “Generations: The History of America’s Future 1584 2069.” [Elektronik Sürüm] William Morrow & Company.
<https://archive.org/stream/GenerationsTheHistoryOfAmericasFuture1584To2069ByWilliamtraussNeiHowe/Generations> / 19.03.2024.
- Şirin, A. (1998). “Kadın İstismarı ve Kadına Yönelik Şiddet.” [Elektronik Sürüm] Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 14(1), 1-10.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/egehemsire/issue/49628/636157> / 22.10.2023.
- Taylan, H. (2023). “İstismar nedir? İstismar türleri nelerdir?” İstanbul Aydın Üniversitesi. <https://iyikigormusum.com/istismar-nedir-istismar-turleri-nelerdir/> 14.02.2024.
- TCK, (2004). Türk Ceza Kanunu, 43(25611).
<https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.523720140302.pdf> / 17.12.2023.
- TDK, (2022). <https://sozluk.gov.tr/> 18.10.2023.
- TDK, (2023). <https://sozluk.gov.tr/> 18.10.2023.

- Tekel, E. (2023). "Descriptive Analysis of the Theses About Intergenerational at Council of Higher Education Thesis Center- Yöktez on Social Studies." [Elektronik Sürüm] International Journal of Trends and Developments in Education, 3(2), 78-79. <https://jtade.com/index.php/jtade/article/view/233/29> / 13.05.2024.
- Tekin, H. H. (2006). "Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme." [Elektronik Sürüm] İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/4163> / 19.11.2023.
- Topuz, A. E. ve Sarp, N. (2023). "İzmir Adliyesinde Görülen Çocuk İstismarı Vakalarının İçerik Analizi (cinsel istismar)." [Elektronik Sürüm] Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi, (1), 69-89. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sayod/issue/76943/1273424> / 23.03.2024.
- Tunçay, G. Y. (2020). "Ageism in Society." [Elektronik Sürüm] Eurasian Journal of Health Sciences, 3(1): 1-5. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/950479> / 22.04.2024.
- TÜİK, (2014). Türkiye İstatistik Kurumu. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin201418619/09.12.2023>.
- Türker, M. (2017) *Kuşaklararası Öğrenme*. Meb https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/kusaklararası_ogrenme_meltem_turker.pdf / 18.11.2023.
- Türnüklü, A. (2000). "Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme." [Elektronik Sürüm] Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 24(24), 543-559. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/108517> / 17.10.2023.
- Ulus, T. (2020). "Kuşaklararası Çatışma Bağlamında Gençlerin Yaşlılara Eleştirel Bakışı: Bir Örneklem, Sorunlar ve Çözüm Önerileri." [Elektronik Sürüm] Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 16(28),1156. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1235441> / 06.12.2023.
- Uyar, L. (2006). Birleşmiş Milletler'de İnsan Hakları Yorumları: İnsan hakları Komitesi ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi 1981-2006. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2016/05/05/BMde_Insan_Haklari_Yorumlari_1981_2006.pdf /23.05.2024.
- Uysal, A. (2002). "Dünyada Yaygın Bir Sorun: Yaşlı İstismarı ve İhmali." [Elektronik Sürüm] Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 5(5). <https://doi.org/10.21560/spcd.61064> / 12.10.2023

- Ünal, S. ve Özcan, E. (2000). “Depresyonda Hazırlayıcı, Ortaya Çıkarıcı ve Koruyucu Etkenler.” [Elektronik Sürüm] Anadolu Psikiyatri Dergisi, 1(1), 41-48.
https://www.researchgate.net/publication/315741460_Depresyonda_hazirlayici_ortaya_cikarici_ve_koruyucu_etkenler / 23.10.2024.
- World Health Organization, (2022). “Child Maltreatment.”
<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs150/en/> 28.02.2024.
- Yağar, F. ve Dökme, S. (2018). “Niteliksel Araştırmaların Planlanması: Araştırma Soruları, Örneklem Seçimi, Geçerlilik ve Güvenilirlik.” [Elektronik Sürüm] Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3 (3), 1-9.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/563245> / 17.03.2024.
- Yakut, H. İ. ve Korkmaz, E. (2013). “Çocuklarda Cinsel İstismar.” [Elektronik Sürüm] Jinekolojik Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi, 10(39), 1630-1632.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/jgon/issue/51912/676207> / 13.04.2024.
- Yalçın, H. (2022). “Bir Araştırma Deseni Olarak Fenomonoloji.” [Elektronik Sürüm] Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22 (2); 213-232.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2864502> / 12.09.2023.
- Yanık, D. ve Ediz, Ç. (2022). “Aile İçi Şiddetin Sessiz Mağdurları: Çocuklar.” [Elektronik Sürüm] Meyad Akademi Dergisi, 3(1), 91-103.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2306167> / 07.10.2023.
- Yıldırım, S. (2021). “Ayrımcılık Temelli Dışlanma: Türkiye’de Çalışma Hayatında Kadınlar.” [Elektronik Sürüm] Sosyal Güvenlik Dergisi, 11(2), 321-346.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2160780> / 18.01.2024.
- Yıldırım, M. (2014). “Ayrımcılık.” Sosyal Politika. Ed: A. Tokol ve Y. Alper. Bursa: Dora Yayınevi, 283-303.
<https://www.academia.edu/67656654/AYRIMCILIK> /13.02.2024.
- Yüzbaşıoğlu, S. (2012). “Kuşaklar X,Y,Z Diye Ayırttı Pazarlamacıların Kafası Karıştı.” [Elektronik Sürüm] Dünya, <http://www.dunya.com/kusaklar-x-y,-z-diye-ayristipazarlamacilarin-kafasi-karisti> / 03.02.2024.

EKLER

EK-1: Aydınlatılmış Gönüllü Onam Formu AYDINLATILMIŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Sayın Gönüllü,

Sizi Ayşe BOSTANCI KILIÇ tarafından yürütülen “FARKLI KUŞAK ÖĞRETMENLERE GÖRE OKULLARDA YAŞANAN KUŞAK İSTİSMARI:NEDENLERİ, ÖĞRETMENLERE ETKİLERİ VE ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz.

Bu araştırmanın amacı, Bu çalışmanın amacı, farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarının nedenlerini ortaya çıkartmak, öğretmenler üzerinde nasıl etki bıraktığını ve çözüm yöntemlerinin ne olduğunu anlamaktır.

Bu amaçla yapılacak olan **yüz yüze/online görüşmede** size konuyla ilgili (..../....) soru yöneltilecektir. Görüşme tahminen (40 dakika) sürecektir. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, içtenlikle size en uygun gelen düşünceler çerçevesinde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda neden belirtmeksizin **çalışmayı bırakma hakkına da** sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya e-posta adresinden ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının :

Adı-

Soyadı:.....

İmzası:

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Ayşe BOSTANCI KILIÇ

İmzası:

EK-2: Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 15.12.2023-E.517276

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Sayı : E-94094268-044-517276
Konu : Ayşe Bostancı Kılıç'ın Etik Kurul
başvurusu

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 12.12.2023 tarihli, 515283 sayılı ve "Etik Kurul Onayı hk." konulu yazı

Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 14/12/2023 tarih ve 2023/14 no lu toplantısında alınan 24 sıra sayılı kararı aşağıya çıkarılmıştır.

Bilgilerinize arz/rica ederim.

Karar No 24: Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 12.12.2023 tarih ve 515283 sayılı yazısı görüşüldü. Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ayşe BOSTANCI KILIÇ'ın, Prof. Dr. Soner POLAT'ın danışmanlığında yürüteceği "Farklı Kuşak Öğretmenlere Göre Okullarda Yaşanan Kuşak İstismarı: Nedenleri, Öğretmenlere Etkileri ve Çözüm Yöntemleri" başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma ve yayın etiği açısından uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Prof.Dr. Elif KARAGÜN
Kurul Başkanı

Mevcut Elektronik İmzalar

ELİF KARAGÜN (Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu - Kurul Başkanı) 15.12.2023 15:37

Belge Doğrulama Kodu :B54FT0D623	Belge Doğrulama Adresi : https://turkiye.gov.tr/kocaeli-universitesi-ebys
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Kocaeli Üniversitesi Üretiştepe Yerleşkesi 41380, Kocaeli	Bilgi için: Pelin ONALDI DOĞRUN
Tel:+90 (262) 303 10 01 Faks:+90 (262) 303 10 33	Raportör
E-Posta :rekiletisi@kocaeli.edu.tr Elektronik Ağ : http://www.kocaeli.edu.tr	Telefon No: 303 10 49
Kep Adresi: kocaeliuniversitesi@ta01.kep.tr	

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-3: GÖRÜŞME FORMU

Araştırmanın konusu: Farklı Kuşak Öğretmenlere Göre Okullarda Yaşanan Kuşak İstismarı: Nedenleri, Öğretmenlere Etkileri ve Çözüm Yöntemleri

Yer:
Zaman:
Görüşmeci:

Yönerge:

Kocaeli'nin Gölcük ilçesinde Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı bir lisede İngilizce öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Farklı kuşak öğretmenlere göre okullarda yaşanan kuşak istismarının nedenleri, öğretmenlere etkileri ve çözüm yöntemleri üzerinde bir araştırma yapmaktayım. Bu görüşmede vereceğiniz cevaplar araştırmanın sonuçları açısından önem arz etmektedir.

İstismar: Bir kişinin ya da kişilerin iyi niyetini kötüye kullanarak yararlanmak, bir düşünceyi kötüye kullanarak zarar vermeyi hedeflemek, karşısındakinin kendi rızası olmadan ve iradesini dikkate almadan sömürmek anlamlarına gelmektedir.

Yaş:

Cinsiyet:

Medeni durum:

Görev yaptığı okul:

Branş:

Hizmet yılı:

Görüşme Soruları:

1-Okulunuzda hangi konularda kuşak istismarı yapılmaktadır?

2-Çalıştığınız okulda istismar yaşadığınız hangi konudaydı?

3-Okulunuzda alt kuşaklar hangi konuları istismar etmektedirler? Açıklar mısınız?

4-Okulunuzda üst kuşaklar hangi konuları istismar etmektedirler? Açıklar mısınız?

5-Okulunuzda farklı kuşaktan öğretmenler tarafından maruz kaldığınız istismarın nedenleri neler olmaktadır? (Sizce farklı kuşak öğretmenler arası neden kuşak istismarı yaşanmaktadır?)

6-Okulunuzda farklı kuşak öğretmenlerle yaşadığınız kuşak istismarı sizin üzerinizde ne gibi etkiler yaratmaktadır? Açıklar mısınız? (Farklı kuşaktan öğretmenler arasında yaşanan kuşak istismarı sürecinden öğretmenler nasıl etkilenmektedirler? Yaşanan kuşak istismarı hangi sonuçlara yol açmaktadır?)

7-Okulunuzda farklı kuşak öğretmenler tarafından yaşadığınız kuşak istismarını çözmek için neler yapıyorsunuz? Hangi yöntemlere başvuruyorsunuz? Açıklar mısınız? (Farklı kuşaktan öğretmenlerle yaşanan kuşak istismarını çözmek için öğretmenler neler yapmaktadır?)

ÖZGEÇMİŞ

Araştırmacı ilkokul eğitimini Kocaeli/Gölcük Cumhuriyet İlköğretim Okulu'nda, ortaokul eğitimini Dumlupınar İlköğretim Okulu'nda ve lise eğitimini İhsaniye Süper Lisesi'nde tamamlamıştır. Lisans eğitimini 2007-2011 yılları arasında Konya Selçuk Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde tamamlayarak mezun olmuştur. Lisans eğitimi devam ederken 2010 yılında Konya Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi'nden formasyon eğitimi sonunda formasyon belgesini almaya hak kazanmıştır. 2011'den itibaren özel kurumlarda İngilizce Öğretmenliği ve devlete bağlı okullarda ücretli olarak İngilizce Öğretmenliği yapmış ve 2014 yılında Şanlıurfa'nın Birecik ilçesinde kadrolu İngilizce Öğretmeni olarak göreve başlamıştır. 2014-2015 yılları arasında Birecik'te bir ilköğretim okulunda, 2015-2018 yılları arasında Kahramanmaraş 19 Mayıs Anadolu Lisesi'nde, 2018-2022 yılları arasında Yalova Rahmi Tokay İlköğretim Okulu'nda görev yapmıştır. 2022 yılından itibaren halen kamuda bir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde görevine devam etmektedir.